

Víztükör

Tanári kézikönyv

8. OSZTÁLY

EVANGÉLIKUS HITTAN

Víztükör

Tanári kézikönyv

BUDAPEST, 2017

A kiadvány a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

Pedagógiai lektor

Farkas Charlotte

Szaklektorok

Petri Gábor (56–80. o.)

Varga Gyöngyi (9–55., 81–145. o.)

Szerzők

Mesterházy Balázs

Sándor Éva

Sólyom Anikó

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2017

© Mesterházy Balázs, 2017

© Sándor Éva, 2017

© Sólyom Anikó, 2017

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója

Budapest, 2017

www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Kendeh K. Péter

Olvasószerkesztő: Petri Gábor

Szöveggondozó: Miklósné Székács Judit

Műszaki szerkesztő: Török Andrea

TARTALOM

Hibajavítás	5
ELŐSZÓ	7
I. HOGYAN SZÓL HOZZÁM ISTEN? HOGYAN SZÓLOK ÉN HOZZÁ?	9
1. Úton vagyunk • Úton az ígélet földje felé 1.	9
2. Vargabetűk • Úton az ígélet földje felé 2.	12
3. Honnan van erőm a feladataimhoz? • Józsué	13
4. Ha Isten segít, a falon is átugrom • Honfoglalás	15
5. Tanulunk-e a hibáinkból? • Bírák	17
6. Félek a feladatomtól! • Gedeon	19
7. Sírhatok-e Istennek? • Anna	21
8. Meghallom-e Isten hangját? • Sámuel	25
9. Melyik a mi utunk? • Izrael királyt kíván	27
10. Biztos jó, ha az lesz, amit mi akarunk? • Saul	29
11. Csak az erő számít? • Dávid és Góliát	32
12. Mi az, ami számít? • Sámuel királlyá keni Isai fiát	34
13. Aki király, annak mindent szabad? • Nátán próféta	36
14. Mit tegyek, ha elrontottam? • 51. zsoltár	38
15. Mit kívánjak magamnak? • Salamon álma, ítélete	43
16. Építsünk templomot! • A templom épülete, templomszentelési imádság	45
17. Útmutatás a hétköznapokra? • Példabeszédek, bölcsesség	48
18. Nálam az igazság! • Izrael kettészakadása	53
II. VILÁGVALLÁSOK ÉS VALLÁSI JELENSÉGEK	56
19. „Kell ott fenn egy ország...” • Spiritualitás	56
20. Mindennek lelke van? • Hagyományokon alapuló hitek	58
21. Isten a történelemben is kinyilatkoztatta magát, ugye? • A Könyv vallásainak ismétlése	62
22. Visnu vagy Siva? • Ismerkedés a hindu istenekkel	64
23. Lehetőség vagy kényszer? • Az újraszületésről	65
24. Hindunak születni kell? • Az örök világtörvény rendje	66
25. További keleti útkeresés? • Buddha személye	67
26. A tan kereke? • A buddhista tanítás	68
27. Minden egy? • A Távol-Kelet vallásai	69
28. Lehet választani? • Korunk új vallási jelenségei	71
29. Mivel elégíthető ki még a spirituális éhség? • Valláspótlékok	76
30. Miért (nem) érdemes vállalni az elszakadást? • Sekták	77
31. Biztosan kész válaszokat szeretnénk? • Új vallási mozgalmak a kereszténységen belül?	78
32. Összefoglalás	79

III. MI AZ ÉLETEM ÉRTELME?	81
33. Mi van, ha elbizonytalanodom? • Keresztelő János kérdése Jézushoz	81
34. Mi mindent tudunk Istenről? Elég csak tudnunk Istenről? • Nikodémus	83
35. Isten feladatot ad, mihez kezdek vele? • Jónás	84
36. Kinél van az igazság? • Jónás	87
37. Megmutatom-e Isten erejét? • Illés a Karmel-hegyen	88
38. Hogyan élhetem meg Isten közelségét? • Illés a Hórebén	90
IV. ISTENRE FIGYELVE A MINDENNAPOKBAN	92
39. Mindent megtettem érted... • Ézsaiás	92
40. De én ehhez még fiatal vagyok! • Jeremiás 1.	93
41. Az életemmel prédikálok • Jeremiás 2.	95
42. És ha nem hisznek nekem? • Jeremiás 3.	96
43. Ha bajban vagy, vigasztallak • Második Ézsaiás	98
44. Úr a félelmeink felett is? • A tenger lecsendesítése	100
45. Titokba pillanthatunk • Jézus megdicsőülése	102
46. Mire megyünk Jézus nélkül? • A néma lélek kiűzése	105
47. Nem segít Jézus, hiába kérem? • Lázár feltámasztása	109
V. TEREMTETT VILÁG	111
48. Amit Isten jónak teremtett, az most rosszra csábít? • Jézus megkísértése	111
49–50. Fordítsunk hátat a világnak? • Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból...	115
51. Isten öröme a mi örömünkben • Kánai menyegző	120
VI. EMBERI KAPCSOLATAIM	122
52. Adósom vagy! • A gonosz szolga	122
53. Ki a bűnös? • A házasságtörő asszony	124
54. Tényleg mindent tud rólam? • A samáriai asszony	125
55. Segíts, mert ő fontos nekem... • A kapernaumi százados	131
VII. TÁRSADALOM	133
56. Kellene ma egy Ámósz a világnak! • Ámósz	133
57. Integrálódni vagy az identitást megőrizni? • Fogság	135
58. Mi a fontossági sorrend? • Hazatérés, Haggeus és Zakariás	139
59. Újrarendezni egy nép életét? • Ezdrás, Nehémiás	140
60–61. Tanév végi ismétlő játék	143

Hibajavítás

Kérjük a hittantanárokat, hogy a 46. lecke főszövegének folytatásaképpen fénymásolják és ragasszák be a könyvbe a jegyzetlapra az alábbi szöveget.

A hibáért elnézést kérünk!

----- ✂

Ekkor jelenik meg Jézus, és minden figyelem egyből felé irányul. Amikor Jézus hosszan elbeszélget az apával, akkor a csalódottságából a reménybe vezeti őt, lehetőséget ad neki, hogy szinte imádságként megfogalmazza, mi az, ami fáj, hogy kitárhassa a szívét. Az imádság már út a gyógyuláshoz. És bár az apa nem áll szilárdan a hitben, Jézusnak elég annyi, hogy bizonytalanságában is tőle kér segítséget.

----- ✂

Ekkor jelenik meg Jézus, és minden figyelem egyből felé irányul. Amikor Jézus hosszan elbeszélget az apával, akkor a csalódottságából a reménybe vezeti őt, lehetőséget ad neki, hogy szinte imádságként megfogalmazza, mi az, ami fáj, hogy kitárhassa a szívét. Az imádság már út a gyógyuláshoz. És bár az apa nem áll szilárdan a hitben, Jézusnak elég annyi, hogy bizonytalanságában is tőle kér segítséget.

----- ✂

Ekkor jelenik meg Jézus, és minden figyelem egyből felé irányul. Amikor Jézus hosszan elbeszélget az apával, akkor a csalódottságából a reménybe vezeti őt, lehetőséget ad neki, hogy szinte imádságként megfogalmazza, mi az, ami fáj, hogy kitárhassa a szívét. Az imádság már út a gyógyuláshoz. És bár az apa nem áll szilárdan a hitben, Jézusnak elég annyi, hogy bizonytalanságában is tőle kér segítséget.

----- ✂

Ekkor jelenik meg Jézus, és minden figyelem egyből felé irányul. Amikor Jézus hosszan elbeszélget az apával, akkor a csalódottságából a reménybe vezeti őt, lehetőséget ad neki, hogy szinte imádságként megfogalmazza, mi az, ami fáj, hogy kitárhassa a szívét. Az imádság már út a gyógyuláshoz. És bár az apa nem áll szilárdan a hitben, Jézusnak elég annyi, hogy bizonytalanságában is tőle kér segítséget.

----- ✂

Ekkor jelenik meg Jézus, és minden figyelem egyből felé irányul. Amikor Jézus hosszan elbeszélget az apával, akkor a csalódottságából a reménybe vezeti őt, lehetőséget ad neki, hogy szinte imádságként megfogalmazza, mi az, ami fáj, hogy kitárhassa a szívét. Az imádság már út a gyógyuláshoz. És bár az apa nem áll szilárdan a hitben, Jézusnak elég annyi, hogy bizonytalanságában is tőle kér segítséget.

----- ✂

ELŐSZÓ

Kedves Kollégák!

A negyedik év mindig a vége valaminek. Lezárása annak a tagozatnak, amelyen talán megadatott, hogy végigkísérjük tanítványainkat. A negyedik évre már sok közös emléke, élménye van az osztálynak, a csoportnak, remélhetőleg a hittantanárral együtt is. A negyedik évre már alaposan ismerjük egymást, van mire építeni. Lezárás, de még előttünk van egy egész év, tele új lehetőségekkel.

Ezért hív ez a tanév arra, hogy kiegészítsük az ismereteinket, alapvető életkérdésekre keressünk válaszokat, hogy kapcsolatot teremtsünk az eddig tanultakkal, és – a világvallások felé forduló kitekintéssel is – tágabb összefüggésekbe helyezzük azokat, és ami nagyon fontos, saját magunk is reflektáljunk mindarra, amivel találkozunk. Ezekben a törekvésekben segít minket a tananyag válogatása, amelynek során természetesen figyelembe vettük az előző három évfolyam anyagát. Ebben segít a hajósinas az árbockosárban, akinek ott, a magasban jó áttekintése van, és fel tudja hívni a figyelmünket lényeges dolgokra, és ebben segít minket a tükör is, amelyről tankönyvünk a címét is kapta.

A tanári kézikönyv négy funkciót igyekszik betölteni:

- menetet kínál a tanórához a tankönyvvel együtt;
- módszertani javaslatokat ad, többször alternatív megoldásokkal;
- érdekes háttér-, illetve kiegészítő anyagokat kínál;
- közli a tankönyvi feladatok megoldásait, megoldási lehetőségeit.

Ebben a tankönyvben is fontos koncepció a kettős címadás. Legtöbbször egy-egy bibliai történet, de néha csak egy-két vers adja a lecke alapját, de nem pusztán ez a megtanítandó anyag. A cím másik fele – a megfogalmazott kérdés – irányítja a figyelmünket arra, hogyan kapcsolódik ez a téma tanulóink életéhez, hol találunk közös pontot, amelyre személyesen reflektálhatunk. A lecke a cím két felének összhangjára épít, úgy, ahogy ezt az elmúlt évek során is megszokhattuk.

Tartalmas, szemlélet- és személyiségformáló tanévet kívánunk!

A szerzők

I. HOGYAN SZÓL HOZZÁM ISTEN? HOGYAN SZÓLOK ÉN HOZZÁ?

1. Úton vagyunk • Úton az ígéret földje felé 1.

4Móz 13,1–3.17–20.25–33

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Kánaán kikémlése.

Életutunk a születéstől a halálig út lehet a halálból az életre.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A nép befolyásolhatósága, elbizonytalanodása Isten ígéretének ellenére.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Van-e szabad döntésünk arról, mit kezdünk az életünk egyes feladataival?

Mennyire hagyjuk mi magunkat befolyásolni attól, amit mások állítanak?

Miért indulnak ma el sokan a hazájukból idegen vidékre?

Javasolt óramenet

A tanév első órája jó kiindulópont ahhoz, hogy az útról, úton levésről beszéljünk. A nyolcadik év, különösen az általános iskolásoknak óriási változásokat hoz, amelyekre készülniük kell. Előttük áll egy megfeszített tanulási időszak, majd a felvételi, ballagás, búcsú az osztálytól, az iskolától, ahova talán nyolc évig jártak, vagy gimnazistáknál tagozatválasztás...

Ezek a közös tapasztalatok adhatják óránk ráhangoló gondolatait.

A tankönyv bevezető feladatához gyűjtött gondolatokat „üzenet a jövőnek” címmel leírathatjuk a tanulókkal egy-egy szép papírra, betehetjük egy-egy névvel ellátott borítékba. Őrizze ezt meg a tanár év végéig, és az utolsó órák egyikén adja vissza a tanulóknak.

A bizonytalanság és remény érzése megszólalhatott már az első feladatban, de idézzünk vissza már bekövetkezett eseményeket is, hiszen ekkor már megszerzett tapasztalatokról tudnak beszámolni diákjaink. Biztosan mindannyian kirándultak már, akár el is tévedtek egy kirándulás, túra alkalmával. Megélték a bizonytalanságot, de jó esetben a ráhagyatkozás biztonságát is, ha olyan valaki vezette őket, akiben feltétlenül megbíztak. Megélhették, hogy a társaságban pesszimista hangok szólalnak meg, és ott van a biztatás is. Minek hittek jobban?

Az ismételő feladat megoldása:

Mit kerestek Izrael utódai Egyiptomban?	Az utolsó ősatya, Jákób költözik az éhínség elől Egyiptomba, ahol korábban fia, József a fáraó jobbkeze lett. Kb. 400 évig élnek ott, nagy néppé lesznek, a fáraók egyre nagyobb bizalmatlansággal kezelik őket.
Miért, hogyan indultak útnak onnan?	Isten küldi Mózeset oda, hogy kivezesse a népet. A tíz csapás után Mózes és Áron vezetésével a Vörös-tengeren keresztül jutnak a pusztába.
Mi történt a Sínai-hegynél?	Itt kapta a közösség a Tízparancsolatot Istentől, ezzel a törvényadással válnak néppé.
Milyen egyéb események határozták meg az utat?	Isten vezető jelenléte jellemző, mégis állandó feszültségek, lázadások, Istentől elfordulás, majd segítségkérés, csodák.

4Móz 13,1–3-ban aláhúzendó: „...amelyet Izrael fiainak akarok adni.”

4Móz 17–20 olvasása előtt beszélgethetünk a tanulókkal arról is, hogy vajon mire kíváncsiak a képek, mit kell megtudniuk, milyen információkat kell begyűjteniük.

Kreatív csoportban javasoljuk azt a feladatot, hogy csoportmunkában vagy egyéni házi feladatként készítsenek a tanulók tényfeltáró riportot Kánaán földjéről.

Végül figyeljük meg, milyen híreket hoznak. Hogy hatnak ezek vajon a népre? És mi a céljuk vele? Diákjainknak is ismerős, mindennapi helyzet, hogy rossz híreket hallanak valamiről. Akár társaiktól, akár nap mint nap a médiában. Gondoljunk hétköznapi apróságokra, mint hogy milyen az aznapi menzai ebéd vagy mennyire nehéz a dolgozat, egészen a társadalmi-politikai csatározásokig, sárdobálásig, csoportunk érettségétől és érdeklődésétől függően. Bátran gyűjtsünk ehhez a feladathoz, beszélgetéshez is aktuális híreket!

Érdeklődő csoportban beszélgethetünk arról is, hogy milyen „rossz híreket” terjeszt a világ a közöttünk lévő Isten országáról. Maradinak, korlátoltanak tartják a keresztényeket, butának, hogy nem akarnak mindenáron érvényesülni, hogy távol tartják magukat az élvezetek hajhászásától. Vagy épp arról, hogy egyházon belül is mennyi a feszültség, a meg nem értés a felekezetek között, és Gandhi nem látott 24 órás keresztényt.

A hajósinas kérdése jó lehetőséget biztosít arra, hogy a mózesi történetet aktualizált keretek között vizsgáljuk meg. A modern kori népvándorlás problematikáján belül ne csak az afrikai, arab világ migrációjáról beszéljünk, hanem például arról is, hogy sok magyar a jobb megélhetésért megy külföldre.

Az úton járás képét fordítsuk most személyes irányba! Önálló, meditatív feladatnak adjuk a következőt, amit a diákok külön lapra oldjanak meg (hogy ne maradjon egész évre a füzetben, bárki által láthatóan).

Milyen utat jártál te be eddig? Keress csomópontokat, fordulópontokat az életedben! Rajzolj egy „utat”, helyenként rakj le rá egy kört, ahol valami fontos esemény történt veled, akár a családban, barátaiddal kapcsolatban, tanulmányaidban, sportban stb. Gondolj pozitív és negatív dolgokra, örömekre és veszteségekre is! A rajzhoz hozzátehetjük még azokat az ígéreteket is, amelyek továbbvezetnek, motivációt adnak az életutunkon a jövőnk felé. Talán vannak olyanok, akik már konfirmáltak – milyen ígéreteket kaptak ők?

Ha elkészültél vele, válassz valakit a csoportból, akinek szívesen megmutatod és elmeséled részleteiben is a rajzodat!

Az „úton vagyunk” kérdésfelvetés keresztény kontextusban mindenképpen érdekes lehet állandó változásban, fejlődésben levő tanulóink számára. Hiszen benne van nemcsak a személyes változás és fejlődés lehetősége, hanem hitünk fejlődése és változása is, s ez jelentheti számunkra az Istenhez közelebb vagy tőle távolabb kerülés lehetőségét. Érdekesen árnyalhatja beszélgetésünket az alábbi négy ige is.

-----✂
Jn 5,24: „Bizony, bizony, mondom nektek: aki hallja az én igémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.”

-----✂
Jn 14,1–6: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem. Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is. Ahova pedig én megyek, oda tudjátok az utat. Tamás erre így szólt hozzá: Uram, nem tudjuk, hova megy: honnan tudnánk akkor az utat? Jézus így válaszolt: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam.

-----✂
Mt 28,19–20: „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

-----✂
Mt 7,13–14: „Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik azt megtalálják.”

-----✂
Jn 5,24: „Bizony, bizony, mondom nektek: aki hallja az én igémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.”

-----✂
Jn 14,1–6: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem. Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is. Ahova pedig én megyek, oda tudjátok az utat. Tamás erre így szólt hozzá: Uram, nem tudjuk, hova megy: honnan tudnánk akkor az utat? Jézus így válaszolt: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam.”

-----✂
Mt 28,19–20: „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

-----✂
Mt 7,13–14: „Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik azt megtalálják.”

A tankönyvben található tükör kérdései egyértelműen felvetik a tanulók számára a továbbtanulás problémakörét. Ha igény van rá a csoportban, beszéljünk arról, hogy mi tud biztonságot, útmutatót adni továbbtanulási terveink megvalósításában.

2. Vargabetűk • Úton az ígéret földje felé 2.

4Móz 14,1–10.26–34; 4Móz 21,4–9

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Vargabetű

A nép nem bízik Isten ígéletében, büntetésük a negyven év pusztai vándorlás.

Isten a negyven év alatt is gondját viseli a népnek és tanítja őket.

A rézkígyó és annak újszövetségi vonatkozása

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A sírás gyógyító ereje

Az engedelmesség dilemmája

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan viszonyulunk mi a síráshoz?

Melyek a mi vargabetűink?

Javasolt óramenet

A vargabetű szó plasztikus, kifejező, de sok diák számára nem ismerős. Erős képi mivolta miatt mégis ragaszkodunk hozzá. Ezért a bevezető rejtvény. Megoldása: kerülőút.

Idézzük föl az elmúlt óra anyagából, hogy melyek voltak azok a rossz hírek, amelyeket a kémek az ígéret földjéről terjesztettek! A nép nézőpontjába helyezkedve beszéljünk arról, mennyire megijedhettek a hírektől! Kilátástalannak érezhették a helyzetüket, az álmaik szertefoszlottak, bizalmukat is veszítették. Teljes létbizonytalanság lehetett úrrá rajtuk, hiszen eddig adott volt a cél, ami most úgy tűnt, szertefoszlik.

A döbönt szomorúsággal álló emberek képe és a kérdés magunk felé fordítja a figyelmünket. Jó lehetőséget biztosítanak arra, hogy a sírásról beszéljünk. Gyűjtsünk példákat arra, hogy mi mindennél szoktunk sírni, és egyáltalán baj-e az, ha sírunk. Beszéljünk a sírás feszültségoldó szerepéről, arról, hogy a kétségbeesésből átsegíthet minket egy nyugodtabb nézőponthoz. Fontos, hogy tanulóink lássák, a sírás nem szégyen, nem baj, hanem az események feldolgozását segíti. Fontos tapasztalati tanulás a hiányaink miatti sírás és az ezzel összefüggő önismereti munka.

A 4Móz 14,1–23.30–34-hez kapcsolódó feladat megoldása:

a) Mire vetemedne a nép: *vezetőt szeretnének választani az Isten által kijelölt Mózes helyett, és vissza akarnak térni Egyiptomba.*

b) Milyen szerepe van Józsuének és Kálebnek: *érvelnek, hogy igenis jó föld ez, és meg tudják hódítani, hiszen velük van az Úr, és ő viszi be őket.*

c) Hogyan alkuszik Mózes Istennel, hogyan érvel: *hivatkozik a szabadulásra és arra, hogy milyen csodákon keresztül vezette őket Isten a pusztában.*

d) Mivel bünteti végül Isten a kételkedő, bizalmatlan népet: *nem mehetnek be Kánaán földjére, majd csak Káleb és Józsué. Helyette negyven év vándorlás vár rájuk a pusztában.*

Mutassuk meg, hogy a nép végül mégis bemenne az ígéret földjére, de addigra már más parancsot kapnak. És ugyanazt a hibát követik el – Isten akaratának ellenében akarnak cselekedni. Ez az értetlenségük is jelzi, hogy sok megtanulnivalójuk lesz a negyven év alatt.

A rézkígyó történetét azért tartjuk fontosnak ide emelni, mert jó példa arra, hogy a vargabetű hosszú tanulási folyamat, amely az Újszövetség idejéig is kihat majd, nem hiábavaló.

Természetesen nem tudjuk, „hogyan működött” a rézkígyó, csak azt tudjuk, hogy a feltekintés mozzanata a fontos – hiszem-e Isten szava alapján, hogy ő adhatja a menekülés útját?

A hajósinas kérdésfeltevése, hogy a vargabetűk is előrevihetnek-e, elgondolkodtathatja diákjainkat. A rajz maga is azt sugallja, hogy előbbre jutunk, de csak kevéssel. Gyűjthetünk sok tapasztalatot, változhatunk, tanulhatunk, de az egyenes úton jobban haladtunk volna. A nép is gazdagodik egy csomó tapasztalattal, de nem boldog, nem elégedett. Abban az elhatározásban talán megerősíti őket, hogy legközelebb jobban hallgatnak Isten szavára.

3. Honnan van erőm a feladataimhoz? • Józsué

5Móz 31,7–8

Józs 1,1–9; 2,1–17.23–24; 5,13–15

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Józsué Mózes utóda

Jerikó kikémlése, Ráháb alakja

A Jerikó falainál megjelenő angyal

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Józsué bizonytalansága és Isten megerősítő biztatása

Mit tud Ráháb és mit tud Jerikó lakossága a közeledő ellenségről? Hogyan reagál a jerikói lakosság és hogyan Ráháb?

Tanulhatunk régi hibáinkból, vargabetűinkből.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen erőforrásaink vannak nehéz életfeladatainkban?

Hogyan adjuk meg a tiszteletet szent helyeinknek?

Javasolt óramenet

Javasoljuk, hogy a 27–28. órát ne feltétlenül 2×45 percben képzeljék el a hittantanárok, az első lehet hosszabb, a második rövidebb óra. S a két órát valójában lehet egy egységként tekinteni.

Tanóránk induljon a személyes feladatokról szóló beszélgetéssel! Beszélgessünk arról is, mit gondolunk, mi tesz bennünket alkalmassá egy feladat elvégzésére, miben bízunk, mi bátorít minket egy nehéz feladat vállalásakor. Igyekezzünk olyan példákat találni, amikor a tanulók a saját képességeikben bízva tudnak helytállni, de olyat is, amikor nem érzik alkalmasnak magukat, mégis el kell végezniük a feladatot. 5Móz 31,7–8 elolvasása után vitassuk meg azt is, hogy miért Józsué Mózes alkalmas utóda.

Józsuének nagyon sok biztatásra, megerősítésre van szüksége. Józ 1,1–9-ben Isten azzal bátorítja Józsuét, hogy megígéri, hogy ő ad nekik mindent, hogy senki nem állhat ellene Józsuének, hogy Isten vele lesz, ahogy Mózesrel is vele volt, nem hagyja el. Ezért lehet erős és bátor.

A két kémtörténet összehasonlításának megoldása

Pozitív tapasztalatok

Egykor: Valóban tejjel és mézzel folyó föld ez, még ha a kémek egy része utána nem is ezt mondja. Negyven év múlva: Ráháb, egy pogány, parázna asszony ad értékes információt, aki tud az Isten erejéről, és biztos abban, hogy sikeres lesz a honfoglalás. Kiderül, hogy a jerikóiak tudnak arról, hogy az Úr segíti Izrael népét.

Negatív tapasztalatok

Egykor: túl erős nép lakja a vidéket, és erős városfalaik vannak, de a kémek nem kerülnek veszélybe. Negyven év múlva: Életveszélybe kerülnek, meg akarják ölni őket, menekülniük kell.

Ráháb személyében rácsodálkozhatunk arra, hogy bárki Isten eszköze lehet, a jó hír hordozójává válhat. És még egy érdekesség: Ráháb szerepel Jézus nemzetségtáblázatában (Mt 1,5) Betsabé mellett.

A „Vajon mi változott a negyven év alatt, hogy most neki mernek indulni?” kérdésről való beszélgetés izgalmas lehet olyan szempontból is, hogy diákjaink is lehettek már olyan helyzetben, amikor másodszorra kellett nekifutniuk egy feladatnak. Visszaidézhetjük az előző lecke végét, a vargabetű során gyűjtött tapasztalatokat. Emeljük ki, hogy most már bíznak az Istentől kapott ígértben.

A kivont kardú angyal a harc kezdetét jelzi Józsué számára, és azt, hogy az Úr vezeti őket ebben a harcban. A honfoglalás részletei a következő leckében találhatóak, ez a szakasz azért került még ide, mert az erőforrásokhoz tartozik hozzá az angyal megjelenése is. Az angyal sok más helyen is bátorít embereket a Bibliában. A fentiek alapján azonban ez a rész már áthelyeződhet a következő tanóra elejére.

Bibliai történet, ahol a szent helyre csak levetett cipővel járulnak: Mózes az égő csipkebokornál. Más kultúrák, ahol a levett cipő gyakorlata jelen van: iszlám – mecsetben, Japán – lakásba való belépéskor, buddhista kolostorok, Ádám-csúcs Srí Lankán stb.

A szent helyek és események iránti kitüntetett figyelem sokszor nehezen megragadható a diákoknak. Amikor egy iskolányi gyerek zsidong a templomban, nehéz megérteni, hogy ez itt az elcsendesedés helye volna, az Istennel való találkozásé. Mégis jó végiggondolni együtt, hogy bizonyos szabályok figyelmeztetnek például a hely tiszteletben tartására. A fiúk leveszik a sapkájukat, nem megyünk be hiányos ruházatban, csendben figyelünk mindarra, ami történik. Letérdelünk az oltár előtt, akár úrvacsorát veszünk, akár áldást kapunk. Katolikus testvéreink szokásrendszerében sokkal több elem megmaradt ebből, hozhatunk példát az ő gyakorlatukból is.

Egy-két idézet, gondolat a tanár számára a szentről való beszélgetéshez:

A szent jelentése: szent az, ami/aki Istenhez tartozik. Isten valóságos jelenléte tesz egy helyet vagy egy személyt szentté. A szent szó összekapcsolódik a félelmetessel, az ámulatba ejtővel, a csodálatossal is.

„A szent jelenségét egész sokféleségében kívánjuk megvilágítani, és nemcsak irracionális oldalát

tartjuk szem előtt. Nemcsak a vallás nem racionális és racionális elemei közötti viszony érdekel bennünket, hanem a szent a maga egészében. A szent első meghatározása pedig a következő: a profán ellentéte.” (Mircea Eliade: *A szent és a profán*)

„Más vallásoktól eltérően, amelyektől a numinózum ugyan nem idegen, de amelyek a szentet szinte csak kultikus értelemben ismerik, az istenségről csupán ritkán állítják a szentséget, az Ószövetségben a szent jelző abszolút értelemben csak Istenre vonatkozik, annak kifejezésére, hogy teremtetlen (= öröktől fogva létező és örökké élő) és teljesen megközelíthetetlen Fölség, akivel szemben az összes tőle különböző létező (mint teremtmény) eleve nem szent.” (Herbert Haag: *Bibliai lexikon*. Budapest, Szent István Társulat, 1989.)

4. Ha Isten segít, a falon is átugrom • Honfoglalás

Józs 6,1–5.15–20; 21,43–45

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Jerikó városának kortörténeti háttere
A honfoglalás története
A szövetségláda

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A harcosok türelme, elszántsága
Isten segítő jelenléte

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen nehézségekkel kell nekünk megbirkóznunk?
Milyen ígéretet birtokosai vagyunk Istentől? / Isten országának ígérete, ennek jelentése

Javasolt óramenet

Kapcsolódjunk szorosan az előző óra anyagához! Ott eljutottunk odáig, hogy negyven év pusztai vándorlás után ismét kémek derítik föl Kánaán földjét, ezúttal konkrétan Jerikó városát. Mutassuk be részletesen, milyen ismereteink vannak erről a várossal! Ehhez segítséget nyújt a tankönyv kortörténeti információja, valamint a tanár számára az alábbi részletes idézet:

Jerikó

A világ legrégebbi városa a Jordán völgyében. Már Josephus Flavius azzal a kb. 350 m hosszú, 150 m széles, tojásdad alakú dombbal azonosította, amely ma Tell-esz-Szultan néven ismert. A domb lábánál egy bővízű forrás volt található, amely az egyébként trópusi vidéket oázissá változtatta. Pálmák

városának is nevezik, mert datolyapálma-ültetvénye messze földön híres volt. Nagy Heródes a régi Jerikótól délnyugatra egy új várost építtetett fel, s ezt tette meg téli székhelyül.

Józsue könyvének 6. része egy régi hagyományt foglal magában, amely Jerikó pusztulását az Ígéret földjének elfoglalásával hozza kapcsolatba; a romok még sokáig fönmaradhattak, hogy egy ilyen hagyomány elevenen élhetett az emlékezetben. Illés és Elizeus is meglátogatta a várost, forrásvizének gyógyító erejét például Elizeusnak tulajdonították, ezért Elizeus-forrásnak nevezték el.

Az új heródesi város fontos székhely és határváros volt, vámmal. Jézus utolsó jeruzsálemi útján Jerikóban gyógyította meg a vak Bartimeust.

Komoly ásatások is folytak a város területén: Tell-esz-Szultánban a Warren által elkezdett, majd hamarosan félbeszakított ásatások után E. Sellin és C. Watzinger újra kísérletet tett a város feltárására, és a két város körüli védőfalat sikerült is felszínre hozni. Az egyik a domb lábánál futott körbe, és terméskövekből rakott, hatalmas védőfallal ellátott sánc volt (C fal); ezt a régészek izraelita munkának tartják. A másik fal a domb felső szélén épült (D fal), ezt kánaáninak tekintik. A domb északnyugati sarkánál még egy harmadik falat is felfedeztek a D fal alatt (A fal), melynek régebbinek kellett lennie. Nagy visszhangot keltett egy hatalmas városfal 6 m magas darabjának a felfedezése ugyanabból a korból; ennek alapján Jerikó a világ jelenleg ismert legrégebbi városának bizonyult. Később ennek a falnak belső oldalához erődül hozzáépítettek egy 13,50 m magas és 9 m átmérőjű tornyot. Fennmaradtak egy öntözőberendezésnek és egy gabonaőrlésre használt kézi malomnak is a maradványai. Az A réteg alatt Kenyon még egy 4 m-es másik réteget is talált, amelyben korábbi, nomádok által épített kunyhók nyomait sikerült felfedezni.

(Forrás: Herbert Haag: *Bibliai lexikon*)

A kortörténeti ismeretek áttekintése után idézzük vissza Józsue és az angyal találkozását Jerikó falainál! Láttassuk meg, hogy Józsue nem egyszerűen saját tervei szerint cselekszik, hanem Isten angyalának útmutatását követi.

Végigolvashatjuk a történetet egyben, és készíthetünk belőle képregényt vagy eseményvázlatot, de feldolgozhatjuk Jerikó bevételének történetét drámapedagógiai ötlettel is. Alkossunk csoportokat az osztályban, és kövessük nyomon a várost körbejáró harcosok érzéseit! Vajon hogyan beszélgetnek első nap egymás között? És a hatodikon? Türelmetlenek? Vagy feszültek? Vagy unják már? Vajon mit gondolnak az egészről? Nyugodtan fel is állíthatjuk a diákokat, körbejárhatjuk az osztály közepére lerakott székeket (várost) egyszer, kétszer, háromszor... Bizonyára egyre nő majd bennük a feszültség, a türelmetlenség, egyre erősebb lesz a kérdés, hogy minek ez az egész. Ha elég sokan vagyunk, néhány diákot megkérhetünk arra is, hogy Jerikó falainak vagy a falakon álló védőknek a szerepében álljanak a körben. Tudnak vajon erőt sugározni, tekintélyt parancsolóan távol tudják tartani az „elleniséget”? Megfigyelhetik, hogy egyre csökken bennük az ellenállás, felőrli az erejüket az, hogy olyan sokszor ismétlődik ugyan az a rítus.

A történet részletes megismerése után figyelhetünk arra, hogyan foglalja össze a történetíró a honfoglalás eseményeit Józs 21,43–45 szerint. Emeljük ki, hogy Isten ígéretének maradéktalan beteljesülését láttatja meg.

Ha a hazaérkezés, az otthonlét élményét ki szeretnénk emelni, beszélgethetünk arról, hogy mit jelent otthon lenni valahol, illetve projektmunka keretében mutathatják be a tanulók, mit jelent számukra az otthonuk. (Mutasd meg, hogy élsz!)

A személyes kérdések két külön irányba vihetnek – egyrészt arra, hogy előttünk milyen nehézségek tornyosulnak, másrészt arra, hogy milyen ígéreteink vannak Istentől, amelyek teljesülésében reménykedhetünk. Mi számunkra az „ígéret földje”? Isten országának ígéretére irányíthatjuk a figyelmet, és beszélgethetünk arról, mit jelent ez konkrétan a mi mindennapi életünkben. Idézzünk föl olyan példázatokat, amelyeket az előző tanévek során tanultunk Isten országáról!

5. Tanulunk-e a hibáinkból? ♦ Bírák

Bír 2,6–19; 10,1–4

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

A bírák korára jellemző ciklikusság
A bírák személye és szerepe
Baál, filiszteusok

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A nép reakciói a különböző élethelyzetekben

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért van szükségünk újra és újra figyelmeztetésekre, nehézségekre ahhoz, hogy azt tegyük, ami jó?
Mai bálványok

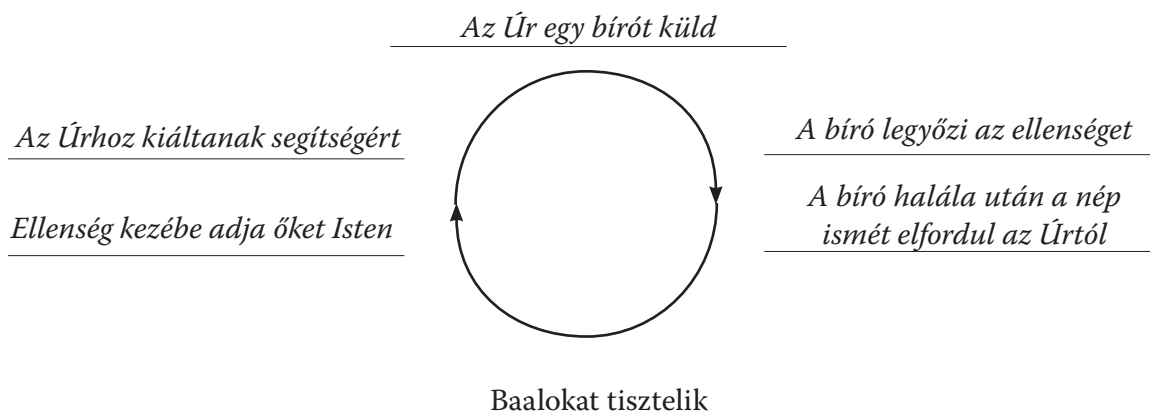
Javasolt óramenet

Óra eleji beszélgetésünk induljon ki a tanulók hétköznapi tapasztalataiból! A kérdések alapján beszéljünk arról, hogy hogyan hatnak rájuk a „hányszor mondjam még, hogy...” típusú mondatok.

Játszassunk el a tanulókkal olyan jeleneteket, amelyek erről a kérdéstről eszükbe jutnak! Megidézhetnek egy-egy konkrét esetet, amely valamelyikük családjában jellemző, vagy kitalálhatnak egyet. Fontos, hogy adjunk időt a jelenet eljátszása előtt arra, hogy minden csoporttag megossza vonatkozó élményeit a többiekkel.

Láttassuk meg, hogy nem a piszkálódás, hanem a jobbító szándék áll a figyelmeztetések mögött, de sokszor kényelmesebb elereszteni a fülünk mellett a figyelmeztetést. Előfordulhat, hogy nem is tartjuk fontosnak, amit a másik mond, mert csak a saját nézőpontunkból tekintünk a dologra, és meg sem próbáljuk megérteni a másikat. Az ilyen ismétlődő veszekedések a családban sokszor egy játszma részei, amin csak akkor lehet változtatni, ha valamelyik fél egészen máshogy reagál, mint addig.

Hasonló jellegű magatartás volt jellemző Izrael népére is, „ördögi körben” forogtak a honfoglalás utáni időszakban. Állandóan visszatérő jelleggel jellemzi a népet a cselekvések ciklikussága:

Figyeljük meg a bibliai szövegben ennek a leírását! A diákok maguk keressék meg a tankönyvi ábrába való eseményeket! Fontos szerepe van annak is, hogy mi kerül a mélypontra és mi a „csúcspontra”.

A kortörténet iránt érdeklődő csoportban érdekesek lehetnek még a következő információk is:

Baal (jelentése: férfi, úr): Szíriában és Palesztinában több olyan helyi istent tiszteltek, akikről úgy gondolták, hogy fákban, forrásokban vagy a hegyek tetején laknak. Őket Baalnak, a hely urának, tulajdonosának nevezték. Az Ószövetség is több helyen hivatkozik rájuk összefoglalóan Baal néven (Bír 6,25; 1Kir 16,31). Szíriában az egyik legfontosabb istennek, az ég urának is ez volt a neve. Szent állata a bika. Kultusza egészen Egyiptomig terjedt, sőt Kánaánban is népszerű volt, valamint Izraelben is sok király pártolta tiszteletét. Tulajdonképpen ezért volt az, hogy a próféták harcoltak ellene. *Filiszteusok*: Sokszor próbálták azonosítani a pelazgok és peleták nevével, de egyik sem helytálló. Palesztina a filiszteusokról kapta a nevét. Először Kr. e. 1180 körül, III. Ramszesz fáraó uralkodásának elején bukkantak föl, aki legyőzte őket. Városokat kaptak Palesztina partvidékén, például Gázát, Askelónt, Asdódot, Ekrónt és Gátot. A bírák korának végére sikerült visszaszorítaniuk a zsidókat, és Saul is legyőzték, csak Dávid tudta visszaszorítani őket. Műveltségükről keveset tudunk. Bizonyos ábrázolások szerint bőrmellényt, rövid kötényt, hosszú, egyenes kardot vagy törst, lándzsát és kerek pajzsot viseltek; a hajukat fölfelé fésülték és egy szalaggal fogták össze (filiszteus tollsisak). Vitorlásait madárfejekkel díszítették. A Kr. e. 10. században a filiszteusok kezében volt a vas monopóliuma Palesztinában.

Bírák: szabadító és igazságszolgáltató szereppel bírtak Izraelben Józsué és a királyság közötti időben (Kr. e. 1200–1000). A bírák kifejezést szinte csak a *Bírák könyve* használja. A királyság előtti időben Izraelben nem volt központi hatalom. Tevékenységük a városokhoz kapcsolódott, amelyek egyre nagyobb jelentőségre tettek szert azért, hogy nőtt a vidékről betelepülők száma. A bírák szerepe a királyság kezdetén megszűnt. Debóra, Sámson és Sámuel, valamint Otniél, Éhúd, Samgar, Bárak, Gedeon és Abímelek neve köthető ide.

A pusztai vándorlás történeteinek bírák korával való összehasonlítása során feltétlenül emeljük ki, hogy mindkét korban jellemző volt a fent leírt körforgás: Izrael elfordul Istentől, bekövetkezik a baj, segítséget kérnek, csodálatos megszabadulásban lesz részük, de később újra elfordulnak.

Keressünk közösen mai bálványokat! A hajósinas kérdése egyben segítség is: mindazt bálványnak tekinthetjük, ami fontosabb az emberek számára, mint Isten.

Gyűjthetünk példákat a reklámok világából, celebekről szóló hírekből stb., és nézhetünk magunkba: mi az, ami úgy fontos, hogy Istenre miatta nincs időnk? Pl. egy nap hány órát játszom a gépen? Mennyi időm megy el filmnézésre, telefonozásra, zenehallgatásra?

Gondoljuk végig azoknak az embereknek a helyzetét, akik bajba kerülnek! (Itt még tudatosan távolítjuk el a feladatot, és beszélünk általában az emberekről, mert így bátrabban mondják ki a tanulók azokat a dolgokat, amelyek pedig részben rájuk is igazak lehetnek.) Hangsúlyozzuk a hálaadás fontosságát is, hiszen minket erősít, ha meg tudjuk fogalmazni, mennyi jó van az életünkben.

A tükör kérdése teszi aztán egészen személyessé ezt a gondolkodást.

6. Félek a feladatomtól! ♦ Gedeon

Bír 6,1–40; 7,1–22; 8,22–23

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Gedeon személye, szerepe mint bíra
Küzdelme a Baál ellen
Bálványszobor és istenség azonossága
Isten támogató jelenléte
Gedeon nem vállalja, hogy a nép uralkodója legyen

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Gedeon félelme, alacsony önértékelése, bizalmatlansága Isten felé, ahogy többszöri megerősítést kér
Mi minden változik meg Gedeonban, mire véghez tudja vinni Isten parancsát?
Pál apostol mély bizalma az Úr erejében

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mennyi bizonyítékra van szükségünk Istentől? Nem veszíti el a türelmét?
Miben van szükségem nekem megerősítésre?

Javasolt óramenet

Gedeon története egyrészt konkrét illusztrációja a Bírák korának, másrészt sok személyes kérdést is fölvet. Az első feladat összeköti az általánosságban tanultakat a konkrét eseménysorral.

A feladat megoldása:

Baalokat tisztelik – Izrael fiai azt cselekedték, amit rossznak lát az Úr

Ellenségek kezébe adja őket Isten – Midján elveszi a termésüket, állataikat

Az Úrhoz kiáltanak segítségért – amikor már elszegényedtek...

Gedeon apjának a neve	Jóás
Gedeon nemzetsége	Abíezer (a legszegényebb nemzetség Manasséban)
Gedeon lakóhelye	Ofra
Mit tesz éppen Gedeon és hol? Miért furcsa ez?	Búzát csépel a présházban (csépelni a szabadban, szélben lehetett, ahol a szél elviszi a pelyvát, míg a nehezebb mag lehullik).
Így szólítja meg az angyal Gedeont	Az Úr veled van, erős vitéz!

Gedeon önértékelése	Legszegényebb nemzetség, ő a legkisebb otthon is. Gedeon is fél, elbújik az ellenség elől
Gedeon feladata	Szabadítsd meg Izraelt...
Hogyan fogadja Gedeon a feladatot?	Úgy gondolja, nem tudja megtenni.
Mivel biztatja őt az angyal?	Isten vele lesz.
Hogyan tudja meg Gedeon, hogy angyallal beszélt?	Áldozatként fogadja az elé rakott ételt, majd eltűnik Gedeon szeme elől.
Hogyan nevezi el Gedeon azt a helyet, ahol az angyallal találkozott?	Az Úr a békeesség.
A feladat konkrétan (négy részlet)	Baal-oltár lerombolása, szent fa kivágása, oltáráépítés, bika feláldozása

Gondoljuk végig együtt, hogy Gedeon a legkisebbként saját családjával is szembe kell szálljon, hiszen apja Baal-oltárát kell lerombolnia. Emellett a szent fa (héberül ashera) kivágása a kánaáni vallás női istenségprincípiuma elleni fellépés. Talán ő is úgy nőtt föl, hogy a Baal-kultusz hívévé nevelték, tehát saját addigi hitvilágával is szembe kellett mennie, az ellen az istenség ellen kellett föllépnie, akit eddig imádott. Nem csoda, hogy annyi kételkedés van benne és annyi megerősítésre van szüksége!

Bír 6,27–28 arra hív, hogy Gedeon és a szolgák helyzetébe beleélve magunkat, kitöltsük a szövegnek ezt az üres helyét részben a fantáziánk szerint, részben azokra az információkra építve, amit az adott korról, szituációról tudunk. Két csapatra is oszthatjuk a tanulókat, az egyik csapat az akció előtti jelenetet készíti elő, a másik a sikeres akció utáni gondolatokat fogalmazhatja meg.

Gedeon apjának igaza van. Ha Baal valóban Isten, akkor képes megvédeni magát, sőt nincs szüksége védelemre, hiszen ember nem árthatna neki. Fontos látnunk, hogy itt egy olyan bálványszoborról van szó, amely a Baal-kultusz szerint az istenség megtestesítője.

Csak akkor, ha a diákjaink maguktól szóba hozzák, beszélhetünk a következőkről is: Sajnos sok olyan esetet tudunk a jelenből hozni, amikor keresztény templomokat rombolnak le, Isten mégsem avatkozik közbe. Itt másról van szó, hiszen Isten nem azonos a templomokkal, az ő személyének, létének nem tudnak ártani.

Lehet, hogy tanulóinknak az is eszébe jut, hogy ellenben Isten hagyta, hogy egyszülött Fiát is megöljék. Fontos megláttatnunk akkor, hogy ez Isten megváltó tervének része volt, nem akarata ellenére történt.

A jel-, bizonyítékkérés alapvető emberi gondolat, sok keresztény embertől is rendszeresen hallunk ilyesmit. Mennyi bizonyítékra van szükségünk Istentől? Nem volt még elég az a sok jel, amit Gedeon kapott? Isten nem veszíti el a türelmét? Érdeklődő csoportban elővehetjük Adrian Plass *Egy kegyes kétbalkezes naplója* című könyvét, illetve annak idevágó részleteit (Harmat Kiadó, 2000). Ízelítőnek egy részlet a könyvből:

„Éjszaka újra próbálkoztam a gemkapoccsal. Hittel parancsoltam neki, de meg sem moccant.

– Istenem – mondtam –, bármit hajlandó vagyok feladni érted, ha csak egy fél centit is arrébb menne.

Semmi. Komolyan aggódni kezdtem. Ha egy mustármagnyi hit is elég ahhoz, hogy hegyeket mozdítsunk meg, mi lesz velem, aki még egy gemkapocsot sem tud arrébb imádkozni?!”

Azzal a gondolattal szemben, hogy Gedeon próbára teszi Istent – Isten nagyvonalúságát mutatja, hogy belemegy egy ilyen játékba –, Pál apostolnál a végtelen bizalmat látjuk, amely az erőtlenségben is bizonyos az Istentől kapható erőben. Ez az ige ellensúlyozhatja bennünk a gondolatot, hogy

elkezdjünk mi is jeleket keresni, feltételeket szabni. Nem a mi erőnkön múlik az, hogy véghezvigyük, amit Isten ránk bíz.

A kimaradt szavak:

„Elég neked az én **kegyelmem**,
mert az én erőm **erőtlenség** által ér célhoz.
Legszívesebben tehát az **erőtlenségeimmel** dicsekszem,
hogy a Krisztus **ereje** lakozzék bennem.” (2Kor 12,9)

A hetedik fejezetet végigolvashatjuk vagy elmondhatjuk egy egységben, tagolás nélkül. Figyeljék meg benne a tanulók mindazt a segítő mozzanatot, amely jelzi, hogy Isten Gedeonnal és a seregével van. Lássák meg, hogy a kis létszámú sereg azért fontos, hogy annál egyértelműbb legyen Isten segítő jelenléte.

Gedeon nem vállalja, hogy a nép fölött uralkodjon, egyértelmű az útmutatása, hogy az Úr uralkodjon. Nem akar a környező népek mintájára király lenni és így magát Isten helyére tenni. Ez az igény a nép részéről azonban előrevetíti már a későbbi királyságot.

Összefoglalásképpen a lecke végén kiegészíthetjük az ördögi kör rajzát még a következőkkel:

Az Úr egy bírót küld – Gedeont.

A bíró legyőzi az ellenséget – Maroknyi sereggel támadja meg Midján táborát, akik egymás ellen fordulnak.

A bíró halála után a nép ismét elfordul az Úrtól – Ezt üresen lehet hagyni, de akit érdekel, megtalálja az utalást rá Bír 8,33–35-ben.

7. Sírhatok-e Istennek? • Anna

1Sám 1,4–28

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Anna személye, élethelyzete

A gyermekáldás egzisztenciális kérdése

Sámuel születéséhez kötődő nazírfogadalom

Sámuel nevének jelentése

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Anna testi-lelki reakciója a lelki fájdalomra

Elkána suta vigasza

Anna Istenhez fut a kétségbeesésével

Éli első reakciója, majd támogató jelenléte

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen élethelyzetek azok, amelyek minket sírásra indítanak?

Milyen érzések sűrűsödnek egy-egy ilyen síró helyzetbe?

Hogyan tudunk a síró felé fordulni?

Javasolt óramenet

Induljunk ki Anna történetének első nyolc verséből! Figyeljük meg ezt a szakaszt, keressünk közösen választ a kérdésekre! A tanulók bizonyára pontosan tudják, hogy a sírás és az étvágytalanság, ez a testi reakció természetes kísérője a nagy lelki fájdalmaknak. Érdekes azonban rácsodálkozni, hogy ezt bő 3000 évvel ezelőtt is tudták. Először Anna konkrét helyzetéből tekintünk erre a sírásra, azután fordítsuk a figyelmünket magunk és a környezetünk felé.

Figyeljük meg Elkána kissé suta, szinte megmosolyogtató szavait! Mi a zavaró bennük? Próbáljunk találóbb vigasztalásokat fogalmazni! Így beszéljünk arról, mire vágyik az, aki ilyen nehéz lelki helyzetben sír.

A vigasztalásról szóló beszélgetésben kisebb csoportokban akár konkrét történetek, tapasztalatok is elhangozhatnak.

A történet kortörténeti háttere:

Meddőség a Bibliában

„A meddő nők történeteinek keresztül a Biblia elsősorban Isten könyörületét, mindenhatóságát és gondoskodását emeli ki. Fontos szerepet szán a végül megszületett »mégis-gyermekeknek« a Nagy Tervben, amely a választott népen keresztül az egész emberiség megmentésére irányul. A történetek vonala végül Jézusban csúcsosodik ki, akit az evangéliumok Izrael Messiásaként és a világ Megváltójaként mutatnak be. [...]

Az ókori keleti társadalmakban a termékenység az egyik legfontosabb érték, nemcsak a gazdagságban, hanem a törzs gyermekei vonatkozásában is, különösen a fiúk számát tekintve. A meddőség ugyanakkor az egyik legnagyobb szegény, az istenség átkának jele, de a gyermek létkérdés is, hiszen társadalmi gondoskodás hiányában az idős szülők csak gyermeki támogatásban reménykedhettek. Nem véletlenül írja elő a Tízparancsolat is a szülők tiszteletét, ami elsősorban az anyagi természetű gondoskodásban nyilvánult meg. A biblikus hagyomány több olyan asszonnak a történetét is megőrizte, akik évekig hiába vártak gyermekáldásra, és sorsuk több ponton is hasonlóságokat mutat. [...]

A meddőségi történetek másik nagy csoportja azoknak a férfiaknak a születéstörténete, akik Istennek szentelt életre voltak szánva. Az első ezek közül Sámson, Izrael utolsó bírója, akinek az anyja háromszor is találkozik Isten küldöttével (Bír 13), aki bejelenti, hogy meddősége dacára mégis fia fog születni, s akit názírfogadalomban kell felnevelni (vagyis haját nem vághatja le, és nem ihat alkoholt). A szöveg szinte »berángatja« a nő férjét, Mánóahot a történetbe, hogy ő is hallja az ígéretet. Sámson azonban nem tud megfelelni az életével szemben támasztott erkölcsi elvárásoknak: személyében egy ellentmondásos karaktert ismerhetünk meg, aki nem tud ellenállni a filiszteus nők iránti vonzalmának, szabad folyást enged erőszakos indulatainak, és elárulja a fogadalmat, amelyből Istentől nyert ereje fakad. Végül öngyilkos merénnyel mégis bosszút áll az őt rabszolgasorba taszító ellenségein.

Az Ószövetség egyik gyöngyszeme Sámuel próféta édesanyjának (1Sám 1–2), Annának a története. A királyság előtti időszak bemutatása egy efraimita család életének epizódjával kezdődik, akik »mozaikcsaládként« élnek, hiszen Anna gyermektelensége miatt Elkána csak egy második feleség, Peninna révén tudott utódokat nemzeni. Egy családi ünnepi áldozatbemutató alkalmával Anna nem bírja tovább: az Úr szentélyébe megy, hogy ott öntse ki a fájdalmát, amiért »az Úr bezárta méhét«. Imádságában egyúttal föl is ajánlja születendő gyermekét Isten szolgálatára. A történet különleges-

sége, hogy női főszereplő körül forognak az események, a férfiak (Elkána, Éli pap és maga a gyermek Sámuel) csak mellékszereplők, még maga az Úr sem beszél, csak némán cselekszik.

Anna a fájdalomtól és a kétségbeeséstől a bátor hiten át egészen az elengedésig és a hála szavaival teszi meg a lelki utat. Gyermeké az elválasztás (kb. hároméves kor) után Éli pap mellett nevelkedik, míg serdülő korában Isten meg nem szólítja.”

(Forrás: Seben Glória: [A gyermekszülés nem öncél. Kötőszó blog](#))

A hajósinas Élire vonatkozó megjegyzése kifejezi azt, hogy sokszor nem értjük meg egymást kétségbeesett helyzetben. Sokszor nem látjuk, milyen mélységeket jár meg a másik, és félreértelmezzük a viselkedését. Jó, ha ilyenkor tudunk nem vádaskodni, nem ítélni, de nem is mindenképp megérteni akarni a faggatózással, hanem csendben egyszerűen ott lenni a másik mellett fizikai jelenlétben és imádságban is. Isten is így van jelen mellettünk, amikor kétségbeesünk.

Beszélgessünk arról is, hogy Isten minden kérésünket teljesíti-e, ha kitartóan imádkozunk, s hogy mi van akkor, ha nem teljesülnek a kéréseink. Láttassuk meg, hogy korántsem biztos, hogy a kéréseink teljesülnek, mert talán magunk sem tudjuk, mire van szükségünk és mi Isten terve velünk. Fontos azonban, hogy akkor is békességet találhatunk, ha el tudjuk fogadni Isten vigasztalását, szeretetét, úgy, ahogy azt Anna is átélte a templomban az Úr színe előtt. Ezt erősítik meg a tükör mondatai is.

Beszélgetésünket nagyon szépen színesítheti Henri Viscanti francia író és költő verse.

Henri Viscanti: *Meghallgatott imádság*

Erőt kértem az Úrtól,
s ő nehézséget adott,
melyeken megedződtem.
Bölcsességért imádkoztam,
és problémákat adott,
melyeket megtanultam megoldani.
Előmenetelt óhajtottam,
gondolkozó agyat és testi erőt kaptam,
hogy dolgozzam.
Bátorságot kértem,
és Isten veszélyeket adott,
melyeket legyőztem.
Szeretetre vágytam,
és kaptam az Úrtól bajba jutott embereket,
hogy segítsek rajtuk.
Kegyes jóindulata helyett
alkalmakat kaptam a jóra.
Semmit sem kaptam, amit kértem,
és mindent megkaptam, amire szükségem volt!
Meghallgatta imádságomat!

Forrás: [Ferencs Kalendárium 2013](#)

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE:

Henri Viscanti: *Meghallgatott imádság*

Erőt kértem az Úrtól,
s ő nehézséget adott,
melyeken megedződtem.
Bölcsességért imádkoztam,
és problémákat adott,
melyeket megtanultam megoldani.
Előmenetelt óhajtottam,
gondolkozó agyat és testi erőt kaptam,
hogy dolgozzam.
Bátorságot kértem,
és Isten veszélyeket adott,
melyeket legyőztem.
Szeretetre vágytam,
és kaptam az Úrtól bajba jutott embereket,
hogy segítsék rajtuk.
Kegyess jóindulata helyett
alkalmakat kaptam a jóra.
Semmit sem kaptam, amit kértem,
és mindent megkaptam, amire szükségem volt!
Meghallgatta imádságomat!

Henri Viscanti: *Meghallgatott imádság*

Erőt kértem az Úrtól,
s ő nehézséget adott,
melyeken megedződtem.
Bölcsességért imádkoztam,
és problémákat adott,
melyeket megtanultam megoldani.
Előmenetelt óhajtottam,
gondolkozó agyat és testi erőt kaptam,
hogy dolgozzam.
Bátorságot kértem,
és Isten veszélyeket adott,
melyeket legyőztem.
Szeretetre vágytam,
és kaptam az Úrtól bajba jutott embereket,
hogy segítsék rajtuk.
Kegyess jóindulata helyett
alkalmakat kaptam a jóra.
Semmit sem kaptam, amit kértem,
és mindent megkaptam, amire szükségem volt!
Meghallgatta imádságomat!

8. Meghallom-e Isten hangját? • Sámuel

1Sám 3,1–10

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Lemondás, odaszánás
A szent sátor, szövetségláda
Sámuel Éli felügyelete alatt
Isten üzenete Éli fiáról

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Sámuel számára hosszú folyamat, amíg megtanulja meghallani, felismerni az Úr hangját.
Sámuel kész Isten szolgálatára.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan szól hozzánk ma Isten?
Hogyan tanulhatjuk meg mi a rá figyelést?

Javasolt óramenet

Tanóránk induljon ki a hajósinas kérdéseiből, hangsúlyozzuk, hogy a lemondás és az Istennek való odaszánás között óriási különbség van. A lemondást veszteségként, hiányként éljük meg, az odaszánt ajándék célba ér, örömet okoz, az odaszánt élet a helyére kerül. A témában hasznos információval szolgál a názírfogadalomra vonatkozó alábbi néhány gondolat:

Názír (elkülönített, fölszentelt): Istennek szentelt ember az Ószövetségben. Eredetileg Isten választotta, akinek bizonyos dolgoktól, például bortól, hajvágástól tartózkodnia kellett. Később a nazireátus törvényekkel szabályozott, intézményes formát öltött; a názír fogadalmat tett, amely rendszerint csak egy időre kötelezte; a Misna 30 napban határozta meg a szokásos fogadalmi időt. *4Móz 6,3–12* szerint a názírnak tartózkodnia kellett a szőlő és a bor élvezetétől, halott érintésétől, nehogy tisztátalanná váljon; ha véletlenül mégis halotthoz ért, fogadalmát meg kellett újítania. Amikor a fogadalmi idő lejárt, különféle áldozatokat kellett bemutatnia, és levágott haját el kellett égetnie. A názír bárhol letehetette a fogadalmat, de az áldozat miatt csak Jeruzsálemben, a Templomban kaphatott fölmentést. Nők is tehetek názírfogadalmat.

A feladat megoldása

Milyen bőrből készültek a sátor takarói? (26,14) – *vörösre festett kosbőr, delfinbőr*

Milyen kárpit választja el a szentek szentjét, a szövetségláda helyét? (26,31–33) – *kék és piros bíborból, karmazsinfonálból és sodrott lenfonálból készült*

Milyen nemesfémeket használnak a sátor díszítéséhez? (26,32.37) – *arany, ezüst, réz*

Mekkora volt az udvar? (27,18) – *hossza száz könyök, szélessége ötven könyök (1 könyök = 45 cm, 1 régi könyök = 52,5 cm, tehát hossza 45 m, szélessége 22,5 m)*

Szent sátor: A kultusz központja a Sínai-hegyi szövetségekötéstől a jeruzsálemi templom felépítéséig. A Bibliában a *szövetség*, a *bizonyosság*, *tanúság*, *megnyilatkozás* vagy a *találkozás sátra*, illetve *hajléka* né-

ven szerepel. (A sokféle elnevezés különböző hagyományforrásokat takar. A szent sátor témája nagyon bonyolult kérdés az Ószövetség teológiájában, hiszen a vele kapcsolatos leírt hagyományok többnyire a fogság időszakából, illetve még későbből valók, és visszavetítik a sátor méreteibe a jeruzsálemi templom építészeti adatait.) A *szövetség sátra* elnevezésben a héberben nem a *berit* (szövetség) szó szerepel, hanem az *edut* (bizonyosság, tanúság); így az elnevezés a két kőtáblára, illetve a Tízparancsolatra is vonatkozhat. A szent sátorban volt a ládának és a két kőtáblának a helye. A sátor a szentélyre és a szentek szentjére oszlott; a két részt függöny választotta el egymástól. Magától értetődően bejáratát is függöny zárta el.

Beszélgessünk tanulóinkkal arról, hogy Isten folyamatosan hív, számtalan módon megszólít minket! Gondolkodjunk arról, hogy abban a nagy zajban, ami körülvesz minket, vajon meghalljuk-e azt, ha Isten megszólít, eszünkbe jut-e egyáltalán, hogy megszólíthat. 1Sám3,2–11 nagyon jó lehetőséget biztosít arra, hogy megfigyeljük azt, meg kell tanulnunk felismerni Isten szavát, ez nem alakul ki magától bennünk. Kiemelhetjük, hogy például a kármelita vagy jezsuita hagyományban megtalálható szemlélődő imában mennyire jelen van a törekvés arra, hogy a csendben meghalljuk Isten szavát. Ez az, amit például Avilai Szent Teréz a *Belső várkastély* című könyvében hangsúlyoz. Ugyanilyen fontos szerepe lehet az Istennel való párbeszédben mások hangjának is, hiszen sokszor másokon keresztül szól hozzánk Isten. Erre vonatkoznak a tükörben feltett kérdések és az ott található gondolatok.

Éli fiai, akik Éli után lettek a szentély papjai, súlyosan vétkeztek az Isten és a nép ellen. Ezért hirdet Isten ítéletet fölöttük. Éli pedig elfogadja ezt. Gondoljunk bele szomorúságába, a tehetetlenség érzésébe! Hasonló példákat diákjainkkal is összegyűjthetünk, amikor a szülő tudja, hogy nem jó az, amit a gyermeke tesz, mégsem tud rá hatni.

Ezután váltsunk nézőpontot! Vajon mi az a helyzet, amikor a mi szüleink miattunk kénytelenek megélni ezt a tehetetlenséget?

Ha egyháztörténeti példával szeretnénk színesíteni ezt a témát, vegyük elő Augustinus (354–430) esetét, akinek keresztény édesanyja, Mónika évekig imádkozott azért, hogy fia jó útra térjen. Az Augustinusért nagyon sokat imádkozó édesanyja is előkerül a *Vallomások* című könyvében.

„Hozzám érkezett már az én jámborságban igen erős édesanyám. Nyomomban járt vízen és szárazon, s minden veszedelemben nyugodt volt benned. A tenger háborgása idején ő vigasztalta meg a hajósokat is, pedig szokás szerint a hajósok bátorítják a tapasztalatlan utasok szívét, ha rémüldöznek mélységek fölött. Baj nélkül jutnak a kikötőbe, jósolta a hajósoknak, mert egy látomásban ezt ígérted neki. És bizony súlyos veszedelemben akadt reám.

Reménytelenkedtem, hogy fölkutathatom-e még valamikor az igazságot? Midőn megmondottam neki, hogy már nem vagyok ugyan manicheus, de még katolikus keresztény sem, nem ujjongott föl túlságos örömmel, mintha valami váratlanul nagy dolgot hallana. Megnyugodott már ezen a nyomorúságos állapotomon. Benne halottként siratott engem, akit azonban föl kell támasztanod. Könnyei ravatalán nyújtott engem eléd, hogy szólj az özvegy fiának: „Ifjú, mondom neked, kelj föl.” Éledezzék csak újra. Erősödjék a beszédre. És azután visszaadja anyjának őt.

Nem reszketett kitörő örömben a szíve, midőn hallotta, hogy javarészből már meg is történt, amiért ő naponkint sírdogált: az igazságot ugyan még el nem értem, de a csalásból már kifelé jár a léptem... Sőt, mivel bizonyosra vette, hogy a még hiányzót is megadod, ha az egészet ígérted neki, igen nyugodt és igen bizalmas szívvel válaszolt nekem. Azt mondotta, hiszi ő Krisztusban, hogy mielőtt elhagyja földi életét, katolikus hívőnek lát még engem...

Ezt mondotta nekem. Neked pedig, irgalom kútfeje, gyakoribb imádságot és több könnyet ajánlott, hogy siettesd már segítségedet, világosítsd meg sötétségemet. Fokozott buzgalommal látogatta templomod. Ambrus püspökre tárta ajakát; az »örök életre szökellő vízforrásra«.

Megszerette ezt a férfit mint Isten angyalát, mert megtudta róla, hogy az ő segítségével jutottam időközben magam is az ingadozó hánytorgattatásba. És hogy ezen is átvergődhetek, betegségeből gyógyulásomba, valami átmeneti gonoszabb veszéllyel tetézetten – krízis ennek a neve orvosi nyelven, ő bizonyosra vette.” (Augustinus: *Vallomások*, VI. könyv, 1. fejezet)

Mint azt a tanulók hetedikben tanulták is, Augustinus megtérése után Hippo püspöke lett, s korának legnagyobb keresztény filozófusa. Műveiből katolikus és protestáns teológusok is rengeteget táplálkoztak.

9. Melyik a mi utunk? • Izrael királyt kíván

1Sám 8,1–22; 10,17–26

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

A királyválasztás kortörténeti háttere
A király jogai, szerepe Izraelben
A királyság problematikája

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Sámuel szerepe

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen utakat látunk magunk előtt?
Hogyan befolyásol minket a környezetünk?
Isten befolyásolása
Felvállaljuk-e a magunk feladatait?

Javasolt óramenet

Beszélgessünk a cím alapján útkereséseinkről! Mi az, ami egyértelmű számunkra, mikor van az, hogy keresgélünk, bizonytalanok vagyunk, útmutatásra vágyunk, vagy hagyjuk, hogy más vezessen minket? Mi segít eligazodni? Melyek azok a szituációk, amikor tudatosan szembemegyünk azzal, amit mondanak nekünk?

A saját útkeresésünkről való beszélgetés után térjünk vissza az ószövetségi korba! Az alapvető kortörténeti tények áttekintésével világítsuk meg, mennyire konfliktusos helyzet az, amelyben a nép végül királyt választ! Figyeljük meg ennek a módját is!

Sorsvetés: Az Ószövetségben többször előkerül: ez volt a zsákmány vagy a halott ruhadarabjai elosztásának a módja, sorsvetéssel osztották fel Izrael törzsei egymás közt az ígéret földjét, így választották ki a bűnbakot, így állapították meg valakinek a bűnösségét. A királyság korában elsősorban a főpaphoz kötődött ez a gyakorlat, ezt segítette még a főpap nyakában, kis tarsolyban hordott két kő: az urim és a tummim. Ezek segítségével döntöttek el a vitás kérdéseket (istenítélet). Az Újszövetségben Jézus ruháján osztozkodva a katonák is sorsot vetettek, és így választják be később az apostolok közé Mátyást.

1Sám 8,1–22 elolvasása után figyeltessük meg Sámuel és a nép, valamint Sámuel és Isten párbeszédét. Sámuel imádkozik Istenhez, Isten válasza az, hogy Sámuel engedjen a népnek, de figyelmeztesse őket a királyság veszélyeire, nehézségeire (11–18. vers). Miután a nép ragaszkodik az elképzeléséhez, és Isten is jóváhagyja, megcselekszi, amit kérnek. A nép érvelése a királyválasztásban, hogy olyanok szeretnének lenni, mint az összes többi nép. Emeljük ki azonban a 20. versből az igényt, hogy „*ő vonuljon előttünk, és vezesse harcainkat*”. Tömören így fogalmaz a Biblia, és ebben benne van az a tapasztalat, hogy látják, hogy szükség van egy olyan vezetőre, aki összefogja a népet.

A táblázatba írandó:

A nép reményei: Bíraskodik, vezeti a harcokat

A király jogai: A fiúkat elviszi katonának, robotmunkát végeztet velük, lányoknak is szolgálniuk kell, elveszi a birtokaikat, hivatalnokainak adja, tizedet szed

A történelem iránt érdeklődő csoportokkal végiggondolhatjuk azt is, hogy a magyar történelemben a különböző uralkodók vagy vezetők mennyire éltek ugyanezekkel az eszközökkel. Tanultak már diákjaink a robotról, de beszélhetünk a kötelező sorkatonai szolgálat kérdéséről is. Könnyen előfordulhat, hogy a saját családi hagyományból is ismerős például az államosítás, vagy amikor rendszerhű személyek kapták meg az elvett villákat, stb.

A hajósinas által felvetett kérdés kapcsán fontos a következő: történészek határozott véleménye szerint a zsidóknak nem volt más lehetőségük, mint királyt választani. Paul Johnson mai angol katolikus történész írja *A zsidók története* című könyvében, hogy a filiszteus fenyegetéssel szemben szüksége volt Izrael népének a szervezetettségre, az pedig az államban jelenik meg. (Tehát az állam megjelenése pozitív dolog a történelemben.) Nagyon fontos az államfő szerepe, ő testesíti meg ugyanis a hatalmat. S szükség van kézzelfogható hatalmi szimbólumokra, ez a királyságban is megvalósul, valamint legitimációra. Talán a legfontosabb királyi „jog”, feladat, kötelesség a közigazgatás megszervezése. Enélkül nem nép egy nép. Ez megvalósul Saulnál, bármennyire is gyenge uralkodó. Tehát igaz a Blaise Pascalnak tulajdonított mondat tartalma: „Amikor az emberek nem tudták megtenni az igazságot hatalomnak, megtették a hatalmat igazságnak.” Izrael népe esetében a fő baj az, amikor a király nem figyel Istenre, elfordul tőle – amit később a történetírás így értékel: „*azt tette, amit rossznak tart az Úr*”.

A korrupcióval kapcsolatban megjegyezhetjük azt is, hogy már a történelemtudomány is komoly bizonyítékokat hozott arra, hogy a korrupció esetében 3000 éves „találmányról” van szó.

[Háromezer éves a korrupció. Múlt-kor.hu](#)

Ivo Jens Engels: *A korrupció története*. Corvina Kiadó, 2016.

Érdemes beszélni arról is, hogy az emberek Istent is befolyásolni akarják. Keresztények az imáikkal, de utalhatunk azokra a vallási jelenségekre is, ahol azért áldoznak az isteneknek, azért öltöztetik őket, hogy az istenek kegyesek legyenek az emberekhez, vagy ahol minél nagyobb adományt adsz, annál többet kapsz vissza.

Visszavetíthetjük az alapkérdést saját életünkre – minket mennyire vezérel az, hogy olyanok legyünk, mint a környezetünk? Miben jó, ha alkalmazkodunk, és mit veszíthetünk?

Saul jellemzői: egy fejvel kimagaslott az egész nép közül, daliás alkat lehetett, tehát jó hadvezér és ideális uralkodó benyomását kelti. Érdekes azonban ez az elrejtőzés – sugallja, hogy Saul nem érzi elég erősnek magát a feladathoz, nem az az alkat, aki előtérbe tolja magát, aki szerepelni akar. Ugyanakkor lássuk azt is, hogy Isten választása nem véletlenül esik rá. Talán mi is alkalmatlannak érezzük magunkat bizonyos feladatokra, Isten mégis éppen ránk bízta azokat, hogy megbirkózzunk velük.

10. Biztos jó, ha az lesz, amit mi akarunk? • Saul

1Sám 12,1.6–25

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Isten az Úr akkor is, amikor mást állítunk a helyére
Isten hűsége a választott néphez

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Megvan a megválasztott király, mégis bizonytalankodás, nyugtalanság jellemzi a helyzetet.
Isten utat mutat, és a hozzá való hűséges ragaszkodást jelöli meg megtartó erőként.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Ez a lecke arra hív minket, hogy megtanuljunk időről időre rákérdezni a saját cselekedeteinkre, motivációinkra akkor, amikor egy nagyobb csoportban mozgunk. Valamint arra, hogy meglássuk, hogy ha el is sodródunk, van lehetőség a változtatásra.

Tegyük mérlegre saját szándékainkat is: vajon mi az, amihez görcsösen ragaszkodunk, pedig nem ez a jó út számunkra?

Ezekből a megélt tévutakból mindig van visszaút Istenhez.

Javasolt óramenet

Háttérinformáció a tanárnak

Vannak királypárti és királyellenes szövegek az Ószövetségben, amelyek különböző korok különféle tapasztalatai nyomán születtek. A deuteronomista szemléletmód eléggé királyellenes, szerintük a babiloni fogság perspektívájából nézve a királyság csődje azért következett be, mert Izrael engedetlen volt Isten akaratával szemben.

Indítsuk a tanórát a tankönyvben található képpel! Kérjük meg a tanulókat, hogy írják le azt a beszélgetést, ami a képen látható lányok között folyik! Vagy ha nem beszélgetnek szerintük, akkor néhányuknak a gondolatait.

A pszichológia iránt érdeklődő csoportban beszélgethetünk tanulóinkkal a csoportdinamika hatásairól közösségekben. Nem feltétlenül általános megközelítésben lenne jó, ha előkerülne a téma, hanem kiemelve a csoport hatását az egyénre és az egyén hatását a csoportra.

Háttérinformáció a tanár számára

Az Eszterházy Károly Főiskola honlapján található [elméleti bevezető és játékgyűjtemény](#):

1Sám 12,1.6–12 alapján beszéljessünk arról, hogy Sámuel itt Isten csodálatos tetteire emlékezteti a zsidókat, valamint arra, hogy milyen sokszor mentette meg Isten őket. Tulajdonképpen a bírák kora óta változatlan a helyzet, ugyanazon forgatókönyv szerint történnek az események, a nép folyton elfordul Istentől, bajba kerülnek, Istenhez kiáltanak segítségért, majd Isten megsegíti őket.

Izgalmas kérdés, hogy Isten engedi az embernek, hogy keresztülvigye, amit annyira akar, még akkor is, ha úgy látja, hogy nem lesz jó vége. Hiszen nem vagyunk előre programozott automaták, szabad-

ságunk van arra, hogy életünk kérdéseiben döntsünk, és ezekkel a döntéseinkkel vagy belesimulunk Isten akaratába, vagy ellene teszünk. Isten nem láncol magához, nem kényszerít, de figyelmeztet és féltő szeretettel hív. Izgalmas beszélgetés kerekedhet ebből, ha felvetjük, hogy vajon jó-e, hogy Isten meghagyja nekünk ezt a szabadságot. Szánjunk bőven időt erre a beszélgetésre!

A zsidóság választott népként bőven rendelkezik tapasztalattal arról, hogyan vezeti őket Isten. A 22. vers pedig megerősíti, hogy Isten nem lesz hűtlen az ő népéhez, erre építhetnek, ebben bízhatnak a jövőben is.

Részismétlés

Miután a negyedik fejezet tankönyvünk leghosszabb fejezete, javasoljuk, hogy a Saulról szóló lecke után iktassunk be egy részismétlő órát. Ismételjük egyrészt a bibliai anyagot, ehhez az ötleteket lásd alább. De adjunk lehetőséget arra is, hogy az ismétlés során a diákok azokat a témákat is újra felidézzék, amelyekkel saját életükre reflektáltak. Ezeket gyűjthetik a tankönyvbe, vagy felidézhetünk együtt beszélgetéseket az elmúlt órákról.

A tényanyag ismétlését végezzük pár- vagy csoportmunkában (kis létszámú hittancsoportban természetesen megoldhatjuk a feladatot önálló munkában is). Jelöljük ki a csoportokat, illetve párokat, és az összefoglaló feladatokat készíttessük el a diákokkal. Hogy ne csak bizonyos tananyagok kerüljenek elő, beoszthatjuk azt is, hogy melyik csoport/pár melyik történetet fogja feldolgozni, s nagyon fontos, hogy mutassunk mintát is a feladatokhoz a tanulóknak. A következő feladattípusokat javasoljuk az összefoglaló feladatok elkészítéséhez: feleletválasztós, hibakeresés, párosítás, kiegészítő, nyitott kérdés (melyre röviden kell válaszolni). Az utolsó feladattípussal csak akkor próbálkozzunk, ha diákjaink már találkoztak vele más tanórákon (elvileg történelem és magyar nyelv és irodalom órákon elő kellett kerülnie), persze a fokozatosság elvét figyelembe véve, adhatunk nekik először kisesszé, majd nagyesszé kérdést is.

Mintafeladatok

Feleletválasztós

Válaszd ki a helyes választ! A hamisakat cáfold!

A sorsvetés

- csak az Ószövetségben előkerülő fogalom, s az Újszövetség korában már nem gyakorolták.
- az ókorban Isten akaratának kifürkészését jelentette.
- től mint gyakorlattól óvja Sámuel a népet.

Hibakeresés

Keresd meg a szent sátorról szóló leírásban a hibákat, és javítsd ki őket!

A szent sátor volt a kultusz központja a Sínai-hegyi szövetségkötéstől a jeruzsálemi templom lerombolásáig. Itt volt a két kőtáblának és a koronának a helye. A sátor három részre oszlott: a szentélyre és a szentek szentjére, valamint a mellettük található oldalhajóra; ezeket a részeket függöny választotta el egymástól.

Párosítás

Párosítsd össze a kérdéseket a hozzájuk tartozó válaszokkal!

1. Milyen bőrből készültek a sátor takarói?	a) Kék és piros bíborból, karmazsin
2. Milyen kárpit választja el a szentek szentjét, a szövetségláda helyét?	fonálból és sodrott lenfonálból készült
3. Milyen nemesfémeket használnak a sátor díszítéséhez?	b) 100 könyök × 50 könyök
4. Mekkora volt az udvar?	c) Kos és delfin
	d) Arany, ezüst, réz

Kiegészítő

Ezzel a feladattípussal többször találkoztak a tanulók a tankönyv feladatai között. Gedeon történetének feldolgozásában két ilyen feladat is található a tankönyvben.

Egészítsd ki az alábbi igét a megadott szavakkal!

ereje, erőtlenségeimmel, erőtlenség, kegyelmem

„Elég neked az én _____ ,
mert az én erőm _____ által ér célhoz.
Legszívesebben tehát az _____ dicsekszem,
hogy a Krisztus _____ lakozzék bennem.” (2Kor 12,9)

Sajátos csataleírást olvasunk a 7. fejezetben. Egészítsd ki a szöveget a Biblia és a megadott szavak megfelelően ragozott alakja segítségével!

alom, fegyver, hadinép, harc, harminckétezer, háromszáz, ijedtében, kihallgat, Midján, szabadulás

Gedeon harcba indult _____ , de Isten sokallta a _____ embert. Nem akarta, hogy maguknak tulajdonítsák a _____. Végül csak _____ harcos maradt a táborban. Éjszaka _____ az ellenfél beszélgetését, akik _____ láttak, és tudták, hogy Isten Gedeon kezébe adja _____ egész táborát. Gedeon emberei nagy zajt csaptak a tábor körül, mintha már heves _____ folynának. A midjániak _____ és zavarukban egymás ellen fordították _____ , és elmenekültek.

Nyitott kérdés

Mit kerestek Izrael utódai Egyiptomban?

Esszékérdés

Fogalmazd meg saját szavaiddal, hogy mi volt a bírák feladata Izraelben! A feladatok megfogalmazásánál utalj is konkrét bibliai személyekre és eseményekre!

A részismétlő órát színesíthetjük fogalommagyarázattal vagy magyarázathoz fogalom keresésével, nevekhez cselekedet vagy cselekedethez név társításával, helyszínhez esemény vagy eseményhez helyszín társításával, ki mondta kinek feladattal, belső monológok írásával a legkülönbözőbb szereplőkhöz – adott esetben mellékszereplőkhöz is.

11. Csak az erő számít? • Dávid és Góliát

1Sám 17,1–58

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Dávid Istenben bízva győzhet Góliát felett.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Az izraeli sereg félelme, annak következménye
Dávid felháborodása az istenkáromlás miatt

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Erő, gyengeség, győzelem vesztes pozícióból a saját életünkben
Korrekt harc, korrekt küzdelem

Javasolt óramenet

Kezdjük tanóránkat a tanulók konkrét élethelyzeteiből való kiindulással, a gyengeség és az erő, a vesztes helyzet és a mégis-győzelem személyes megtapasztalásainak felelevenítésével! Ezek azok a vonatkozások, amelyek mentén új tartalmat, mélységet kaphat az egyébként valószínűleg unásig ismert történet. Ebben segítenek a tankönyvi kérdések.

Nem szabad megijednünk a hosszú szakasztól sem, van annyira szemlétes az elbeszélés, hogy emészthető legyen a tanulók számára. A szikár tartalom már ismert, szükség van a kiegészítésekre, részletekre is. Szerencsés, ha részben elmondjuk, részben olvassuk a szöveget, így a tanulók könnyebben megtalálják a hangsúlyokat.

A feladat megoldása

Góliát 6 könyök és 1 arasz magas: Az arasz a könyökhossz fele, 22,2 cm. Σ kb. 290 cm

Páncéljának a súlya 5000 sekel: 1 sekel 14,55 g. Σ 72 750 g, kb 73 kg

A lándzsa hegye 600 sekel súlyú: 8730 g, 8,73 kg

Dávid személye: Ő a legkisebb a családban, juhásztor. Bátor, megküzd a nyáj mellett a vadállatokkal, ki mer állni Góliát ellen; fiatal, jó megjelenésű; bízik Istenben, aki eddig is megsegítette őt; ismeri önmagát, nem hősködik, hogy tud járni a páncélban, hanem a jól megszokott parittyát választja.

Megdöböntő olvasni, hogy Izrael serege egyszerűen megfutamodik, mert nagyon félnek. Ezért is gúnyolódhat Góliát. Ugyanakkor számunkra is nagyon ismerős ez a félelem – erre utal vissza a lecke végén a tükör első mondata is. (Megfelelő csoportlégkör esetén megér egy jó beszélgetést ennek a bénító félelemnek a boncolgatása is.) De amíg az izraeli katonák egyszerűen úgy látják, hogy Góliát Izraelt csúfolja, addig Dávid más fénybe helyezi a dolgokat, mert úgy fogalmaz: az élő Isten seregét gyalazza. Ereje éppen abban van, hogy tudja, hogy Istenhez tartozik.

A történet megbeszélése után mindenképpen hangsúlyozzuk, hogy Dávidot Istenben való bizalma viszi győzelemre a harcban, annak ellenére, hogy emberi ésszel vesztesre kellene hogy álljon a dolog.

Dávid ereje éppen hogy saját gyengeségében rejlik, annak elismerésében, hogy Isten segítségére van szüksége.

Készíthetünk párbeszédet, két izraeli vagy két filiszteus közkatona beszélgetését, akik végig szemtanúi az eseményeknek. Hogyan kommentálják a látottakat? Ezt játszhatjuk spontán is! Külön álljunk meg ott, amikor Góliát támadásba lendül. Hogyan latolgatják az esélyeket a két táborban?

A mai életben is számtalanszor találkozunk azzal, hogy Isten nevét gyalázzák – sokszor a minket körülvevő emberek, de mi magunk is. Fontos látni, hogy ez nincs rendjén, hogy erre reagálni kell. És ha nem is szólunk az utcán, a buszon az idegeneknek, akik mocskolódva veszik szájukra Isten nevét, de legalább figyeljünk a magunk szóhasználatára és szóljunk a barátainknak, azoknak, akikre hatni tudunk.

Beszélgessünk arról, hogy hogyan csatázunk mi ma egymással! Mennyire vagyunk korrektek? Vagy mennyire jellemző ránk, hogy inkább sunyi módon hátba támadunk valakit? Akár úgy, hogy a háta mögött rosszat mondunk róla. És miben bízunk akkor, amikor – konkrét, de még inkább átvitt értelemben – küzdünk valakivel? Milyen „fegyvereink” vannak?

A tankönyvi képen azt a Solar Impulse repülőgépet látjuk, amely kizárólag napenergiával kerülte körbe a Földet. Alapvetően filigrán felépítésű, könnyű gép, súlya összesen 1600 kg, nem egy bombázó. Égre irányított napelemeivel szépen párhuzamba állítható az erejét Istentől, felülről váró Dáviddal.

Háttérinformáció a tanárnak

A filiszteusok Kr. e. 1200 körül hagyták el szülőföldjüket, Görögországot, s kezdtek vándorolni a Földközi-tenger keleti partvidékén, majd telepedtek le a mai Izrael tengerpartjának vidékén, valahol Tel-Aviv és Gáza között. Ott nagy filiszteus várost tartunk számon: Askelón, Gáza, Asdód, Gát, Ekrón. Ebben az időszakban érkeztek a teljesen más kultúrával rendelkező izraeli törzsek is erre a vidékre. A vaskorban a filiszteusok voltak az izraeli törzsek, majd az izraeli királyság legfontosabb ellenségei.

Góliát-felirat: 2005-ben Aron Meir, a tel-avivi Bar Ilán Egyetem régészprofesszora azzal a felfedezéssel állt elő, hogy Góliát nevének korabeli alakját találta meg egy cserépen, az egykori Gát nevű filiszteus város helyén. Gát a Biblia szerint a filiszteusok egyik legjelentősebb városa volt. Modern régészeti feltárások 1997 óta folytak itt. A település történetének egyik legizgalmasabb szakasza arra az időszakra esik, amikor alapvetően filiszteusok laktak. Kr. e. 1000–800 között a város kiterjedése elérhette a 40-45 hektárt, azaz a legnagyobb méretű település volt a környéken. 2005-ben előkerült cserépszövegen eredeti, görög formájukban filiszteus nevek olvashatók. A kutatók a cserépfeliratokat vizsgálva izgalmas eredményre jutottak. A két név etimológiailag szoros kapcsolatban áll a Bibliában is szereplő filiszteus Góliát nevével. A Biblia szerint a Dáviddal párharcot folytató óriás és családja Gát városában lakott. A cserépszöveg az egyik legkorábbi filiszteus szövegemlék, amit eddig ismerünk.

[A bibliai Góliát nyomaira bukkanhattak](#)

[Régészeti bizonyítékok a filiszteus Góliát név létezésére](#)

[Scientists find „Goliath” inscribed on pottery](#)

[Archaeological Discoveries: Evidence of Goliath Possibly Found at Tel es-Safi](#)

12. Mi az, ami számít? • Sámuel királlyá keni Isai fiát

1Sám 16,1–23

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Dávid személye, kiválasztása
A királlyá kenés kortörténeti háttere
Kétféle hagyományanyag
Saul személye és kudarca

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen szempontok alapján választ Sámuel?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen tulajdonságok tesznek valakit alkalmassá a vezetői pozícióra?
Milyen hatása van ránk a zenének?

Javasolt óramenet

A jó vezetőről szóló beszélgetésünkhöz gondolatindító lehet a kép, amelyen egy lendületes, határozott embert látunk, aki céltudatosan halad valamerre. Feltétlenül térjünk ki a jó vezető belső tulajdonságaira, ismérveire, ne ragadjunk le a külsőségeknél: legyen határozott, döntőképes, de ugyanakkor könnyörületes, fontos a lényeglátó képessége, jól kommunikál, őszinte, pozitív (személyiség), mindig kéznél van, hajlandó tanulni (a saját hibáiból is), együttműködő. Segítsük a tanulókat azzal, hogy az ideális után konkrét helyzeteket vizsgálunk, egy edzőt, egy osztályfőnököt, egy lelkészt, cserkészvezetőt stb., és azt, hogy a tanulóink mit várnak tőlük, mit fogadnak tőlük szívesen, és mi zavarja őket. Nem kell, hogy megnevezzék, kiról van szó, kérhetjük az elején, hogy gondoljanak egy konkrét személyre, aki számukra vezető, és beszéljenek így róla. Figyeljünk arra is, mi a probléma velük, milyen tulajdonságai nehezítik azt, hogy vezetőként felnézzenek rájuk.

A feladat megoldása

a) Milyenek ismerjük meg ebből Dávidot és a családját? *Dávid pirospozsgás, jó megjelenésű* (ugyanazokkal a szavakkal jellemzik, mint Sault annak idején!), *tud lantot pengetni. Családja istenfélő, tiszteli az Úr emberét.* Testvérei szintén jó megjelenésűek lehettek, ezért mondhatja Isten Sámuelnek, hogy ne erre tekintsen.

b) Mi a történet helyszíne? Vajon miért fontos ez? *Betlehem, innen származik Dávid, majd a Megváltó is.*

c) Milyen szempont alapján választ Sámuel? *A szív tulajdonságai a legfontosabbak, nem pedig a külső.* Izgalmas ezt a kérdést továbbgondolni a hajósinas kérdése mentén. Mit jelent ez tulajdonképpen? Elmondhatjuk, hogy ez nem derül ki ebből a történetből, de visszaidézhető a góliátos esetből: *Istenbe vetett feltétlen bizalma.* Ide tér majd vissza a lecke végén a tükör személyessé váló kérdése is.

A feldolgozott ige alapján játsszuk el pantomimmal a történetet, figyelve a nagytestvérek csalódottságára is – hiszen érdekes kettősség jellemezheti őket, ők is részesei a felkenésnek, tehát el kellett hogy fogadják.

Viszont nem lehetett könnyű a helyzetük, hiszen a testvérféltékenység is előkerülhetett közöttük. A pantomimból kiindulva beszéljünk a testvérvizonyokról, a testvérek sikereihez való viszonyról, testvérféltékenységről. Megérezhetjük azt a feszültséget, amely Isaiban és a testvérekben is egyre nőhetett, ahogy halad előre a történet. Érdekes, hogy Isai magától nem is említi Dávid létezését, Sámuelnek úgy kell rákérdeznie.

Johnson szerint Dávid három szempontból volt óriási uralkodó: 1. Összeolvasztotta a királyi és a főpapi hatalmat. Sámuelnek nem volt közvetlen utóda, így ez a spirituális tekintély főként Dávidra sugárzik át. Időnkénti kilengései ellenére is mélységesen vallásos ember, uralkodó. 2. Katonai győzelmei páratlanok, így úgy tűnik, pap-királyként bírja Isten áldását. A filiszteusok felett aratott győzelmeivel visszaszorítja őket a keskeny parti sávba. 3. Nemzeti és vallási fővárost alapított, amelyet ő is hódított meg.

Az uralkodó felkenésére vonatkozó ószövetségi szokások: Az olaj az Ószövetség korában a tisztálkodási eszközök közé tartozott, s az olajjal való megkenés tisztává tette az embert. A tisztasági törvények szerint a meggyógyult leprás is az olajjal való megkenés által nyerte vissza tisztaságát. Az Istennek szentelt dolgoknál is nagy jelentősége van az olajjal való megkenésnek, Jákób például olajat öntött az Istennel való találkozás helyén felállított emlékkőre, később a szentélyt és a különböző kultikus eszközöket, valamint a papokat szintén olajjal kenték meg, szentelték fel. Királyok esetében is óriási szerepe volt az olajjal való felkenésnek, hiszen a király főpapi funkciót is betöltött, így beiktatásuknak fontos részét képezte az olajjal való felkenés. Saul, Dávid, Salamon egyaránt az olajjal való felkenés által nyerték el a királyi hatalmat. A felkenés rítusával kapcsolódott össze az is, hogy JHVH lelke betöltötte a felkentet, vagyis maga Isten adott neki méltóságot, olyan minőséget, amely a királyt Istenhez kötötte. Ezt jelképezi az olaj szimbólumához kötődő további tartalmak, mint a gazdagság, szépség, méltóság.

Izgalmas módon kerül egymás mellé a két történet arról, hogyan kerül Dávid Saul udvarába. A rövid tankönyvi összefoglalón kívül a hajósinas kérdése mutat rá erre a problémára.

Dávid és Saul viszonya itt még kimondottan pozitív, Saul megkedveli Dávidot, aki a fegyverhordozója lesz. Ebben a szakaszban még nincs nyoma annak, hogy később majd megromlik ez a kapcsolat.

Nem tudjuk, miért írja a történetíró, hogy „*eltávozott tőle az Úr Lelke*”. Talán Saul éli meg így? Vagy Saul fordult el tőle? (Ez a gondolat másutt is előkerül, hogy mi szubjektíven talán azt éljük meg, hogy Isten fordul el tőlünk, holott mi kerülünk távol tőle.) Vagy a történetíró interpretációja ez a mondat, aki már így készíti elő a hatalomváltást? A könyvben tudatos szerkesztői szándék, hogy Saul csillagának leáldozásával Dávidé felemelkedik – izgalmas nyomon követni ezt a két, ellenétes irányú folyamatot.

Saul mellett Dávidnak terápiás szerepe van. Nemcsak a zenén, de az emberi kapcsolaton keresztül is gyógyítóan hathat.

A rejtvény megfejtése: Amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.

Háttérinformáció a tanárnak

Zeneterápia

„Zeneterápia során a képzett zeneterapeuta egy tervezett folyamatban használja a zenét vagy zenei elemeket (hang, ritmus, dallam, harmónia) annak érdekében, hogy elősegítse a kommunikációt, kapcsolatokat, tanulást, kifejezést, mobilizációt, szervezést, szerveződést. Ezek mellett pedig terápiás hatást gyakoroljon fizikai, emocionális, mentális, szociális és kognitív területeken. A zeneterápia célja, hogy az egyén lehetőségeit feltérképezze és/vagy sérült funkcióit helyreállítsa, így jobb intrapszichés és/vagy interperszonális integrációt tegyen lehetővé, s a prevenció, rehabilitáció vagy kezelés következtében a személy minőségileg jobb életet élhessen.” (Zeneterápiás Világszövetség Klinikai Gyakorlati Bizottságának meghatározása)

E. Willems szerint a zenei nevelés pszichológiai alapokon nyugvó folytatása a zeneterápia.

A zeneterápia felhasználási területei: Primer prevenció, azaz a megelőzés (a magzati fejlődés befolyásolása,

kreativitásfejlesztés, konfliktuskezelés, kommunikáció, mentálhigiéné, személyiségfejlesztés, egészségnevelés és pedagógia stb.), melynek keretében a zeneterapeuta a testi, lelki, szociális betegség megelőzésében a zeneterápia eszközeivel vesz részt azáltal, hogy önismeretet és személyiségfejlesztést nyújt.

Szekunder prevenció (gyógyítás, pszichoterápia, reedukáció), melynek keretében a testi, lelki, szociális zavarok és rendellenességek (betegségsszintet elérő állapotok) kezeléséhez, az egészség-helyreállítás folyamatában a terapeuta a zeneterápia és a zenei pszichoterápia eszközeit alkalmazza.

Tercier prevenció (rehabilitáció, korrekció, utókezelés, hospice) a betegség következtében létrejött állapot visszaállításában, az egészséges vagy azt megközelítő szint elérésében, illetve a halálba kísérésben nyújt segítséget.

Gyógypedagógiai kereteken belül a sérült funkciók korrekciójában, valamint a kompenzatorikus átszerveződés folyamatában (pl. látásvesztés esetén a hang utáni tájékozódás, vagy a hang tulajdonságainak kommunikációt segítő voltának megtanítása, illetve mozgássérült mozgástanulásának a mozgássor folyamatosságát zenével, ritmussal való segítésénél) zeneterápiás és zenei pszichoterápiás eljárásokat alkalmazása.

Forrás: [A zeneterápiáról](#)

Missura Attila: *Zeneterápia – zenei nevelés*. ELTE, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, 1994.

13. Aki király, annak mindent szabad? ♦ Nátán próféta

2Sám 5,4–12; 11,1–27; 12,1–12

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Dávid uralkodásának jelentősége
Nátán prófétai példázata

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan sodródik Dávid egyre mélyebbre a bűnben?
Dávid visszaél a hatalmával, ezzel okot ad ellenfeleinek Isten gyalázására.
Dávid királyként ítél a példázatban szereplő emberről, nem ismeri föl, hogy róla szól a történet.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen tulajdonságai vannak egy jó vezetőnek?
Sokan visszaélnek azzal a hatalommal, amit kaptak, vagy amit megszereztek maguknak.
Hogyan tekintsünk egy házasságtörésre?

Javasolt óramenet

A feladat megoldása

Életkora, amikor király lett	30
Uralkodásának ideje	40
Városa	Jeruzsálem/Sion sziklavára (előtte Hebrón)
Hogyan nevezik a városát?	Dávid városa
Mit építtetett, milyen anyagokból?	Palotákat cédrusfából, kőből
Miért erősödött meg a királysága?	Mert vele volt az Úr, naggyá tette Izraelnek a javára.

A magyar történelemből hozott pozitív példák között megemlíthetjük Szent István, Szent László vagy Mátyás király nevét.

A feladat megoldása (2Sám 11,1–27)

- Milyennek látjuk Dávidot Betsabé irányában? *Nagyon tetszik neki, ő a csábító.*
- És milyennek Uriás irányában? *Aljas, sunyi módon szervezkedik ellene.*
- Milyennek látjuk Uriás viselkedését? *Hajthatatlan, hű a királyhoz.*
- Hogyan vonja az egyik bűn maga után a többit? *Kívánság (lásd 10. parancsolat), házasságtörés, szervezkedés Uriás ellen, Uriás megöletése.*

A feladat megoldása történhet más módszerekkel is. Mivel a történet olyan, mint egy novella, felolvashatjuk a teljes fejezetet, és négy csoport figyelhet a négy kérdésre, amit szempontnak előre megadunk.

A hajósinas kérdése felveti azt, hogy ma már sokak szemében egészen más megítélés alá esik a házasságtörés, a mai szabadosságba sok minden belefér. Rendjén volna ez így? Uriás nézőpontja segít helyretenni a kérdést, hiszen nem két ember életéről, kapcsolatáról van csak szó, hanem a környezetükről, akik áldozatává válnak két ember talán meggondolatlan döntésének.

Nátán példázatának megbeszélése után vitassuk meg, hogy Nátán ma vajon milyen példázatot mondana! Keressük meg a példázat modern formáját úgy, hogy a lényegi üzenet változatlanul maradjon! Tudatosan maradt itt le az a rész, hogy Dávid végül belátja vétkét. Ez majd a következő óra elejét vezeti be.

14. Mit tegyek, ha elrontottam? ♦ 51. zsoltár

2Sám 12,13–24; Zsolt 51

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Isten ellen való minden véték.

A vezető felelőssége mindig nagyobb, hiszen példaértékű, amit tesz.

A bűn következményét el kell viselni, attól nem ment meg Isten.

Istennek hatalmában áll megbocsátani, megtisztítani, az újrakezdés lehetőségét adni.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Dávid bizalma, könyörgése, amellyel Istenhez fordul.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Tudunk-e mi is őszinte bűnbánattal és a megbocsátásban való bizalommal fordulni Istenhez?

Javasolt óramenet

A címből kiindulva beszéljünk arról, hogy hogyan lehet egy nagy véték után továbblépni, továbbmenni, újra az emberek arcába nézni! Milyen személyes élményei vannak erről a diákoknak?

Olvassuk el 2Sám 12,13–14-et! Figyeljük meg, hogy Dávid felismeri vétékét, magába roskad Nátán ítélete alatt. Ez az első lépés ahhoz, hogy felálljunk. Annak ellenére, hogy a büntetés súlyos, a gyermek életébe kerül. Beszéljünk arról, miért szükséges, hogy a bűneinknek a következményeit hordoznunk kell. Gondoljunk bele, ha következmények nélkül élnénk, sokkal több felelőtlen dolgot tennénk, nem tanulnánk az esetekből, súlytalanná válna a bűn.

Dolgozzuk fel a zsoltárt úgy, hogy hagyjuk, hogy annak szavai, mondatai hassanak a tanulókra! A bevezető beszélgetés belehelyezte már a tanulókat abba az érzésbe, hogy ők maguk rontottak el valamit. Helyezkedjenek most úgy el a teremben (felállhatnak, lekuporodhatnak a földre stb.), mint aki magába roskad egy nagy véték felismerése után. Amikor megtalálták a helyüket, akkor olvassa föl a tanár a zsoltárt a bevezető szavakkal együtt. A tanulók szabadon megmozdulhatnak a zsoltár hallgatása közben, testükkel is kifejezve a lelkük élményét.

Ezután elmélyítésként csoportokban, párokban a diákok kapnak egy-egy sort, gondolatot a zsoltárból, és próbálják meg egy mozdulattal kifejezni az író, olvasó fájdalmát, bánatát, érzéseit. Lehet ez egy eltakart arc, görcsbe szorult kéz, kitért kar stb. Azután mutassák be egymásnak az igeversekhez kapcsolódó mozdulatokat. Ha jól sikerült, a zsoltár a végén teljes egészében „bemutatható” mozdulatokkal.

Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem, töröld el hűtlenségemet nagy irgalmaddal!

Teljesen mosd le rólam bűnömet, és vétkemtől tisztíts meg engem!

Mert tudom, hogy hűtlen voltam, és vétkem mindig előttem van.

Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz.

Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.

Engedd, hogy vidámságot és örömet halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.

Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!
Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem!
Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.
Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!

Használhatjuk még az *Evangélikus énekeskönyv* bűnbánati énekeit is (402–432), valamint az evangélikus *Agenda* szövegeit.

Amit Dávid tett, minden ízében szembeszegülés Isten törvényével. Ezért mondhatja, hogy egyedül Isten ellen vétkezett, hiszen a többiekkel szembeni vétke mind erre vezethető vissza, hogy nem elégedett meg azzal, amit Istentől kapott. Erre hívja fel a figyelmét Nátán is.

Jobb megoldása nincs a történetnek annál, mint amit Dávid megél – a bűn felismerése, a bűnvallás és a bűnbocsánat elfogadásának útja. Ez az, ami számunkra is nyitva van.

Érdekes feladat lehet a tanulók számára zsoltárparafrázis írása az 51. zsoltár alapján. Angolos csoportban jól használhatjuk mintának a tanári kézikönyvben található zsoltárparafrázisokat is.

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE:

✂-----

Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem, töröld el hűtlenségemet nagy irgalmaddal!
Teljesen mosd le rólam bűnömet, és vétkeimtől tisztíts meg engem!
Mert tudom, hogy hűtlen voltam, és vétkeim mindig előttem van.
Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz.
Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.
Engedd, hogy vidámságot és örömet halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.
Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!
Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem!
Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.
Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!

✂-----

Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem, töröld el hűtlenségemet nagy irgalmaddal!
Teljesen mosd le rólam bűnömet, és vétkeimtől tisztíts meg engem!
Mert tudom, hogy hűtlen voltam, és vétkeim mindig előttem van.
Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz.
Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.
Engedd, hogy vidámságot és örömet halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.
Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!
Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem!
Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.
Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!

✂-----

Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem, töröld el hűtlenségemet nagy irgalmaddal!
Teljesen mosd le rólam bűnömet, és vétkeimtől tisztíts meg engem!
Mert tudom, hogy hűtlen voltam, és vétkeim mindig előttem van.
Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz.
Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.
Engedd, hogy vidámságot és örömet halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.
Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!
Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem!
Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.
Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!

A CONTEMPORARY PARAPHRASE OF „PSALM 51”

*Have light on us, O Holy Spirit,
according to your unfailing touch;
according to your great compassion
blot out our self-justifications.
Wash away all our vanities
and cleanse us from our arrogance.
For we know we have closed our hearts,
and our clogged minds are always before us.
Against you, you only, have we gone astray
and done what is immoral in your sight;
so you are right in your verdict
and justified when you judge.
Surely we had free-will to choose wrong-doing at birth,
capable of making wrong choices from the time our mothers conceived us.
Yet you desired faithfulness even in the womb;
you taught us wisdom in that secret place.
Cleanse us with Your Holy touch, and we will be clean;
wash us, and we will be whiter than snow.
Let us hear joy and gladness;
let the bones you have crushed rejoice.
Hide our faces from our conceits
and blot out all our pride and self-righteousness.
Create in us a pure heart, O God,
and renew a steadfast spirit within us.
Do not cast us from your presence
or take your Holy Spirit from us.
Restore to us the joy of your salvation
and grant us a willing spirit, to sustain us.
Then we will share your ways to others,
so that non-believers will turn back to you.
Deliver us from our impoverished spirits, O God,
You are God, our Savior,
and our tongues will sing of your righteousness.
Open our lips, Lord,
and our mouths will declare your praise.
You do not delight in hypocritical act, or we would show it;
you do not take pleasure in heartless offerings.
Our sacrifice, O God, is a humble spirit;
an unpretentious and obedient heart
you, God, will not despise.
May it please you to prosper all nations and mankind,
to build up the walls of Your Kingdom on earth.
Then you will delight in our worships as your sons,
in communion as a whole with You, our God, rejoicing;
then souls of eternal life are forever consecrated in your blessing.*

Psalm 51 Litany

(based on Psalm 51:1–4a; 10–12; 15)

Create in me a clean heart, O God.

Have mercy on me O God in your great kindness:
in the fullness of your mercy blot out my offences.
Wash away all my guilt:
and cleanse me from my sin.

Create in me a clean heart, O God.

For I acknowledge my faults:
and my sin is always before me.
Against you only have I sinned
and done evil in your sight.

Create in me a clean heart, O God.

Create in me a clean heart O God:
and renew a right spirit within me.
Do not cast me away from your presence:
do not take your holy Spirit from me.

Create in me a clean heart, O God.

Give me the joy of your help again:
and strengthen me with a willing spirit.
O Lord open my lips:
and my mouth shall proclaim your praise.

Create in me a clean heart, O God.

15. Mit kívánjak magamnak? • Salamon álma, ítélete

1Kir 2,1–4; 3,5–28

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Bölcsesség

Tudás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mit kérnének a tanulók maguknak, ha kérhetnének?

Ők hogyan döntöttek volna Salamon helyében?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi az, ami igazán fontos az életben?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát a tankönyvben található kérdés feltevésével! Mit kívánnál az egész életedre nézve, ha lehetne három kívánságod? Készítsenek el először a tanulók egy listát egyéni munka keretében, majd mutassák be listájukat 3-4 fős csoportokban érveléssel. Ezután készítsenek csoportonként egy közös listát (3 dolog), majd prezentálják azt a csoportban rövid indoklással. Ebben a feladatban természetesen érdekes a végeredmény, de még fontosabb az, hogy a tanulók mérlegre tudjanak tenni dolgokat, érvelni tudjanak azok fontossága mellett. Végül készíthetünk egy teljes csoportra vonatkozó összefoglalót a táblánál.

1Kir 2,1–4: Salamon útravalója az idős Dávidtól:

- Légy erős, légy férfi!
- Tartsd meg, amit elrendelt Istened, az Úr!
- Járj az ő útján, tartsd meg rendelkezéseit, parancsolatait, törvényeit és intelmeit, ahogyan meg vannak írva Mózes törvényében!
- Akkor boldogulsz mindenben, amit teszel, és mindenütt, amerre fordulsz.
- Akkor beteljesíti az Úr a neked adott ígését, amikor ezt mondta: Ha vigyáznak fiaid útjukra, és állhatatosan előttem járnak teljes szívvel és teljes lélekkel, akkor nem vesznek ki utódaid Izráel trónjáról.

A hajósinas kérdésfeltevése alapján beszéljünk arról, milyen személyes útravalókat kaptak tanulóink! Fontos ez a megjegyzés azért is, hogy nyitottabbá váljanak a jövőben az idősebb emberek szavaira, tanulják megbecsülni az élettapasztalatot, ami egyébként ebben az életkorban egyáltalán nem jellemző.

1Kir 3,5–15: A hagyomány szerint Salamon bölcsességet kér Istentől. Pontosabban Salamon engedelmességet kér, hogy kormányozni tudja a népet, különbséget téve jó és rossz között. Ez az igazi bölcsesség!

Érdeklődő csoportban megemlíthetjük, hogy a Biblia Károli-fordítása az *engedelmes szív* helyett az

értelmes szív kifejezést használja 1Kir 3,9-ben. *(Adj azért a te szolgádnak értelmes szívet, hogy tudja itélni a te népedet, és tudjon választást tenni a jó és gonosz között; mert kicsoda kormányozhatja ezt a te nagy népedet?)* Hasonlítsuk össze a két fordítást, és vitassuk meg a tanulókkal, hogy az *értelmes szív* fordítás milyen plusz jelentést tartalmaz!

A hajósinas kérdése visszavezet minket az óra elejei csoportfeladathoz. Mit érdemes igazán kérni, mi az, ami igazán fontos az életben? Azt látjuk, hogy bár Salamon nem kérte, mégis megkapta Istentől mindazt, amit sokan első hallásra kérnének. Eszünkbe idézhetjük Jézus szavát Mt 6,33-ból: *„Keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek.”*

Háttérinformáció a tanárnak

Paul Johnson szerint Salamon teljesen más, mint elődje és édesapja, Dávid. Dávid indulatos, akaratos, erőszakos, de kész megbánni bűnét. Vele ellentétben Salamon világi személyiségnek mondható, és korának embere. A zsoltárok, amelyeket a Biblia Dávidnak tulajdonít, spirituális tartalmúak, „közel állnak a jahvei vallás legmélyebb lényegéhez”. Ezzel szemben a Salamon nevéhez kapcsolható bölcsességirodalom közelebb áll a korszak más közel-keleti írásaihoz. Salamon uralomra kerülésekor eltávolítja apja valamennyi miniszterét is, Dávid katonapolitikájával is gyökeresen szakít. Bevezeti a kényszermunkát, amelynek majd az építkezéseknél lesz óriási szerepe. Uralkodása alatt Jeruzsálem nemzeti és vallási központtá válik. Az építkezésekhez igen gazdag anyagi forrásra van szüksége, így a tíz északi törzset megadóztatja. Kibővíti a kereskedelmet, uralkodása alatt óriási virágzás indul be az országban. Felépíti a jeruzsálemi templomot is, ahogy Isten Dávidnak megígérte, pompás anyagokból, gazdagon. Feleségeinek száma is igen magas volt, állítólag első számú feleségének, az egyiptomi asszonynak, aki megtartotta pogány vallását, külön palotát emeltetett, mert nem tartotta „illendőnek” Salamon, hogy Dávid házában lakjon. Tehát a történészek véleménye alapján Salamon megítélése nem annyira egyértelmű.

A Salamon bölcsességét példázó történetet többféle módon is feldolgozhatjuk. A történet megbeszélése után írathatunk tanulóinkkal belső monológot az élő gyermek édesanyja nevében a tárgyalás során.

A történet feldolgozása történhet a következő játék keretében is: Ti hogyan ítélnétek? – tehetjük fel a kérdést diákjainknak. Olyan csoportoknál, akik nem ismerik a történetet, el lehet gondolkodni rajta, hogy milyen lehetőségei, eszközei volnának a bírónak. El lehet mondani a tényállást, és utána eljátszani a tárgyalást úgy, hogy ha a bírót játszó gyerek kifogy az ötletekből, akkor súghatnak neki a többiek. Olyan csoportoknál, akik ismerik a megoldást, ez a feladat nem kihívás. Velük a tankönyvi kérdés alapján gondolkodhatunk el közösen arról, mitől zseniális az ítélet, mitől méltó arra, hogy ennyi év után is példaként emlegessük.

Az ítéletben fontos – az anyai szeretet képes önfeláldozó módon lemondani gyermekéről azért, hogy az élhessen, ha nincs más választása; a másokban az önző birtoklási vágy van, és az irigység, nem a gyermekre tekint, hanem csak saját magára.

16. Építsünk templomot! ♦ A templom épülete, templomszentelési imádság

1Kir 6,1–2.7.9.21; 8,22–30.41–52

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Salamoni templom

Kultusz

A templom berendezési tárgyai

Testünk Isten temploma

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Járjanak utána a tanulók, hogy családjuknak milyen kötődése van a gyülekezetükhöz, templomukhoz!

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent számunkra az „Isten temploma vagyunk” kifejezés?

Javasolt óramenet

Idézzük fel tanulóinkkal, amit a szent sátorról tanultunk, amely a Sínai-hegyi szövetségkötéstől kezdve Izrael kultuszának a központja volt!

A templomot Salamon király építheti fel. 1Kir 6,1-ben a Királyok könyvének írója az időszámítást az Egyiptomból való kivonulástól számítja. 480 éven át nem volt állandó templom, megőrizték viszont a frigyládát, benne a Tízparancsolat kőtábláival. Ennek emelnek most új otthont. Ezeket az éveket mindig érdekes a saját történelmünkkel párhuzamba állítani, hogy halvány benyomást kapjunk arról, mit jelentenek ezek az időbeli távolságok. Épp mintha Luther idejébe tekintenénk vissza. Vajon van bennünk ma annyi erő és lendület a megújulásra, hogy a reformáció kincseinek „új templomot emeljünk”?

Háttérinformáció Salamon templomához

Salamon az „Úr házát” Jeruzsálemben, Mórija hegyén kezdte el építeni Kr. e. 967 körül, és hét évvel később, Kr. e. 960-ban fejezte be. Maga a templom 27,4 m hosszú, 9,1 m széles és 13,7 m magas volt. Egy udvar közepén állt, falakkal körülvéve.

A templom falai köré egy háromszintes építményt emeltek. Az alsó kamra 2,3 m, a középső 2,7 m, a felső pedig 3,2 m széles volt.

Két gazdagon díszített, arannyal bevont ajtó választotta el a szentek szentjét a szentélytől.

A szentélynek magasan fekvő ablakai voltak süllyesztett kerettel.

Az előcsarnok 9,1 m széles és 4,6 m hosszú volt.

Az üreges bronzoszlop északon a Bóáz, a déli oldalon pedig a Jákín nevet viselte.

Két arannyal bevont, gazdagon díszített ajtó választotta el a szentélyt az előcsarnoktól.

Az áldozati célokra használt bronzoltár 4,6 m magas, 9,1 m hosszú és ugyanilyen széles volt.

A 2,3 m mély és 4,6 m átmérőjű vízmedence 44 000 liter víz befogadására volt képes, amelynek vizét a főpap rituális célokra használta. A medence tizenkét bronzökör vállán állt.

Az áldozatoknál használt tisztasági rituáléhoz tíz kerek bronzállványban és medencében tárolták a vizet.

A szentély 18,3 m hosszú és 9,1 m széles volt. Itt helyezkedett el az aranyból készült illatáldozati oltár, az arany asztal kitett kenyerekkel és a tíz arany lámpatartó, öt északon és öt délen.

A szentek szentje egy 9,1 m-es kocka alakú helyiség volt. Az ókori Közel-Keleten az ilyen jellegű „építmények” többnyire emelvényen voltak. Két tömör arany kérub állt a frigyláda mindkét oldalán, ezek 4,6 m magasak és 4,6 m szárny szélességűek voltak. A frigyláda a két kérub között állt. (A feliratok és az információ eredetileg a tankönyvben található rajz széljegyzete.)

A „Milyenek találd ezt a templomot?” kérdés azt a célt szolgálja, hogy a tanulók alaposabban megfigyeljék az épület részleteit, hiszen akkor tudnak véleményt megfogalmazni.

Salamon templomszentelési imádsága ellentmond annak az ókorban általános elképzelésnek, amely szerint az istenek templomokban laknak:

„De vajon lakhat-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem!” (1Kir 8,27)

„Hallgasd meg a te szolgálódnak és népednek, Izráelnek a könyörgését, amikor ezen a helyen imádkoznak! Hallgasd meg lakóhelyeden, a mennyben, hallgasd meg, és bocsáss meg nekik!” (1Kir 8,30)

Ugyanakkor a 41. versben imádkozik az idegenekért is, akik majd hallanak Isten nevééről.

A „Mire való a templom?” kérdéskörét feldolgozhatjuk csoportmunkában, amikor is közösen gyűjtik össze a tanulók a templom jellemzőit. A feladat megoldása történhet a táblánál is egy *Beszélgetés a táblánál* feldolgozási módszerhez hasonló megoldással, ahol kérdések és azokra adott válaszok megbeszélése során gyűjtjük össze a következő gondolatokat:

- A történelem során tartották Isten lakóhelyének.
- Helye volt az áldozatbemutatásnak.
- Az ember díszes templomok építésével fejezte ki tiszteletét, hódolatát, háláját Isten iránt.
- Volt, hogy az egyház hatalmát volt hivatott sugallni, díszítéseivel tanított.
- Ma talán a két legfontosabb, hogy az istentisztelet helye és közösségi tér.

Beszélgessünk a templom szentségéről, arról, hogy helyenként – főleg római katolikus, illetve ortodox templomok esetében – bizonyos öltözködési és magatartási szabályok vonatkoznak a templomba belépőre, de még nálunk is jelen vannak olyan szokások, mint például az, hogy a fiúk leveszik a sapkájukat, vagy csak halkán, suttogva beszélgetünk. Beszélgetésünkben megemlíthetjük azt is, hogy míg római katolikus templomokban szentek ereklyéi vannak jelen, a protestáns templomoknál nem. A hangzó ige és a szentségek adják a templom szentségét is. Luther ugyan az egyházzal, és nem a templomról írja, mégis segítségünkre lehet a következő gondolat: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki.” (*Ágostai hitvallás*, VII. cikk: Az egyház) Ennek ad teret a templom.

Beszélgessünk az 1Kor 3,16-ban megtalálható „*Ti Isten temploma vagytok, és az Isten Lelke bennetek lakik*” gondolatról. Mit jelent számunkra Pálnak ez a mondata? Párhuzamos hasonló ígét találunk 1Kor 6,19-ben. Kikerestethetjük ezeket is, és beszélgethetünk az ember elhívásáról, hogy Isten templomaként éljen e világban, és a felelősségről is, amit ez jelenthet számunkra.

A saját templom bemutatásán keresztül erősödhet tanítványaink kötődése a gyülekezetükhöz. Ha a csoportból sokan tartoznak egy gyülekezethez, akkor kérhetjük őket arra is, hogy válasszanak egy másik olyan helyszínt, amelyhez családi események köthetők. Érdeklődő, kreatív csoportban rendeztessük be a templomot a tanulókkal, s beszélgetünk arról, hogy ők milyen berendezési tárgyakat tartanak fontosnak a templomban.

Kreatív csoportban a következő feladattal is elmélyíthetjük a „saját templom” fogalmát: Álljanak fel a tanulók, és meséljenek arról, hogy kinek melyik berendezési tárgy fontos, és miért. Fontos azonban, hogy ne mindenki az oltárt említse, legyen jelentkező az apró tárgyakra is, hiszen minden tárgy jelentős. A feladatot előkészíthetjük kártyákkal vagy képekkel/fotókkal is, amikor mindenki egy adott listából választ magának egy berendezési tárgyat, s választását indokolja.

----- ✂

Salamon temploma

Salamon az „Úr házát” Jeruzsálemben, Mórija hegyén kezdte el építeni Kr. e. 967 körül, és hét évvel később, Kr. e. 960-ban fejezte be. Maga a templom 27,4 m hosszú, 9,1 m széles és 13,7 m magas volt. Egy udvar közepén állt, falakkal körülvéve.

A templom falai köré egy háromszintes építményt emeltek. Az alsó kamra 2,3 m, a középső 2,7 m, a felső pedig 3,2 m széles volt.

Két gazdagon díszített, arannyal bevont ajtó választotta el a szentek szentjét a szentélytől.

A szentélynek magasan fekvő ablakai voltak süllyesztett kerettel.

Az előcsarnok 9,1 m széles és 4,6 m hosszú volt.

Az üreges bronzoszlop északon a Bóáz, a déli oldalon pedig a Jákín nevet viselte.

Két arannyal bevont, gazdagon díszített ajtó választotta el a szentélyt az előcsarnoktól.

Az áldozati célokra használt bronzoltár 4,6 m magas, 9,1 m hosszú és ugyanilyen széles volt.

A 2,3 m mély és 4,6 m átmérőjű vízmedence 44 000 liter víz befogadására volt képes, amelynek vizét a főpap rituális célokra használta. A medence tizenkét bronzökör vállán állt.

Az áldozatoknál használt tisztasági rituáléhoz tíz kerek bronzállványban és medencében tárolták a vizet.

A szentély 18,3 m hosszú és 9,1 m széles volt. Itt helyezkedett el az aranyból készült illatáldozati oltár, az arany asztal kitett kenyerekkel és a tíz arany lámpatartó, öt északon és öt délen.

A szentek szentje egy 9,1 m-es kocka alakú helyiség volt. Az ókori Közel-Keleten az ilyen jellegű „építmények” többnyire emelvényen voltak. Két tömör arany kérub állt a frigyláda mindkét oldalán, ezek 4,6 m magasak és 4,6 m szárny szélességűek voltak. A frigyláda a két kérub között állt.

----- ✂

Salamon temploma

Salamon az „Úr házát” Jeruzsálemben, Mórija hegyén kezdte el építeni Kr. e. 967 körül, és hét évvel később, Kr. e. 960-ban fejezte be. Maga a templom 27,4 m hosszú, 9,1 m széles és 13,7 m magas volt. Egy udvar közepén állt, falakkal körülvéve.

A templom falai köré egy háromszintes építményt emeltek. Az alsó kamra 2,3 m, a középső 2,7 m, a felső pedig 3,2 m széles volt.

Két gazdagon díszített, arannyal bevont ajtó választotta el a szentek szentjét a szentélytől.

A szentélynek magasan fekvő ablakai voltak süllyesztett kerettel.

Az előcsarnok 9,1 m széles és 4,6 m hosszú volt.

Az üreges bronzoszlop északon a Bóáz, a déli oldalon pedig a Jákín nevet viselte.

Két arannyal bevont, gazdagon díszített ajtó választotta el a szentélyt az előcsarnoktól.

Az áldozati célokra használt bronzoltár 4,6 m magas, 9,1 m hosszú és ugyanilyen széles volt.

A 2,3 m mély és 4,6 m átmérőjű vízmedence 44 000 liter víz befogadására volt képes, amelynek vizét a főpap rituális célokra használta. A medence tizenkét bronzökör vállán állt.

Az áldozatoknál használt tisztasági rituáléhoz tíz kerek bronzállványban és medencében tárolták a vizet.

A szentély 18,3 m hosszú és 9,1 m széles volt. Itt helyezkedett el az aranyból készült illatáldozati oltár, az arany asztal kitett kenyerekkel és a tíz arany lámpatartó, öt északon és öt délen.

A szentek szentje egy 9,1 m-es kocka alakú helyiség volt. Az ókori Közel-Keleten az ilyen jellegű „építmények” többnyire emelvényen voltak. Két tömör arany kérub állt a frigyláda mindkét oldalán, ezek 4,6 m magasak és 4,6 m szárny szélességűek voltak. A frigyláda a két kérub között állt.

17. Útmutatás a hétköznapiakra? • Példabeszédek, bölcsesség

1Kir 5,9–14; Péld 1,1–2; 3,1–35

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Tudás
Bölcsesség
Bölcsességirodalom

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Figyeljék meg a tanulók, hogy a Példabeszédek könyvében található mondatok napjainkban is mennyire aktuálisak.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Rendelkezünk-e ma azzal a bölcsességgel, amely továbbadható a következő nemzedék számára? Ha igen, mi az?

Javasolt óramenet

Kezdjük a tanórát a tankönyvben található feladattal, idéztessünk fel a gyerekekkel olyan bölcs mondatokat, gondolatokat, amelyeket szüleiktől, nagyszüleiktől kaptak útravalóul! A feladatot megfogalmazhatjuk így is: „Keresztelődre, konfirmációra vagy egy születésnapra biztosan kaptál szüleidtől, nagyszüleidtől olyan kártyát, amire írtak neked egy idézetet. Mi szerepelt rajta?”

Figyeljük meg, hogy Salamon „világhírű” uralkodó, hatása nem csak Izrael népe számára meghatározó. A hagyomány Salamonhoz köti az Énekek énekét, a Példabeszédek és a Prédikátor könyvét (eszerint fiatalon írta az Énekek énekét, kicsit idősebb korában a Példabeszédek, és már az étellel betelve a Prédikátor könyvét); ám a szövegvizsgálatok kimutatták, hogy mindhárom könyv valójában gondolatok, költői szövegek gyűjteménye, és nem tekinthető Salamon a szerzőnek – ez azonban nem von le az értékükből.

Háttérinformáció a tanároknak

A bölcsességirodalom nemzetközi, térben és időben határtalan, hiszen az emberi tapasztalatok ugyanazok az ókori Egyiptomban, Mezopotámiában, az ószövetségi vagy az újszövetségi időben Izraelben vagy napjainkban Európában.

A bibliai példabeszédekben található bölcsességirodalom is legtöbbször profán módon megfogalmazott aforizmagyűjteményeket, példabeszéd-gyűjteményeket tartalmaz. Azonban az ókori Kelet vallásos meghatározottságú volt, úgyhogy a tisztán profán beszéd aligha volt jellemző. Megjelenési formái a természettel való érintkezésből adódó tapasztalatok, az egyéni életmód, illetve a másokkal való együttélés tapasztalatai. Fontos kritériuma a Példabeszédekben továbbadandó tapasztalatnak, hogy nem olyan dolgokat tartalmaz, aminek csak krízisszituációban van jelentősége, hiszen a bölcsesség nem krízist akar megoldani, hanem megakadályozni a kríziseket.

„A Prédikátor könyvének kijelentései valóban nem olyanok, amelyek a harmóniára irányuló keresésünkben és az élet értelme és céljára irányuló kérdéseinkre jól hangzó megoldásokat nyújtanának. Mégis jó, hogy éppen ezek a szövegek részei lettek a Bibliának, sőt megmaradtak a kánonba való felvételükről folytatott vitában is. A Prédikátor könyve olyan komolyan veszi életünk megkérdőjelezését, mint egyetlen más könyv sem a Bibliában. Éppen így veszi az életet a maga módján különösen komolyan. Azok az emberek, akik egzisztenciájuk határáig jutottak, és kétségeikkel, pörlekedésükkel, tagadásukkal túlságosan gyakran úgy tűnnek, mint akik látszólag feladták hitüket, azok a Prédikátor könyvében lehetőséget találnak arra, hogy tapasztalataikat teológiailag legitim módon kifejezésre juttassák. A Prédikátor könyve a szemünk elé állítja azt, hogy az ember Isten előtt nem mindig úgy van jelen, mint akinek vannak válaszai a krízis-szituációkban, hanem sokkal inkább úgy, mint aki nagyon mélyen zuhan bele a tagadásba.

Mindkettő bölcsesség: a Prédikátor optimizmus által átítatott kijelentései, melyek az élet sikerére céloznak, és meg vannak győződve e lehetőség megvalósulásáról, ugyanúgy, mint a Prédikátor könyvének pesszimista, szkeptikus gondolatai, s az ebből eredő felszólítás az élet élvezetére. Mindkettő a maga módján (és a maga kontextusában) megpróbálja az élettapasztalatokat összefoglalni és az életvitel számára gyümölcsözővé tenni, hogy azt, ami sikerülhet, lehetővé is tegyék. Az, hogy a kettő egymás mellett áll, s ráadásul a Jób könyvével kapcsolatban, ebben mutatkozik meg azoknak a bölcsessége, akik a bibliai kánonat hagyták olyanná válni, amilyen. Megtapasztalták és tudták, hogy az emberi élet nem hozható egy nevezőre. Az élet Isten előtt és Istennel nem illeszthető bele egyetlen sémába sem. Isten szuverenitásának a jele, hogy az embereket a legkülönbözőbb élettapasztalatokban részesíti, és ezeket az embereket aztán különböző módon hagyja erre reagálni.” (Jutta Hausmann)

A feladat a Példabeszédek könyvének részleteit tartalmazza, megoldása: (A tanári kézikönyv több igét tartalmaz, mint a tankönyv. Érdeklődő, írásbeli feladatot kedvelő csoportban használhatjuk az itt található összes igét.)

Nevelés

15,10: „Rosszul esik az **intés** annak, aki letér az ösvényről, pedig meghal az, aki gyűlöli a dorgálást.”

22,6: „**Neveld** a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”

17,10: „**Jobban megrendíti a dorgálás** az értelmes embert, mint száz botütés az ostobát.”

27,17: „**Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.**”

29,15: „A bot és a fenyítés bölcsesé tesz, a **kényeztetett** gyermek pedig szégyent hoz anyjára.”

29,17: „**Fegyelmezd** fiadat, akkor nyugodt lehetsz felőle, sőt örömet találsz benne.”

Öröm – szomorúság

15,13: „Az **örvendező** szív megszépíti az arcot, a bánatos szív pedig összetöri a lelket.”

15,15: „A **csüggedőnek** mindig rossz napja van, a jókedvűnek pedig mindig ünnepe.”

Beképzeltség – szerénység

3,5: „**Bízzál** az Úrban teljes szívből, és ne a **magad eszére támaszkodj!**”

11,2: „**Ha jön a kevélység, jön a szégyen is, a szerénységgel pedig bölcsesség jár együtt.**”

12,15: „A bolond helyesnek tartja a maga útját, a bölcs pedig **hallgat a tanácsra.**”

16,2: „**Minden útját helyesnek tartja az ember, de az Úr megvizsgálja a lelkeket.**”

Szenvedély

4,23: „**Minden féltve őrzött dolognál jobban óvd szívedet, mert onnan indul ki az élet!**”

20,1: „A bor csúfolódóvá tesz, a **részegítő ital** lármássá, senki sem bölcs, aki attól tántorog.”

Szeretet – gyűlölet – megbocsátás

11,17: „**Önmagával tesz jót a szeretet embere, a kegyetlen pedig saját magának árt.**”

15,17: „**Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint a hizlalt ökör, ahol gyűlölet van.**”

17,9: „**Aki szeretetre törekszik, fátyolt borít a vétekre, de aki folyton arról beszél, elszakad a barátjától.**”

Csalás

11,1: „A **hamis** mérleget utálja az Úr, de a pontos súlyt kedveli.”

Gazdagság – szegénység – lustaság

15,16: „Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok **kincs**, ha nyugtalanság jár vele.”

6,6–11: „Eredj a hangyához, te **rest**, figyeld, hogy mit tesz, és okulj! Bár nincs vezére, előjárója vagy uralkodója, mégis biztosítja a kenyerét nyáron, begyűjti eledelét aratáskor. Meddig fekszel, te **rest**, mikor hagyod abba az alvást? Még egy kis alvás, egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés: így tör rád a szegénység, mint útonálló, és a szűkölködés, mint egy fegyveres ember.”

13,11: „Könnyen szerzett **vagyon** elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik.”

Indulatok

15,1: „A **higgadt** válasz elhárítja az indulatot, de a bántó beszéd haragot támaszt.”

15,18: „Az indulatos ember viszályt szít, a **türelmes** pedig lecsendesíti a perpatvart.”

12,18: „Van, akinek a **fecsegése** olyan, mint a tördöfés, a bölcsnek nyelve pedig gyógyít.”

25,28: „Mint a város, amelynek csupa rés a kőfala, olyan az az ember, akinek nincs **önuralma**.”

Tudás – ostobaság

9,10: „A **bölcsesség** kezdete az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet.”

15,14: „Az értelmes szív **tudásra** törekszik, az ostobák szája pedig bolondságon rágódik.”

16,1: „Az emberi **értelem** tervezget, de az Úr adja meg, hogy mit mondjon a nyelv.”

16,3: „Bízd az Úrra dolgaidat, akkor teljesülnek **szándékaid**.”

Hagyjuk, hogy a bölcsességirodalom szavai hassanak diákjainkra, ezért ebben a leckében nagyon fontosnak tartjuk, hogy a személyes reflexión, ne pedig a lexikális tudáson legyen a hangsúly.

Érdeklődő csoportban beszéljünk a tudás és a bölcsesség viszonyáról! Beszélgetésünket jól árnyalhatja a tankönyvi lecke végén található gondolatmenet, valamint a Rodin *Gondolkodója* alapján készült kép.

Adhatunk olyan házi feladatot is, hogy a legközelebbi órára egy társuknak, akinek kihúzták a nevét, keressenek egy bölcs mondást, amely szerintük illik hozzá vagy megszólítaná őt az adott élethelyzetében.

FÉNYMÁSOLHATÓRA ELŐKÉSZÍTVE

Olvasd el a következő mondatokat, s egészítsd ki a hiányzó kulcsszavakkal! A feladat megoldásához használd a Példabeszédek könyvét! Milyen élethelyzetekre vonatkoznak? Írd a vonalakra a hozzájuk tartozó élethelyzetet a megadott listából!

Gazdagság – szegénység – lustaság; Szenvedély; Öröm – szomorúság; Tudás – ostobaság; Szeretet – gyűlölet – megbocsátás; Nevelés; Beképzeltség – szerénység; Csalás; Indulatok

_____

15,10: „Rosszulesik az _____ annak, aki letér az ösvényről, pedig meghal az, aki gyűlöli a dorgálást.”

22,6: „_____ a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”

17,10: „Jobban megrendíti a _____ az értelmes embert, mint száz botütés az ostobát.”

27,17: „Vassal formálják a vasat, és egyik ember _____ a másikat.”

29,15: „A bot és a fenyítés bölcsé tesz, a _____ gyermek pedig szégyent hoz anyjára.”

29,17: „_____ fiadat, akkor nyugodt lehetsz felőle, sőt örömet találsz benne.”

----- ✂

_____

15,13: „Az _____ szív megszépíti az arcot, a bánatos szív pedig összetöri a lelket.”

15,15: „A _____ mindig rossz napja van, a jókedvűnek pedig mindig ünnepe.”

----- ✂

_____

3,5: „Bízzál az Úrban teljes szívből, és ne a _____ támaszkodj!”

11,2: „Ha jön a _____, jön a szegény is, a szerénységgel pedig bölcsesség jár együtt.”

12,15: „A bolond helyesnek tartja a maga útját, a bölcs pedig _____.”

16,2: „Minden útját _____ az ember, de az Úr megvizsgálja a lelkeket.”

----- ✂

_____

4,23: „Minden féltve őrzött dolognál jobban _____, mert onnan indul ki az élet!”

20,1: „A bor csúfolódóvá tesz, a _____ lármássá, senki sem bölcs, aki attól tántorog.”

_____

11,17: „Önmagával tesz jót _____, a kegyetlen pedig saját magának árt.”

15,17: „Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint a hizlalt ökör, ahol _____ van.”

17,9: „Aki _____, fátyolt borít a vétekre, de aki folyton arról beszél, elszakad a barátjától.”

_____

11,1: „A _____ mérleget utálja az Úr, de a pontos súlyt kedveli.”

_____

15,16: „Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok _____ ha nyugtalanság jár vele.”

6,6–11: „Eredj a hangyához, te _____, figyeld, hogy mit tesz, és okulj! Bár nincs vezére, előjárója vagy uralkodója, mégis biztosítja a kenyerét nyáron, begyűjti eledelét aratáskor. Meddig fekszel, te rest, mikor hagyod abba az alvást? Még egy kis alvás, egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés: így tör rád a szegénység, mint útonálló, és a szűkölködés, mint egy fegyveres ember.”

13,11: „Könnyen szerzett _____ elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik.”

_____

15,1: „A _____, válasz elhárítja az indulatot, de a bántó beszéd haragot támaszt.”

15,18: „Az indulatos ember viszályt szít, a _____ pedig lecsendesíti a perpatvart.”

12,18: „Van, akinek a _____ olyan, mint a tördöfés, a bölcsek nyelve pedig gyógyít.”

25,28: „Mint a város, amelynek csupa rész a kőfala, olyan az az ember, akinek nincs _____.”

_____

9,10: „A _____ kezdete az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet.”

15,14: „Az értelmes szív _____ törekszik, az ostobák szája pedig bolondságon rágódik.”

16,1: „Az emberi _____ tervezget, de az Úr adja meg, hogy mit mondjon a nyelv.”

16,3: „Bízd az Úrra dolgaidat, akkor teljesülnek _____.”

18. Nálam az igazság! ♦ Izrael kettészakadása

1Kir 11,1–5.9–13.26–40; 12,1–30; 14,21–23.30

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Jeroboám

Roboám

A kettészakadt ország

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Vajon ránk milyen hatással vannak barátok, szerelmek? S mennyire befolyásolják Istennel való kapcsolatunkat?

Figyeljük meg Isten könyörülő kegyelmét életünkben (lásd Roboám példáját)!

Bonhoeffer példájából kiindulva figyeltessük meg a tanulókkal, hogy milyen helyzetekben van felelőssége a keresztény embernek, hogy nemet mondjon, ellenálljon stb.!

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért „könyörül” meg Isten mégis a bálványimádó Roboámnak, s miért hagyja meg neki Júda törzsét?

Javasolt óramenet

Az események sora elég összetett ahhoz, hogy össze kelljen rendeznünk, ki mit tesz, milyen sorrendben, milyen motivációkkal. A tankönyvi táblázat ebben nyújt segítséget.

Kitölthetjük a táblázatot úgy, hogy közösen olvassuk a szöveget, és utána keressük meg a beírni való lényegét, dolgozhatnak a tanulók önállóan vagy pármunkában is, osztálytól függően a tanár fel is írhatja a megoldást a táblára egy leegyszerűsített táblázatban. Ezúttal a teljes történet megismerésére szükség van itt az óra elején. Dőlt betűvel szedtük azokat az információkat, amelyeket a diákoknak kell beírniuk a megkezdett táblázatba. A táblázatban megadott igehekelyek is segítséget nyújthatnak a tanulóknak. Nagyobb hittancsoportban oldjuk meg a feladatot csoportmunkában is, ahol a csoportok vezetői kioszthatják a tagoknak, hogy ki melyik igét olvassa el, pár perces önálló munka után összegezhetik tudásukat, s együtt kitölthetik a táblázatot. Ha még nagyobb segítségre van szükség a csoportban, a következő kérdések orientálhatják a diákok figyelmét.

1Kir 11,1–5: Kik fordították el Salamon szívét Istentől?

1Kir 11,26–40 (főleg 30–32): Mit prófétál Ahijjá az országgal kapcsolatban?

1Kir 12,1–30: Melyik országrésznek lesz Jeroboám, melyiknek Roboám a királya? Mi jellemzi Roboám uralkodását?

1Kir 14,(20)21–23.30: Mennyi ideig uralkodik Jeroboám? Meddig Roboám? Mi jellemzi a két országrész kapcsolatát?

A feladat megoldása

Megjegyzés	Dávid utódai	Jeroboám	Megjegyzés
	Salamon király	Jeroboám a robotmunkák felügyelője	Bizalmi állás!
Pogány asszonyai elcsábítják a maguk hitére	Salamon vétke: bálványimádás		
	Isten ítélete	Ahijjá próféciája	Övé lesz 10 törzs
Nagyképű, hatalomvágyó, rossz tanácsadói vannak	Salamon fia, Roboám lesz a király	Jeroboám elmegy Roboámhoz	Enyhíteni akar a nép terhén
Dacos, kemény, beképzelt, makacs	Roboám nem enged		
Dávid és Salamon érdeméért	Roboám király Júdában 17 évig	Jeroboám király Izraelben 10 törzs fölött 22 évig	
	Bálványimádás	Aranyborjú Dánban és Bételben	Hogy ne járjanak Jeruzsálembe áldozni
	Állandó háborúskodás		

Jeroboám belső monológjában bizonyára megjelenik majd a meglepetés, az értetlenség, de a félelem is a rá váró feladattól, felelősségtől. Egyáltalán nem biztos, hogy büszke örömmel fogadja Ahijjá szavait. Ugyanakkor felvállalja azt a szerepet, hogy a népért tegyen.

Játsszuk el Jeroboám és Roboám párbeszédét! Megoldhatjuk a feladatot úgy is, hogy állóképekben ragadjuk meg a történet lényegét. Keressen minden csapat egy-egy olyan mozdulatot, amelyet a legmeghatározóbbnak érez az eseménysorban. Mire ezt megvitatják, jól körüljárják az eseménysort, és tulajdonképpen meg is keresték a hangsúlyos pontokat.

Feltétlenül hangsúlyozzuk a tanórán, hogy előbb figyelmezteti Roboámot, aki keményen dacol – lehetne más útja is, de ő nem enged. Ha visszatérne Isten útjára, akkor megmaradhatna. Roboámnak nem kellett erőfeszítést tennie, automatikusan került apja után a trónra, de hogy hiteles marad-e, és meg tudja-e tartani az örökölt hatalmat, ez a történet etikai kérdésvetése. Roboám a dinasztikus királyság eszményét testesíti meg, szemben Jeroboámmal, aki a demokratikusabb, választás alapú királyság modelljét képviseli. Az más kérdés, hogy az ószövetségi történetírás a továbbiakban mégis Júdára, Dávid dinasztikus uralmára koncentrál, és csak ezt fogadja el legitimnek.

A tanóra anyagát nagyon jól színesíthetjük kis egyháztörténeti kitekintéssel Dietrich Bonhoeffer példájából kiindulva, aki szembeáll az embertelen hitleri rendszerrel. Ehhez szolgál segítségül (akár diákok számára is) a rövid életrajz.

Dietrich Bonhoeffer német evangélikus lelkész, teológus és filozófus 1906. február 4-én született Breslauban (ma Wrocław, Lengyelország) egy nyolcgyermekes családban. Édesapja, Karl Bonhoeffer híres neurológus volt.

Dietrich 1923-ban kezdte meg teológiai tanulmányait Tübingenben, ezt később Berlinben és New Yorkban folytatta. 1927-ben megírta a *Szentek közössége* című doktori disszertációját, majd ezt követően Barcelonában szolgált segédlelkészként. 1931-ben Berlinbe került, ahol egyetemi lelkészként és ökumenikus ifjúsági titkárként szolgált. 1933–34-ben Londonban végzett lelképásztori munkát. Ez idő alatt ökumenikus egyházi kapcsolatok kiépítésén fáradozott.

1935-ben tért vissza hazájába, és Finkenwaldban a nemzetiszocialista ideológiát ellenző Hitvalló Egyház illegális igehirdetői szemináriumának vezetője lett. 1936. augusztus 5-én megtiltották, hogy előadásokat tartson a Berlieni Egyetemen. 1937-ben a Gestapo megszüntette a finkenwaldi lelkész-képzést, és 27 volt finkenwaldi hallgatót bebörtönzött. 1938 februárjában Bonhoeffer kapcsolatba lépett a Hitler elleni ellenállás vezetőivel. 1941. március 27-én megtiltották, hogy írásait kiadja. 1941 szeptemberében csatlakozott a 7. számú zsidómentő akcióhoz.

1943. januárban, 36 éves korában eljegyezte Maria Wedemeyert, majd április 5-én elfogták, és a berlini Tegel börtönbe vitték, s ugyanakkor elfogták sógorát, Hans von Dohnanyit és nővérét, Christinét is. 1945. február 7-én átvitték a buchenwaldi koncentrációs táborba.

1945. április 9-én a 39 éves Bonhoeffert felakasztották Flossenburgban, Dohnanyit pedig a sachsenhauseni táborban végezték ki. Leveleit, amelyeket életének utolsó két évében írt, barátja és tanítványa, Eberhard Bethge adta ki halála után.

II. VILÁGVALLÁSOK ÉS VALLÁSI JELENSÉGEK

19. „Kell ott fenn egy ország...” • Spiritualitás

Zsolt 63,7

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

spiritualitás, lélek, transzcendens

A világvallásokról szóló modul tanításának kezdetén olvassuk el az Összefoglaló leckénél (79. oldal) írott „Nem tudom, ki milyen lelkülettel nyúl a tankönyvnek ehhez a moduljához...” kezdetű írást!

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

elmúlással való találkozás; valós vagy vélt érzelmi kapaszkodóink; mennyországgal kapcsolatos elképzeléseink

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit gondolnak a világ népei/vallásai arról, hogy mi vár ránk halálunk után? Mit gondolunk mi?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát a tankönyvben található Zorán-dalszöveggel vagy az egész dal meghallgatásával. A zene előtt kérjük meg a diákokat, hogy gondoljanak valakire, akit nagyon szeretnek.

Segítő kérdések a beszélgetéshez:

- Milyen lehet az az ország?
- Mit rontunk el itt a földön?
- Szerinted hol van Isten?
- Miért kell, hogy legyen egy ilyen hely?
- Ez inkább egy hely vagy egy állapot?

A spiritualitás szó magyarázata: olyan világnézeti formák, hitrendszerek, amelyek elsősorban a szellemi, természetfeletti erők e világban tapasztalható hatását írják le, illetve a lélek értelmezésén, magyarázatán alapuló irányzatokat nevezzük spirituális irányzatoknak.

Csak ezután vegyük elő a matróz kérdését a lélekről és a 21 grammról, hiszen ez nem tekinthető bizonyított ténynek (lásd a háttérinformációk között), de lehet, hogy van olyan csoport, amelyiknél ez indít be egy beszélgetést. A lényeg, hogy a spiritualitáshoz úgy érkezzünk meg, hogy konszenzus van közöttünk: az ember több, mint test és anyag. Így érkezzünk meg az oldal alján lévő főszöveghez, amely a magasabb rendező elvről szól.

A Maslow-piramisnál az utolsó kérdés a megfordulásról arra vonatkozik, hogy igazából Jézusnál nem így működik a rendszer. Nála megfordul az egész, és nem a fiziológiai szükségletek szerepelnek először, hanem ahogyan Mt 6,25–34-ben olvassuk: Keressétek *először* Isten országát, és minden egyéb megadatik nektek.

A háttérinformációk között találunk cizelláltabb felosztást a piramis szintjeinek elnevezéséhez.

A tetovált fiatalember képével folytathatjuk, akin felismerhetők a különböző világvallások, illetve ideológiák jelképei, ami utalhat arra, hogy „valamelyik csak segít”...

Beszélgetésünket folytassuk a kérdések alapján, de ne érezzük rosszul magunkat, ha néhány kérdéssel még csak kedvet csinálunk a többi leckéhez. Hiszen ha például válaszként előjön akár az evangéliumi feltámadáshit, akár a keleti lélekvandorlás tana, akkor mondhatjuk, hogy bár keresztényként az elsőben hiszünk, de a következő leckékben részletesen is meg fogjuk ismerni a világ többi részén élő hívő (bár nem feltétlenül Krisztus-hívő) elképzeléseket arról a bizonyos fenti országról.

A matróz kérdésének megbeszélésével zárhatjuk az órát, hogy mennyire határoznak meg bennünket a gyökereink. A „milyen iránytűt hozol otthonról” kérdésre valaki egész beágyazott választ fog adni, valaki pedig teljesen gyökértelent. Figyeljünk arra, hogy akkor se hangozzanak el elítélő mondatok részünkről, ha néhány diákunk arról mesél, hogy szülei otthon jógáznak, Buddha-szobor előtt gyűtanak füstölőt, vagy éppen évszázados családi babonájukat mantrázzák. Annyit természetesen mondhatunk, hogy érdemes megvizsgálni ezek forrását, és tudatosuljon bennük, hogy mit miért tesznek.

Háttérinformáció a tanárnak

Zorán: *Kell ott fenn egy ország* (teljes dalszöveg és hang)

Kendőbe zárta ősz haját Ahogy a régi nagymamák S ha látta, apánk nem figyel Esténként sűgva kezdte el	Kell ott fenn egy ország Mely talán ránk is vár Kell ott fenn egy ország Amit senki nem talál Kell ott fenn egy ország
Tedd össze így a két kezed Így teszi minden jó gyerek S szomorú szemmel végigmért S neveltünk - Isten tudja, miért	Mely bárkit átölel Kell ott fenn egy ország Amit sosem rontunk el
Nézz csak fel, az ég magas Bár azt mondják, hogy nem igaz Ott jártak ők, a repülőök És nem látták sehol	Felnőtt az ember, s mindent lát Szobánkban ott a nagyvilág Melyből egy gyermek mit sem ért Egy kőre hajtja kis fejét Az arca szép, nem álmodó
Nem kelti fel már ágyúszó Csak egy hang szól, halk és fáradt Mint egy régi altató	Kell ott fenn egy ország Mely talán ránk is vár Kell ott fenn egy ország Amit senki nem talál
Nézz csak fel, az ég magas Csak hadd mondják, hogy nem igaz Mit tudnak ők, a repülőök A szívük jég, csak jég	Kell ott fenn egy ország Mely bárkit átölel Kell ott fenn egy ország Amit sosem rontunk el

A 21 grammról

„1907-ben MacDougall kísérletekbe fogott. Egy kórházi ágyat átalakított úgy, hogy az mérlegként működjön, majd halálos betegeket figyelt meg, amint elhunytak. A mérleget igen érzékenyre állították, ezért az orvos tuberkulózisos betegekkel kísérletezett, akik végelgyengülésben haltak meg, és keveset mozogtak utolsó óráikban.

Hat ember vizsgálata után MacDougall 15 kutyával is megismételte a kísérletet, ugyanis vallásos meggyőződése szerint az ebek nem rendelkeztek lélekkel. A vizsgálatok elvégzése után kijelentette,

hogyan az emberek 21 grammot veszítettek testsúlyukból haláluk pillanatában, míg a kutyák semennyit, s ezért szerinte minden kétséget kizáróan a lélek súlya lehet.

MacDougall alapos vizsgálatot akart végezni, mielőtt publikálja eredményeit, s meg akart bizonyosodni róla, hogy a betegek testéből távozó levegő nem zavarja meg a mérési eredményeket, ezért egyszer ő maga feküdt az ágyra, s igyekezett minél jobban kilélegezni, ez azonban nem jelentett számottevő súlycsökkenést: „Még egy lehetőség volt a súlyvesztésre, amit ellenőrizni kellett: A kilégzés. Én magam feküdtem fel az ágyra, és a kollégám egyensúlyba tette a mérleget. Erőteljes ki- és belégzésem semmilyen hatással nem volt a mérlegre. Aztán a kollégám feküdt az ágyra, és én egyensúlyoztam ki a mérleget. Az ő erőteljes ki- és belégzése sem volt semmilyen hatással a mérlegre. Ebben az esetben minden bizonnyal megmagyarázhatatlan 21 grammnyi súlyvesztéssel állunk szemben. Lehetséges, hogy ez a lélek szubsztanciája? Mi mással magyarázhatnánk?”

Forrás: [Nincs bizonyíték a lélek súlyára](#) (21 gramm. Origo Filmklub)

[21 gramm](#) (Alejandro Inarritu filmje, Port.hu)

[A Maslow-piramishoz bővebben](#) (Wikipédia)

20. Mindennek lelke van? • Hagyományokon alapuló hitek

ApCsel 7,26–28

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

animizmus, mágia, monoteizmus, politeizmus, ateizmus

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

hitvilágok különbözőségének és hasonlóságának észrevétele

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mitől fejlett és mitől „primitív” egy vallás?

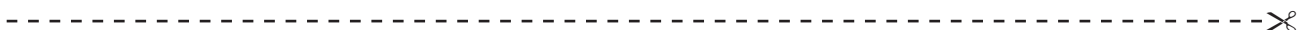
Mi határozza meg hitvilágunkat? Az, hogy hova születtünk, vagy valami más?

Javasolt óramenet

Elsőként röviden a vallások különböző szintjeiről beszélhetünk, de ne ezzel töltsük el az óra nagy részét, hanem csak utaljunk arra, hogy milyen nagy rendszer az, aminek most csak a felszínét kapargatjuk.

Érdeklődő csoportnál kiadható ez a feladat is, hogy meglássák, milyen sok irányzata van a vallással foglalkozó tudománynak.

A FELVÁGHATÓ KÁRTYÁK FÉNYMÁSOLHATÓRA ELŐKÉSZÍTVE

Párosítsd az alábbi mondatokat a vallástudomány ágazataival!

vallástörténet	vallásnéprajz	vallásfilozófia	„Ha nem tudom megfogalmazni, hogy milyen érzés egy csokoládét megenni, akkor hogyan találhatok megfelelő kifejezéseket Istenre?”	„Sziddhárta Gautama, a buddhizmus alapítója valóban egy hindu herceg volt?”
vallásszociológia	valláspszichológia	„Azért kenik a hinduk a homlokukra a tikkaport áldozáskor, mert az kedves az istenüknek?”	„Van-e már a húgom olyan szinten a fejlődéslélektan szerint, hogy tudja értelmezni a halál visszafordíthatatlanságát?”	„Tényleg ugyanúgy kb. 1,5 milliárd keresztény és muzulmán él a világon?”

Párosítsd az alábbi mondatokat a vallástudomány ágazataival!

vallástörténet	vallásnéprajz	vallásfilozófia	„Ha nem tudom megfogalmazni, hogy milyen érzés egy csokoládét megenni, akkor hogyan találhatok megfelelő kifejezéseket Istenre?”	„Sziddhárta Gautama, a buddhizmus alapítója valóban egy hindu herceg volt?”
vallásszociológia	valláspszichológia	„Azért kenik a hinduk a homlokukra a tikkaport áldozáskor, mert az kedves az istenüknek?”	„Van-e már a húgom olyan szinten a fejlődéslélektan szerint, hogy tudja értelmezni a halál visszafordíthatatlanságát?”	„Tényleg ugyanúgy kb. 1,5 milliárd keresztény és muzulmán él a világon?”

Megoldás: 5 pár

vallástörténet – „Sziddhárta Gautama, a buddhizmus alapítója valóban egy hindu herceg volt?”

vallásszociológia – „Tényleg ugyanúgy kb. 1,5 milliárd keresztény és muzulmán él a világon?”

vallásnéprajz – „Azért kenik a hinduk a homlokukra a tikkaport áldozáskor, mert az kedves az istenüknek?”

valláspszichológia – „Van-e már a húgom olyan szinten a fejlődéslélektan szerint, hogy tudja értelmezni a halál visszafordíthatatlanságát?”

vallásfilozófia – „Ha nem tudom megfogalmazni, hogy milyen érzés egy csokoládét megenni, akkor hogyan találhatok megfelelő kifejezéseket Istenre?”

Oldjuk meg az anagrammás feladatot, megoldásokat lásd alább! pedig Segítsük a diákokat abban, hogy közösen határozzák meg a definíciókat: korábbi ismereteiket próbálják előhívni; amit nem tudnak, azt mondjuk el.

Az animizmus kifejezéssel érdemes a legtöbbet foglalkozni, akár az előző óráról megmaradt állatos kérdés is újra idehozható.

Olvassák el az ApCsel-igét, és beszélgessenek arról, hogy mit jelenthet az „egy vér” kifejezés, valamint az „őbenne élünk, mozgunk és vagyunk” mondat!

Az óra második felében a projektfeladat kiadása következik, megtámogatva a táblázattal és a lenti óceániai történettel, valamint szükség esetén Kepes András *Világfalu* című sorozatának 5. részével.

A feladat megoldása

motel toposz = totemoszlop

ásni summáz = sámánizmus

hé ti is F = fétishit

ma Ági = mágia

nerc nesz stand = transzcendens

mizu siman = animizmus

Mágia: varázslás, már a barlangrajzok is tanúskodtak használatáról.

Transzcendens: természetfölötti, még pontosabban a latin *transcendo* (átlépek) igéből származik, és olyan lehetséges valóságra utal, amelynek megismeréséhez az embernek át kell lépnie köznapi értelemben vett határait.

Animizmus: E szerint az irányzat szerint a világ minden dolga lélekkel bír.

Sámánizmus: Nevét a táltos (aki más szóval sámán) nevéből kapta, aki a közösség vallási vezetője. Feladata, hogy a túlvilág és a közösség között biztosítsa a kapcsolatot, melyet rítusok, azaz szertartások révén ér el, de adott esetben jósol és gyógyít is.

Fétishit: A tárgyakat vallásos tiszteletben részesítő hit. Azt gondolták, hogy a tárgyakban természetfeletti erő lakozik, amely áldást vagy bajt hozhat.

Totemhit/totemoszlop: A vallástudományban a totem a fétis jelentésével azonos, de annak egy fejlettebb változata, amikor nem magát a fétist tekinthetik természetfeletti erejű felsőbb lénynek, hanem azt, amit vagy akit a totem ábrázol, például egy faragott oszlopon.

A projektfeladathoz, illetve a lecke utolsó képéhez álljon itt egy kedvcsináló történet, a Húsvét-sziget tragédiája:

Ez a sziget valaha valóságos földi paradicsom volt, felszínén őserdővel, gazdag állatvilággal. Az első emberek 1600 évvel ezelőtt léptek a szigetre. Eleinte jól boldogultak. Kiépítettek egy elég összetett gazdasági, politikai rendszert és fejlett, önálló írással rendelkező kultúrát. Ennek a kultúrának a hanyatlása nem hirtelen következett be. A szigetre érkezésük után 400 évvel kezdett szembetűnően fogyni az erdő. Először csak kenek készítéséhez és tűzifának használták a fát, aztán az 1200-as évektől egy különös vallási tébolyuk megvalósítása céljából, kőszobraik szállításához. A hegyek adta kőzetből, vulkáni tufából készítették hatalmas szobraikat. Egyik-másik ezek közül húsz méter magas és 270 tonna. Volt köztük olyan, amelyet a kőbányától 10 kilométer távolságra hurcoltak el. Pálmafák törzsén görgetve szállították ezeket és egy másik fafaj rostjaiból font kötelekkel húzták. A szobrok lassan benépesítették a szigetet, viszont kétszáz év múlva a pálmafa kipusztult. Hamarosan a kötelek készítéséhez használt fa is kiveszett. A XV. századra az egész őserdőt letarolták az összes fafajtájával együtt. A szigetről szinte az összes fa eltűnt. Nem tudtak többé újabb keneket sem építeni. Kipusztult a szigeten élő összes szárazföldi madár. Fa hiányában a vízi madarak sem költöttek többé a szigeten. Az erdőirtás miatt a termékeny talajokat gyorsan pusztította az erózió és a talaj egyre soványabb termést adott. Az emberek éhezni kezdtek. Lázadások törtek ki. Elsöpörték az arisztokráciát, a papságot. Felbomlott a rend, a nemzetségek egymás ellen kezdtek háborúzni. Tombolt az erőszak, elterjedt a kannibalizmus. Amikor az első európaiak rájuk találtak, már az összeomlás utáni, valahogy éppen csak elvegetáló, az egykori húszeszes népességnek alig egytizede élt a szigeten. Siralmas fizikai és erkölcsi állapotban voltak. Elkerülhetetlen, hogy a Húsvét-sziget sorsa és korunk környezeti válsága között párhuzamot vonjunk; egyesek szerint a mai világunk a Húsvét-sziget nagyban.

Forrás: [A hét nap csodája](#)

A projektfeladathoz kiadható:

Kepes András: [Világfalu című műsorának 5. fejezete](#) a szellemvilágról. Amennyiben tudunk erre időt szakítani, kérhetjük a diákokat arra, hogy írják le a véleményüket arról, milyen hatással voltak rájuk a többféle elképzelést bemutató képsorok! Ez a házi feladatként adható fogalmazás valóban hasznos lehet itt a témával való foglalkozás elején, hiszen megtudhatunk sokat a diákok hozzáállásáról, motivációjáról, kérdéseiről.

21. Isten a történelemben is kinyilatkoztatta magát, ugye? • A Könyv vallásainak ismételése

1Móz 17,9

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

nyugati vallások, szövetségkötés

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

hasonlóságok észrevétele; gyökereink

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent a szövetség?

Javasolt óramenet

Az első képhez kapcsolódva kezdjük az órát azzal a beszélgetéssel, hogy a fa törzse közös gyökérre utal, és a fő ágak is mind abban hasonlóak, hogy Isten a történelem egy bizonyos pontján nyilatkoztatta ki magát hívei számára. Ebben megegyezik a zsidóság, a kereszténység és az iszlám is – ebben a keletkezési sorrendben.

Ne engedjük, hogy a matróz kérdése elvigyen bennünket, de rámutathat limitált ismereteinkre, hogy töredékes a tudásunk, akár lehetne más kinyilatkoztatása is Istennek.

A táblázat kitöltése a csoport létszámától függően lehet egyéni, ill. páros munka is, itt a megoldás:

	Zsidóság	Kereszténység	Islám
Keletkezési hely	Kánaán földje	Júdea	Arab-félsziget
Keletkezési idő	Kr. e. 19. század	Kr. u. 1. század	Kr. u. 622
Alapító	Ábrahám (az első, aki hitt isten kinyilatkoztatásának)	Jézus Krisztus tanítványai	Mohamed
Isten neve	JHVH	Atya, Fiú, Szentlélek	Allah
Szent könyv	TaNaK	Ó- és Újszövetség	Korán
Fő ünnepek	peszah/széder, sávuót, szukkót, hanuka	karácsony, húsvét, pünkösd	Eid-ul Adha Eid-ul-Fitr
Kultusz helye	Jeruzsálem	bárhol (Róma, Bizánc stb.)	Mekka
Vallási vezető	rabbi	pap, lelkész	imám

Fő tanítás	Isten szövetséget kötött a néppel, és el fogja küldeni a Messiást	Jézus Krisztus helyreállította a kapcsolatot Isten és az ellene fellázadó bűnös ember között	öt oszlop, saria, közösség
Kapcsolódó kifejezések	bar-micvá, szombat	megtérés, üdvösség,	Ramadám, hádzs, adakozás stb.

Az utolsó sorba szinte bármi beírható, hiszen ismétlésről szól a feladat...

A kitöltős feladat megoldása

A zsidó vallás Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal jelent meg Kánaán földjén kb. 4000 évvel ezelőtt, a kereszténység Jézus Krisztus követőivel a keresztény időszámítás 1. századában Júdeában, az iszlám pedig Mohameddel Kr. u. 622-ben az Arab-félszigeten.

A három vallás mindegyike azt tekinti küldetésének, hogy megismertesse az egy Istent az egész földön. Azt az Istent, akit a zsidók JHVH betűkkel jelölnek, de olvasáskor „Adonáj”-nak szólítják; a keresztények Atya, Fiú, Szentléleknek tisztelnek, a muzulmánok pedig Allahnak hívják. Neve mindhárom formában minden létezés forrását jelenti.

Azt tanítják, hogy Isten a kinyilatkoztatás útjain próféták, bölcsek, olykor hírvivők (angyalok) által szólal meg. Isten igéi szent könyvekben vannak leírva: a zsidók számára a Tanak, a keresztényeknek az Ó- és Újszövetséget is tartalmazó Biblia, míg a muzulmánoknak a Korán tartalmazza Isten igéjét.

Az első ember, aki hitt az egy Isten kinyilatkoztatásának: Ábrahám volt. Az Ószövetség szerint Ábrahám a mezopotámiai Ur városából indul el Isten szavára, és a szövetségkötéskor Isten számtalan utódot ígér neki. A Koránban Ábrahám Babilont hagyja el Szíria-Palesztináért. Ma ezért mindhárom vallás követői Ábrahám leszármazottainak vallják magukat, mert ők is az egyetlen Istenben hisznek, vagyis monoteista vallások.

A majmos képhez kapcsolódó feladat órai munka is lehet megfelelő időbeosztással, vagy házi dolgozatként is adható.

1Móz 17,9 feldolgozásánál kerüljön hangsúly a „nemzedékről nemzedékre” kifejezésre!

Háttérinformáció az összes vallás kialakulásához a „keleti blokk” elé :

[World Religions Map & Timeline](#)

22. Visnu vagy Siva? ♦ Ismerkedés a hindu istenekkel

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

OM, Brahmá, Visnu, Siva

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

a politeizmushoz való viszonyunk

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

a nyugati és keleti gondolkodásmód közötti különbség

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát az előzetes ismeretek felgöngyölítésével. Ha nincsen, az sem baj, bár brainstorming jelleggel, az OM-jelhez kapcsolódóan biztosan jönnek elő ötletek, információk.

A hinduizmus kialakulásának rövid történetét érdemes elolvasni, de a feldolgozáshoz hosszabb időt a három főisten személyére szánjunk. Ez kiadható csoportlétszámtól függetlenül három kisebb csoportnak vagy párnak, hogy aztán számoljanak be egymásnak a tanultakról. Az előző óra végén feladva otthoni készüléssel a tankönyvi szöveg kiegészíthető.

Fontos hangsúlyozni, hogy a legtöbb hindu egész életében gyakorlatilag monoteista, hiszen végig egy istenhez imádkozik a hatalmas panteon elfogadása mellett.

A néhány felsorolt „kisebb isten” nevei is kiadhatók érdeklődőbb diákoknak feldolgozásra.

A keresztrejtvény megoldása

1.	B	R	A	H	M	Á				
			2.	V	É	D	A			
3.	P	A	R	V	A	T	I			
4.	P	U	S	Z	T	Í	T	Á	S	
				5.	Á	Z	S	I	A	
				6.	K	R	I	S	N	A

23. Lehetőség vagy kényszer? • Az újrászületésről

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

dzsiva, móksa, szamszára

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

elengedni a „mi voltam előző életemben?” érzést

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

újjászületés és újrászületés közti különbség

Javasolt óramenet

Az első feladat megoldásával kezdjük!

A vallások 1 órától kezdve az óramutató járásával megegyezően (vastagon szedve a keletiek):

taoizmus, hinduizmus, kereszténység, buddhizmus, szikhizmus, zsidóság, iszlám

A körforgásról beszéljünk úgy, hogy közben hangsúlyozzuk a lineáris történelemszemlélet és a ciklikus világlátás közti különbséget. Ez utóbbi jellemző a keleti vallásokra, míg az első a nyugati vallásokra.

Idő esetén bővebb feldolgozáshoz a Spektrum televízió sorozatából a *Földi mennyország* sorozat vonatkozó része a legjobb. De akár mutathatók részletek a *Baraka* című filmből is.

A jánosi ige feldolgozása azért fontos, hogy előkerüljön, mert a Nikodémussal való találkozásban beszél Jézus az újjászületés fontosságáról, ami egy egyszeri történés, gyakorlatilag a keresztelésünkkel, a megtérésünkkel válunk részesévé.

Fogalmilag külön koncepció az újRAszületés, hiszen ott igazából a lélek ölt új testet, és újra és újra és újra...

Hans Küng idézete mellé odatehető egy másik vallástörténész, Glasenapp állítása is, aki azt írta, hogy az újjászületés más, hiszen az bűnökből való megváltás következménye. Ilyen módon a hinduizmus nem ezt a fajta megváltást ismeri, hiszen a bűn is egészen más kategória náluk.

A víztükörkérdés általában hazaviendő gondolkodni való, de talán itt érdemes, ha ezzel zárjuk az órának ezt a részét.

A szent könyvekről való ismerkedésre is szánjunk időt, itt a helyes párosítás:

Védák – Természetfeletti eredetű, öröktől fogva létezőnek tartott, szanszkrit nyelvű szent iratok, melyek négy részből állnak.

Rigvéda – A legrégebbi iratcsoport, amely az isteneket az áldozati szertartáshoz hívó himnuszokat tartalmaz.

Upanisádok – A Védákhoz a papok (bráhminok) által írt magyarázó szövegek.

Mahabharáta – Legismertebb hindu eposz, amely istenek életéről szóló történeteket (pl. Krisna életéről is itt olvashatunk) tartalmaz.

Bagavad-gíta – Eredetileg a Mahabharáta része, de önálló műként is számon tartják, a védikus irodalom filozófiájának összefoglalása. Jelentősége olyan a hinduizmusban, mint a kereszténységben az Újszövetségé.

24. Hindunak születni kell?

- Az örök világtörvény rendje

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

kaszt, kasztrendszer, reinkarnáció

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

származásunk

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

A víztükrös kérdést vezessük tovább a származás determináltságához való viszonyunk témájához!

Javasolt óramenet

Kezdjük a kasztrendszerrel való történelmi ismeretek előhívásával, majd a tankönyv szövege alapján próbáljuk meg ezeket felállítani.

A hindu mitológia szerint Brahmá testrészeiből pattantak ki ezek a kasztok a következő rend szerint:

fej – brahminok

felkar – ksatriják

comb – vaisják

lábfej – sudrák

Hangsúlyozzuk, hogy Gandhi haridzsánoknak, azaz Isten gyermekeinek nevezte a dalitokat, mert hibásnak gondolta azt a felfogást hinduként (!), hogy egy tehenet jobban tiszteljen valaki, mint a saját embertársát...

Az ismétlésként/rész-összefoglalásként is használható táblázat megoldása

Karma	sors
Kaszt	osztály
Reinkarnáció	újrászületés
Brahman	örök abszolútum, isteni erő
Brahmin	papok – legfelsőbb kaszt
Brahmá	teremtő főisten
Dharma	világtörvény
Móksa	az újjászületés köréből való kitörés; felszabadulás

Az asramról való beszélgetés kiegészíthető a népszerű *Ízek, imák, szerelmek* című film részleteinek megtekintésével, ill. a hozzá kapcsolódó könyv, kritikák elemzésével.

[Ízek, imák, szerelmek](#) (teljes film)

25. További keleti útkeresés? • Buddha személye

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

buddha, nirvána, hinajána, mahajána

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

nirvánához való viszonyunk

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Vajon miért népszerű vallás a buddhizmus a nyugati emberek körében is?

Javasolt óramenet

Ebben a leckében a buddhizmus történeti aspektusait és alaptanítását vizsgáljuk meg a hinduizmusnál megismert alapfogalmakhoz kapcsolódva.

Kezdjük Sziddhárta herceg életével, akár előző órán kiadhatjuk egy érdeklődő diáknak bővebb felkészülésre.

A párosítás megoldása

Kivel találkozott?		Mit ismert föl?
aggastyán		öregedés, mulandóság
beteg		fájdalom
halott		halál
aszkéta		szegénység

Fontos, hogy az aszkétánál nemcsak a szegénységgel találkozik, hanem azzal a megnyugtató boldogsággal is, amelynek forrását aztán ő is elindul keresni.

Mindenképpen kössük össze a diákok számára a hindu móksa és a buddhista nirvána koncepcióját, amely leegyszerűsítve ugyanaz más néven. A móksa esetében az istenséggel való egyesülésen, míg a

nirvána fogalmánál a földi egó megsemmisülésén van a hangsúly. (Fontos kiemelni, hogy a nirvána csak az ember földi léte felől nézve jelent megsemmisülést; a lélek számára ez az istenséggel való végső egybeolvadást jelenti, ahogy a csepp visszaolvad a tengerbe.)

Ebben a leckében is található egy rövid egység a szent könyvekről, jó, ha rendszerbe foglaljuk ezt a diákoknak.

A hinajána/mahajána egység feldolgozásához szintén ajánlható (kis) csoportmunka, a záró kérdés internetes keresése pedig megfelelő házi feladat.

Filmajánlatok ehhez a témához:

- *A kis Buddha* (Bernardo Bertolucci, 1993)
- *Samsara* (Pan Nalin, 2001)
- *Tavaszi, nyári, őszi, téli... és tavasz* (Kim Ki-duk, 2003)
- *Hét év Tibetben* (Jean-Jacques Annaud, 1998)
- *Kundun* (Martin Scorsese, 1997)

26. A tan kereke? • A buddhista tanítás

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

szenvedés, a tan kereke

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

a szenvedéstől való megszabadulás

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan lehet megszabadulni a szenvedéstől? Meg kell-e szabadulni a szenvedéstől?

Javasolt óramenet

A történeti alapok után ebben a leckében konkrétan a buddhista tanítás kerül elő, a négy nemes igazsággal és a nyolckrétú ösvénnyel.

A bibliai ígehelyekhez kapcsolt feladatnál hangsúlyozzuk a következőket:

- a világon minden szenvedés – Jézus legyőzte a világot (a búcsúbeszédéből)
- túlzó vágyak – Ne kívánd a másét! (a Tízparancsolatból)
- a szenvedés megszüntetése, a vágy megszüntetése – a Zákeus-történet vége
- a megvilágosodáshoz vezető út – rövid szenvedés utáni megtisztítás ígérete

A nyolcrétű ösvényhez illeszkedő élethelyzetek találásához nincsen jó vagy rossz válasz, csak gondolják át a következő nyolc szót (amely vastag betűvel van kiemelve az első főszöveg 4. pontjában):

- helyes nézőpont
- helyes belátás
- helyes szándék
- helyes elhatározás
- helyes beszéd
- helyes életmód
- helyes cselekedet
- helyes elmélkedés

A matróz kérdésénél természetesen a Tízparancsolattal való párhuzamot beszéljük meg, vagy akár visszautalhatunk a történelmi tanulmányokból ismert Hammurapi-törvénykönyvre stb.

A záró főszövegnél a toleranciaértelmezés pozitív aspektusáról beszéljünk!

A táblázatos ismétlő feladatnál így húzzák oda a diákok a fogalmakat jobbra, illetve balra:

Hinduizmus		Buddhizmus
szamszára, Brahman, ksatrija, három főisten, karma, móksa	szamszára karma szangha öt parancsolat nirvána Brahman ksatrija móksa négy nemes igazság három főisten	szamszára, nirvána, sangha, négy nemes igazság, öt parancsolat, karma

27. Minden egy? ♦ A Távols-Kelet vallásai

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

univerzalizmus

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

az ismeretlen vonzása

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hogyan tudok különbséget tenni vallás és filozófia között?

Javasolt óramenet

Ismertessük tárgyszerűen mindhárom irányzatot! (extra források: ld. háttér-információ)

A matróz kérdésére a vallás és filozófia között a transzcendenshez való (személyes) viszonyt hangsúlyozzuk.

Az igaz/hamis feladat megoldása:

- Mindkét vallás hisz a jin-jang erejében. I
- A konfucianizmus a társadalmi hasznosságot hangsúlyozza. I
- A tao utat, ösvényt jelent. I
- Egyik vallás sem törekszik harmóniára. H
- A boldogság útja a taoizmus szerint a kötöttségektől való megszabadulás. I

A családfás feladatnál fontos, hogy ne csak a személyek neve jelenjen meg, hanem egy-egy jellemző tulajdonság, és ez alapján induljon a „Mit hordozol belőlük?” kérdéssel indított beszélgetés!

Kol 1,19 alapján a teljesség fogalmáról beszélgetve tegyünk különbséget a bibliai teljességfogalom (ami Jézusban vált azzá) és a filozófiai mindent betöltő teljesség között rámutatva a hasonlóságokra is!

Háttérinformáció, fogalmak ismétlése:

- *jin*: női őserő: a befogadó, a passzív és a nedves princípiuma
- *jang*: a másik őserő: hím, nemző, teremtő, fényes princípium
- *tao*: út; a létezés ősforrása, személytelen erő, amely mindent létrehoz, de egyben törvény, mérce is
- *kami*: a kamik a sintoizmusban a tisztelet tárgyai, amelyek az európai felfogástól eltérően istenek, szellemek, az ősök lelkei egyaránt lehetnek
- *Kodzsiki*: a japánok egyik szent könyve, amelynek erkölcstana olyan, mint a legtöbb vallásé: a jók a mennyországba, a gonoszok a pokolba mennek haláluk után

Lásd még:

- Vasziljev, Lev Sz.: *Kultuszok, vallások és hagyományok Kínában*. Gondolat, Budapest, 1977.
- Bhante, Shatori: *A sintoizmus*. Gondolat, Budapest, 1990.
- Eliade, Mircea: *Vallási eszmék és hiedelmek története*. 1–3. köt. Osiris–Századvég Budapest, 1994–1996.
- Horváth Pál: [Vallástörténet](#)

28. Lehet választani? ♦ Korunk új vallási jelenségei

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

szekularizáció, szinkretizmus

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

istenkeresés, lelki folyamatok tudatosítása

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

„Hogyan választom ki a vallási palettáról azt, ami valóban nekem szól? Vagy fogjam fel, hogy kevés az én istenkeresésem, úgymint ő fog rám találni?”

Javasolt óramenet

Kezdjük a szekularizmussal, amely csak egy masszív háttérrel biztosít mindenféle irányzat beszűrődésének a mi európai világunkba, amelyet már csak nyomokban nevezhetünk kereszténynek.

A szenttel, a transzcendenssel való kapcsolatvesztés sok mindent megmagyarázhat, de biztosan nem ez az egyetlen oka a különféle vallási jelenségek terjedésének.

Érdekesség: A szekularizációnak van egy történelmi eredete is. A történettudomány a szekularizálás fogalmával írja le a Luther Márton tevékenysége idején, 1517 és 1555 között zajló folyamatot. Ennek során – a szegény egyház követelménye szerint – az egyházi tulajdonú földbirtokok kerültek magánkézbe. Az 1530-as ágostai hitvallás már világosan kimondja az egyházi birtokok szekularizálásának lehetőségét. Ez elősegítette a protestantizmus terjedését a főnemesség körében, és egészen az augsburgi vallásbéke idejéig, 1555-ig érvényben maradt. Az egyházi birtokok szekularizációja 1534 után VIII. Henrik gazdaságpolitikájának is részét képezte.

A szinkretizmusról szóló szöveg melletti képről is beszéljünk! Itt az imádkozó (?) hölgy kezénél látható szimbólumok mind azt mutatják, hogy többféle forrása lehet meditációnknak. Keresztényként mondhatjuk, hogy a Szentírás szövege az, amin mi szeretnénk meditálni, és figyeljünk arra, hogy a többi információforrás segít bennünket ebben, vagy éppen eltántorít a fókuszról. Amennyiben ez utóbbi, akkor tudjunk nemet mondani bizonyos technikákra, ismeretlen forrásokra.

A következő feladatnál nem is a melléírt irányzat a fontos (egyébként a legtöbbször a **szinkretizmus** elfogadható), hanem inkább az arról való beszélgetés, hogy ezek olyan mondatok, amelyek akár melyik diák családjában elhangozhatnak. Így ne ítélettel beszéljünk róluk, hanem úgy, hogy egy-egy irányzathoz kötve talán észreveszik a diákok is, hogy a több irányzathoz összegyűrt vallásosság nem más, mint a szinkretizmus.

„Hiszek Istenben, aki a legfőbb energia az univerzumban, és én az ő szikrája vagyok.” – **univerzalizmus**

„Nagyanyám olyan szent asszony volt, hogy Isten visszaküldte, és a lányomban született újjá.” – **reinkarnáció**

„Jézus, Buddha, Krisna és Allah lényegében ugyanannak az istennek különböző elnevezései.” – **szinkretizmus**

„Keresztet hordok a nyakamban, mivel az megvéd a rossztól.” – **babona**

„Rossz karmával büntet az Isten.” – **szinkretizmus**

„A keresztet az ajtóval szembeni falra kell rakni, mivel így szerencsét hoz, és távol tartja a gonoszt.” – **babona**

„A horoszkópom szerint szerencsés időszak következik az életemben, ezért templomba is elmentem.” – **szinkretizmus**

„Reggel imádkoztam a sikerért, és a szerencsét hozó pólómat vettem fel.” – **babona**

„Hála Istennek, jól vagyunk, le is kopogom.” – **babona**

„Nem vagyok babonás, és nem hiszek a badarságokban, mert aki minden hétfőn hármat köp kelet felé egy barna kavicsra, azt nem érheti megrontás.” (Fülig Jimmy) – **babona**

„hogya ne feleljek aznap, egy köre léptem én...” (Radnóti) – **babona**

Háttérinformáció a Baha'i hitről

2017. június 12-én jártam a MEÖT Vallásközi és Dialógusbizottságának tagjaként a budapesti Baha'i közösség központjában. Szentpétery Péter kollégám beszámolójából idézek:

Vendéglátóink, az Országos Szellemi Tanács tagjai elmondták, hogy Magyarországon a közösségnek gyerekekkel együtt kb. 1100 tagja van, 200-250 aktív felnőtt, a legtöbben Budapesten, Szegeden és Debrecenben. A központként szolgáló lakást 2001-ben vásárolták. Világközösségük központja, és a bahá'í hit legfőbb vezető testületének, az Igazságosság Egyetemes Házának a székhelye Haifában, Izraelben található. Az épületek 19 terasz köré szerveződnek. A közösség tagjai a bahá'í naptár szerinti 19 napos 19 hónap minden első napján találkoznak, és utána szeretetvendégséget tartanak.

A gyülekezeti teremben középen 'Abdu'l-Bahá, az alapító Bahá'u'lláh fiának képe látható; az alapító képét nem szokták mutatni. 'Abdu'l-Bahá 1913. április 9–18. között a Teozófiai Társaság meghívására Budapesten is járt, valószínűleg abban a háztömbben is, ahol most a központ található. Előadást tartott a Nemzeti Múzeumban, a régi országházban (ma Olasz Kulturális Intézet), találkozott többek között Apponyi Alberttel és Vámbéry Árminnal. A bahá'í vallás az iszlám síita tizenkettes ágából keletkezett. A 12. imám, Muhammad ibn Hasszan al-Mahdi 874-ban elragadtatott, és az idők végén majd visszatér. Sajjid Ali Muhammad (1819–1850) a perzsiai Sirázban volt kereskedő. 1844-ben isteni sugallatra egy új szent könyvet, a Bajant nyilatkozott ki, így lett Hazrat-i-Bab (= Öszentsége, a Kapu). Előbb csupán azt jelentette ki magáról: ő a „Báb”, vagyis a „kapu” a rejtőzködő imámhoz. Ekkor még csak a rejtőzködő Mahdi előhírnökének mondta magát, később azonban már azt tanította, ő maga a Mahdi, ő a síita messiás, aki ezeréves rejtőzködés után 1844-ben visszatért a földre. 1848-ban nyíltan szakított az iszlámmal, és megalapította a saját független vallását, ezért 1850-ben Tabrizban kivégezték. 1909-ben temették el újra Haifában.

Utóda Mirza Huszain Ali (1819–1892). 1853-ban Bagdadba száműzték, ott élt tíz évet, utána pedig Isztambulban és Drinápolyban töltött öt évet. 1863-ban Mirza Huszain Ali kijelenti, hogy ő Bahá'u'lláh (= Isten dicsősége). A vallás alapítása ekkor Bagdadban történt, azzal az igénnyel, hogy e világvallás „minden vallás koronája lesz”. 1868–1877 között Akko várában raboskodik, és haláláig itt él, a város közelében is van eltemetve. A Báb és Bahá'u'lláh viszonyát Keresztelő János és Jézus viszonyához szokták hasonlítani, azzal a különbséggel, hogy a Báb is, bár utódját megjövendölte, egyenrangú isteni küldöttnek tekintik. Bahá'u'lláh fia 'Abdu'l-Bahá (1844 Teherán – 1921 Haifa), a „dicsőség szolgálja”. 1911–14 között utazást tett Európában és Észak-Amerikában, Magyarországon is, mint említettük. Utódja unokája, Shoghi Effendi Rabbani (Isten ügyének védnöke, 1897–1957). Halála után kilenc tagú vezetőséget választottak az Igazságosság Egyetemes Háza néven. Iránban üldözést szenvednek, és az iszlám országokban általában tilos a tevékenységük.

A bahá'í vallásban nincs külön papság, minden hívőnek kötelessége az írástudás és ezáltal a szent szövegek olvasása. A gyülekezetek és az országos szervezet élén kilencfős szellemi tanácsok állnak, ezeket egy tanácsadó testület segíti. Az országos vezetést évente, a nemzetközit ötévente választják. Nincs kampány és nincsenek rangok a testületen belül. Bahá'u'lláh végrendelete szerint fiú leszármazottainak kellett volna örökölniük a közösség vezetését. 'Abdu'l-Bahá fiának, Shoghi Effendinek nem volt gyermeke, ő viszont a Báb leszármazottja és Bahá'u'lláh unokája volt.

A bahá'í vallásnak kb. 6 millió követője van a világon. Indiában egymillió, fő templomuk Delhiben van. Iránban, az alapító hazájában 300 ezer, a vallás 1844-ben történt megalapítása óta kb. 20 ezren haltak vértanúhalált. Az iszlám síta ágából nőttek ki, de, mint mondták, a kereszténységhez hasonlíthatóan túlléptek rajta. Az USA-ban 100-120 ezer, főleg a déli államokban. A világon összesen 210 országban található hívők. Európában Frankfurtban van templomuk. Itt minden szent könyv olvasható. Templomaik kupolásak, és kilenc bejáratuk van. Nincs a mi fogalmaink szerinti istentisztelet, de minden naptárunk szerinti hónapban van ima, meditáció, elmélyülés. Nincs külön tanító rész a közös alkalmakon. Központi tanításuk az egység, szeretnék, ha az egész világ egyet akarna, de a nemzeteket elismerik, és minden közösségük szolgálja azt az országot, amelyben él. A világnak olyan vezetésre van szüksége, amely meg tudja szervezni az egységet, és ezáltal megszünteti a háborúkat. Ehhez a vallások egységén át vezet az út. Bahá'u'lláh szerint a vallásoknak két tanrendszere van. Az első: az ember hogyan viszonyuljon Istenhez és a másik emberhez, a második az ebből az adott korban következő társadalmi tanítás. Isten mindig újabb vallásalapítókat küld, általuk megerősíti az addigiakat, és a társadalmi tanításokat aktualizálja. Bahá'u'lláh sokat magyarázta a Koránt, de a bibliai próféciákat is. Művei mintegy száz kötetben olvashatók, fő műve a Kitáb-i-Aqdas, a Legszentebb Könyv. Táblák formájában, perzsául vagy arabul „látta” a kinyilatkoztatásokat 1852–1892 között, ezeket írnokok jegyezték le, amelyeket hitelesített. A legtöbb tábla néhány oldal terjedelmű, de vannak közöttük könyv hosszúságúak is. Bahá'u'lláh összesen mintegy 15 ezret nyilatkoztatott ki; fia, 'Abdu'l-Bahá 27 ezret. A 42 ezer közül egyelőre 900 olvasható angol fordításban.

A *Hair* című musicalből itt a fénymásolható dalszöveg, amit ki kell egészíteniük a diákoknak.
Magyarul meghallgatható.

Vízöntő (Hair)

Fénylő Hold, lesz majd egy új idő

Mikor a _____ a _____ együtt áll

A harc és minden rossz felhő elszáll

S helyére a _____ áll

Ez lesz a Vízöntő

Az új korszak _____

A _____ győztes angyala

A vízöntő, a vízöntő

Szeretet hoz a földnek,

_____ oszt

És olvad a jég

A _____ a ködbe vesznek

Tiszta álmat a _____

_____ csodák így születnek

Édes _____ a szívnek

A vízöntő, a vízöntő

Vízöntő (Hair)

Fénylő Hold, lesz majd egy új idő

Mikor a _____ a _____ együtt áll

A harc és minden rossz felhő elszáll

S helyére a _____ áll

Ez lesz a Vízöntő

Az új korszak _____

A _____ győztes angyala

A vízöntő, a vízöntő

Szeretet hoz a földnek,

_____ oszt

És olvad a jég

A _____ a ködbe vesznek

Tiszta álmat a _____

_____ csodák így születnek

Édes _____ a szívnek

A vízöntő, a vízöntő

Megoldás:

Fénylő Hold, lesz majd egy új idő
Mikor a Jupiter a Marssal együtt áll
A harc és minden rossz felhő elszáll
S helyére a szeretet áll

Ez lesz a Vízöntő
Az új korszak hajnala
A béke győztes angyala
A vízöntő, a vízöntő

Szeretetet hoz a földnek,
Meleget oszt
És olvad a jég
A hazugok a ködbe vesznek
Tiszta álmat a gyermekeknek
Misztikus csodák így születnek
Édes szabadság a szívnek
A vízöntő, a vízöntő

Az újkori gnoszticizmusról beszélve ismételjük át, amit 7. osztályban tanultunk a gnoszticizmusról!
A fogalmi meghatározáson túl: a korai kereszténység keleti vallási és görög filozófiai elemekkel keveredett misztikus vallásfilozófiai áramlata, amely a tökéletesség, a világ isteni lényegének megismerésére törekedett.

Gyakorlatilag ugyanez jelentkezik majd' kétezer évvel később, amikor Krisztus megváltása helyett az önmegváltás kerül a középpontba. Az egész New Age, illetve a Vízöntő korszakának várása erről az önmegváltásról szól.

Az órát a víztükör zárómondatával zárjuk, hogy akarjuk-e, hogy zavaros legyen a forrás. Reméljük, nem.

29. Mivel elégíthető ki még a spirituális éhség?

♦ Valláspótlékok

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

vallási piac, baha'i hit,

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

istenkeresés, lelki folyamatok tudatosítása

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent számomra az újkori pogányság, amikor azt hiszem, hogy vallásos vagyok, pedig igazából csak egy összegyúrt massa határozza meg a spiritualitásomat?

Javasolt óramenet

A Madonnát ábrázoló képpel érdemes kezdeni, akkor is, ha a legtöbb nyolcadikos már nem az ő zenéjét hallgatja. Az őt ölelő táncosok mellkasán/hasán az iszlám és a judaizmus jele van, amely azt mutatja, hogy egy újpogány Kabbala (bővebben: [Wikipédia](#)) irányzat követésére akarja felszólítani nem is annyira burkoltan rajongóit.

A vallási piac játékot legalább ötfős csoportban lehet kivitelezni, ott viszont akár az előző lecke felsorolásából (babona/szinkretizmus) is vehetünk mondatokat a szerepek kiosztásához, és természetesen írhatunk újakat is.

A 65. oldalon található felsorolás a vagy-vagy kérdésekkel talán a legfontosabb az egész modulban, hiszen az erről való beszélgetés alakíthatja értékrendszerünket. Azért hozzuk így, feladat formájában ezt a sort, hogy valóban lehessen róla beszélgetni, és ne csak azt tudjuk mondani, hogy a mondat egyik fele egyértelműen káros, míg a másik az egyedül üdvözítő. Jézus nem mondott konkrét véleményt sem a jógáról, sem a horoszkópról, sem a szinte már szakrális futballimádatról. Ellenben mondott olyan mondatokat, amelyeket komolyan véve és őt forrásnak, útnak és igazságnak tekintve kialakíthatjuk a saját válaszainkat ezekre a kérdésekre. De fontos, hogy ezt ne erőből és elítélve tegyük, hiszen ahogyan már többször előkerült, a diákok (szülei) között lehetnek olyanok, akik ezeknek a gyakorlatoknak a követői. Ez nem azt jelenti, hogy minden tevékenységet bátorítani kell, csak tudni kell, hogy mire miért mondunk nemet. Ez a modul ez utóbbira bátorítja a diákokat.

A Tízszabadság-részlet már többször kerül elő a felső tagozatos hittankönyvekben, itt is a lelkület a fontos. A teljes szöveg megtalálható: [Fabiny Tamás: Tíz szabadság \(Ernst Lange nyomán\)](#)

Zárjuk az órát a Pascal mondatáról való beszélgetéssel!

30. Miért (nem) érdemes vállalni az elszakadást?

♦ Szekták

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Krisna-tudatú hívők, szcientológia, dianetika

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan reagálok a befolyásolásra? Észreveszem-e a manipulációt?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Felismerem-e az agymosást?

Javasolt óramenet

Tárgyilagosan próbáljuk bemutatni a két kiválasztott szektát szövegfeldolgozással. A hangsúly végig a víztükrös mondaton legyen, hogy szabad, gondolkodó emberek maradjunk.

A 66. oldal alján található kérdésre több honlap is található, egy példa: [Szigorúan bizalmas – Van kiút a Krisna-tudatból](#)

A szcientológiáról bővebben: [Wikipédia](#)

A *Míg végül semmid sem marad* című film megnézhető a alábbi linken, valamint a diákok tankönyvében a QR-kód is ide mutat: [Míg végül semmid sem marad](#)

A szcientológiáról érdekes vita olvasható még 2009-ből itt: [Az iskolalelkész üzen](#)

31. Biztosan kész válaszokat szeretnénk? • Új vallási mozgalmak a kereszténységben belül?

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Hit Gyülekezete, Jehova Tanúi, Moon-szekta

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

„Fontos, hogy különlegesnek érezzem magam, és ezek a közösségek megadják ezt nekem...”

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mennyire nehéz egy közösség tagjává válni, és onnan kiszállni?

Javasolt óramenet

Érdeklődő diákoknak akár korábban is kiadhatjuk készülni a három egyházzól szóló témát, és kérjük meg őket, hogy a közösségek saját (!) honlapjáról vett idézeteket vessék össze néhány kritikus honlappal.

Beszéljük át a hajósinas mindkét kérdését, az elsőt a maga konkrét élethelyzetének abszurdításával, a másodikat pedig az utolsó négy lecke (szinte) összefoglalásaként.

Fundamentalizmus

Ez nem került be a tankönyvbe, pedig legalább akkora veszély, mint néhány szekta. Olyan irányzat, ami akár az ún. mainstream kereszténységben belül, akár az evangélikusságon belül is hódít, ami nem ismer el más autoritást, mint a Bibliát, azt is kizárólag a betű szerinti értelmezésével. A sola Scriptura reformátori elvvel nem lenne semmi probléma, de Luther Márton az észérvekre és a lelkiismeretére is hivatkozott. Jó lenne, ha észrevennénk a fundamentalizmusnak ezt a fajta káros hatását, hogy csak látszólag hivatkozunk Isten ígéjére, valójában saját prekoncepcióinkat próbáljuk igazolni a Szentírásból vett idézetekkel.

32. Összefoglalás

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

–

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

reflexió

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Tudok-e Jézushoz tartozni?

Javasolt óramenet

Összefoglaló órán beszéljük végig a 8. zsoltár üzenetét, illetve a márki igeszakaszt (9,35–42) abból a szempontból, hogy Jézus szava szerint aki nincs ellenünk, az velünk van.

A modul záróképe a kutyákkal és macskákkal is azt mutatja, hogy ezen a Földön még így tudnak békében élni a vallások...

A többi kérdésre adandó válasz személyes, az a reményünk, hogy mindenkit megérintett legalább egy téma, és közben erősödött keresztény hitében.

Heti egy órás feldolgozáshoz a következő lecke számokat ajánlom: 19, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30

Nem tudom, hogy ki milyen lelkülettel nyúl a tankönyvnek ehhez a moduljához, de remélem, hogy a legtöbbszörnek legalább olyan élmény lesz vele dolgozni, mint amilyen sokat jelentett nekem az elkészítése: az írás, a képek válogatása, a feladatok készítése, a honlapok, filmek ajánlásának kiválasztása. Itt leírhatom, hogy feleségemmel együtt 2002 és 2005 között Kodaikanalban, egy dél-indiai kisvárosban dolgoztunk egy keresztény alapítású [nemzetközi iskolában](#), ahol mindennap megtapasztaltuk nemcsak a multikulturális közeget, hanem a vallások sokszínűségének valós jelenlétét. Itt dolgoztam az iskola és a hozzá tartozó gyülekezet másodlelkészeként, tehát ugyanúgy voltam lelki vezetője az amerikai misszionárius gyermekének, mint a tibeti buddhista diáknak, a helyi hindunak vagy az indonéz muzulmánoknak. Hiszem, hogy az itt megszerzett élmények nemcsak az általunk készített képek nézésekor válnak az olvasó számára is nyilvánvalóvá, hanem talán az egész tankönyv szemléletén átsüt az, amellyel ott tudtunk élni és létezni.

Azt is remélem, hogy nem fognak megvádolni megalkuvó pluralizmussal, még kevésbé szinkretizmussal, amikor az egyes vallásokról olvasnak, hiszen tudatosan egyiket sem úgy mutatom be, hogy mennyivel ér kevesebbet a kereszténységénél, hanem vallom azt Hans Künggel együtt, hogy túl kell lépni az „abszolút” és a „relatív” hamis alternatíváin. Ezek alapján két dolgot érdemes megkísérelni:

1. keresztény önkritika más vallások tükrében;
2. keresztény kritika más vallások fölött, az *ő saját* küldetésük fényében, saját mértékük szerint.

Sokakkal együtt vallom azt, hogy a világban azért hallunk olyan sok vallási ellentétről, mert hatalmas deficitünk van a világ különböző vallásairól való ismereteink terén, és megragadunk a hamis „abszolút igénynél”, és nem vagyunk hajlandóak meglátni mindenkiben Isten gyermekét. Az a reményem tehát, hogy ez a tankönyv is segíthet abban, hogy az ismereteink által egy teljesebb képünk legyen a világunkról, azokról a vallásokról, amelyek oly sokat jelentenek emberek millióinak függetlenül attól,

hogy melyik földrészen születtek. Így nehezen mondanám egy napi öt imát fegyelmezetten elmondó muzulmánra, hogy pogány, de ugyanezt a szót nehezen használnám egy áldozatokat rendszeresen bemutató hindura is, pedig Jézust egyikük sem vallja (szájjal legalábbis!) Urának.

Korunk – vallási szempontból – talán egyik legnagyobb veszélye az elvilágiasodás mellett a szinkretizmus. Diákjaink által ismert sztárok, médiaszereplők felvesznek egy-egy vallást – vagy annak csak egy-egy gondolatát –, mellyel a ránk bízott fiatalok is szimpatizálnak vagy azonosulni tudnak; fontos megtanítanunk őket reflektálni ezekre is. Reflektálni, méghozzá úgy, hogy közben tudatosuljon bennük, hogy ezek a kiemelt gondolatok, elvek, tanok egy-egy vallás gondolkodási módjába, kultúrkörbe, történeti korba hogyan illeszkednek bele.

Ennek a 14 leckének a célja elsősorban az, hogy a különféle ismert, nagy vallásokról, vallási koncepciókról szóló ismereteket nyújtson a diákok számára. Így remélem, hogy a gondolkodás, az ismeret segíti a hívő fiatalokat azon az úton, amelyen reflektálniuk kell az őket érő hatásokra. Ha ebben segítséget nyújt, és közben még a saját keresztény hitükhöz is közelebb kerültek, akkor hiszem, hogy nem volt haszontalan ezzel foglalkozni. Velem ugyanis ez történt Indiában. Még sokkal közelebb kerültem Jézushoz, még természetesebben tudom megélni kereszténységemet és istenhitemet.

Ilyen felfedezéseket kívánok ehhez a modulhoz!

III. MI AZ ÉLETEM ÉRTELME?

33. Mi van, ha elbizonytalanodom? • Keresztelő János kérdése Jézushoz

Mt 11,2–10

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Jézus korának messiási elképzelései

A messiásvárás intenzitása

Keresztelő János kérdésének és Jézus válaszána k ószövetségi háttere

Beteljesedő próféciák

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen kérdések foglalkoztatják Keresztelő Jánost a börtönben?

Milyen érzések indítják arra, hogy követeket küldjön Jézushoz?

János mer kérdezni, nem akar bizonytalanságban maradni.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Jézus miért nem vállalja azt, hogy azonosul a kor messiási váradalmaival?

Javasolt óramenet

Kezdjük az óra menetét a hajósinas kérdéséből kiindulva beszélgetéssel, valamint a Keresztelő Jánosról tanultak átismétlésével! Emeljük ki Keresztelő János egyéniségében és tanításában a következő dolgokat: határozott hangot üt meg, biztos a dolgában, igehirdetésében előszeretettel ostorozza hallgatóit, útkészítő, felismeri Jézusban a Messiást. Börtönbe pedig azért kerül, mert elhivatott prófétaként figyelmezteti Heródest, hogy nem volna szabad együtt élnie testvére feleségével. Ezzel természetesen kihívja Heródiás haragját is. Beszélgessünk arról is, hogy Jézus mennyire más hangot üt meg, mint János, és mennyire máshogy jelenik meg, mint ahogyan várták, s amit tesz, mennyire nem felel meg kora messiási váradalmainak. Keresztelő János a „klasszikus” ószövetségi próféták nyomán, azok szellemi-lelki örököseként a bűnbánat, a megtérés útját hirdette, és ezzel együtt éles kritikát fogalmaz meg kora társadalmi és vallási viszonyairól. Olykor a fenyegető jövendölések erőteljes prófétai hangján szólal meg.

Amennyiben a diákok már nem emlékeznek a régebben tanultakra, vagy nem volt még szó róla ezekkel a tanulókkal, akkor csoportmunkában elolvashatnak egy-egy történetrészletet, és összefoglalhatják egymásnak az újraolvasottakat. (5. osztály 45. lecke; Lk 3,1–20; csoportmunka számára részekre osztható: 1–6., 7–9., 10–14., 15–17., 18–20. vers.)

Feltétlenül beszéljünk arról is, hogy a messiásvárás mennyire erős volt Jézus korában. Többféle messiáskép is jelen volt abban a korban, s a messiás küldetésében egyrészt a politikai jellegre esett a

hangsúly. Vagyis messiás az, akinek a népek engedelmeskedni fognak, akinek eljövetele után a paradicsomi kor veszi kezdetét. Ennek a szabadulásnak a reménye Dávid dinasztiájához kapcsolódott. Különösen a babiloni fogság idejétől azonban egy olyan „Felkentnek” a várása kezdődött, aki a nyomasztó jelent felváltó üdvkorszak uralkodója lesz. Nemcsak a politikai béke megteremtését, hanem az egész teremtettség megújulását várták tőle. Reménységük szerint a „felkent király” szabadulást hoz az elnyomás alól, erővel és hatalommal győz. Egyrészt Isten akaratát közli a néppel, másrészt az utolsó idők nyomorúsága után elhozza az üdvkorszakot. Az apokaliptikus váradalmak szerint a messiás egy kozmikus harcban győzelmet fog aratni.

A hajósinas második kérdésére figyelve vessük fel, hogy vajon véghez tudta volna-e vinni Jézus mindazt, amit Isten rábízott, a megváltás művét, ha királyként vagy hadvezérként elfogadja a földi uralmat. Nem erről szól éppen a megkísértés története?

Gondolkodjunk el a tanulókkal azon, hogy János a börtönben vajon mire gondol, min gondolkodik. Mi állhat az elbizonytalanodása mögött? Másfajta messiást várt ő is? Megoldhatjuk a feladatot belső monológ írásával is, képzeljék bele a diákok magukat a börtönben raboskodó Keresztelő János helyébe, s írják le gondolataikat.

A feladat kapcsán beszéljünk tanulóinkkal arról, hogy próféciaik sokasága teljesebben be Jézus tevékenységében:

Ószövetségi prófécia	Jézus válasza
Ézs 35,5: kinyílnak a vakok szemei	Vakok látnak
Ézs 35,6: szökellni fog a sánta, mint a szarvas	Bénák járnak
Zsolt 103,3: meggyógyítja minden betegségedet	Leprások tisztulnak meg
Hós 6,2: életre kelt, föltámaszt, és élünk majd előtte	Halottak támadnak fel
Ézs 61,1: elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek	A szegényeknek hirdettetik az evangélium
Zsolt 84,13: Seregek Ura, boldog az az ember, aki benned bíz!	Boldog, aki nem botránkozik meg énbenem

Jusson el az óra menete a tükör részben található kérdéseken való elgondolkozásig.

34. Mi mindent tudunk Istenről? Elég csak tudnunk Istenről? • Nikodémus

Jn 3,1–12.14–17

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Az elméleti tudás Istenről nem jelent hitet, Isten Lelke teljesen átformálja a benne bízót.

Újonnan születés

A rézkígyó mint messiási előkép

Dióhéj-evangélium

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Nikodémus mer kérdezni Jézustól, a legalapvetőbb kétségeit is feltárni neki.

Jézus teljes mélységében választ ad Nikodémus kérdésére, nem csak az újjászületésről beszél, de ki mondja azt is, hogy Isten egyszülött Fiát küldte a világba.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Igyekezzünk arra ösztönözni diákjainkat, hogy a saját kétségeiket, kérdéseiket is megfogalmazzák! Mutassunk rá, hogy az egész párbeszéd oda fut ki, hogy Isten azért küldte Jézust a világba, hogy örök életet adjon nekünk.

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát az ismeret, a tudás középpontba állításával! Gyűjtsük össze, mi mindent tudunk mi Istenről! Használjuk ehhez a tankönyvben található asszociogramot!

Ismerve Jézus viszonyát a farizeusokhoz, gondolkodjunk el azon, milyen elképzelése lehetett Nikodémusnak Istenről!

Először csak az alaphelyzetet mondjuk el, hogy Nikodémus elmegy Jézushoz. Mutassunk rá, hogy a farizeusok inkább kritikus megfigyelők az evangéliumok szerint, Nikodémus ebben jelentősen más. Ő meglát, megsejt valamit, ami foglalkoztatni kezdi.

Nem biztos, hogy érdemes külön jelentőséget tulajdonítani annak, hogy éjszaka megy Jézushoz. Egy meleg nyári estén természetes lehet az éjszakába nyúló beszélgetés, és Nikodémus őszintesége nem valószínűsíti, hogy titokban akarta volna tartani látogatását. Bizonyos olvasat szerint azonban igenis van jelentősége, hiszen farizeusként, a nagytanács tagjaként kompromittálta volna magát, ha nyilvánosan leáll Jézussal beszélgetni. János evangéliumában ezeknek a történeteknek egyébként is van jelentősége. A samáriai asszony délben, a legnagyobb hőségben megy a kútra, hogy ne találkozzon senkivel, Nikodémus talán ugyanezért választja az éjszakát, hiszen „Izrael tanítójaként” nyilvánosan nem mert volna olyat megkérdezni, hogyan nyerheti el az örök életet.

Figyeljük meg a 2. versben megfogalmazott kérdésselvetést! Burkoltan az a kérdés van emögött, ami az evangéliumokban másutt is megszólal: Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? (Mk 10,17 – gazdag ifjú; Jn 6,28 – a sokaság mennyei kenyeret kér.) De benne lehet az is, hogy „Jézus, mondd

már meg világosan, Istentől jöttél-e!” Nagyon úgy tűnik, de szeretnénk biztosat tudni. Ez a kérdés is visszatérően előkerül az evangéliumokban.

Olvassuk fel ezután Nikodémus és Jézus párbeszédét, amelyet a jobb tagolás és áttekinthetőség érdekében megtalálunk a könyvben! Másodszorra is ismételjük meg, de álljunk meg Nikodémus minden mondata után, és bővítsük ki belső hanggal azt, amit elmond! Mi minden van egy-egy kérdése mögött? Akinek van egy-egy jó mondata, álljon oda Nikodémus mögé, és mondja el úgy a gondolatát!

Nikodémus belső hangjánál emeljük ki, hogy fontosnak érzi, hogy elmenjen Jézushoz. Úgy tűnik, számára meggyőző az, amit eddig Jézusból látott.

Ugyanakkor nagyon nem tud mit kezdeni Jézus válaszával. Ezt az újonnan születést abszolút nem érti, és képes egy egészen butának tűnő kérdést is feltenni. Felvállalja azt, hogy az emberi gondolkodás számára lehetetlen az, amit Jézus mond.

Figyeljük meg, milyen képeket használ Jézus! Beszélgessünk részletesen az újonnan születésről, a rézkígyóval vont párhuzamról és a dióhéj-evangéliumról is!

A „Nikodémus elbeszélése a barátjának” feladat lehetőséget nyújt arra, hogy a diákok saját szavaikkal is megfogalmazzák és így összefoglalják mindazt, amiről eddig szó volt.

Mondjuk el és keressük is ki a Bibliából, hogy Nikodémus végül csatlakozik azokhoz, akik követik Jézust, és mellette szól akkor is, amikor Jézusról vitatkozik a sokaság, a főpapok és a farizeusok. Keresztre feszítése után pedig Arimátiai Józseffel együtt temetik el Jézust.

A Jézussal való beszélgetés folytatásában lehetősége van a diákoknak megfogalmazni saját kérdéseiket az órán tanultak fényében. Ehhez a feladathoz és a tükörhöz kapcsolódóan vegyük számba, ki mindenkit kérdezhetnek a diákok hitkérdésekben. Biztassuk őket, hogy keressék meg az iskolalelkészt, a gyülekezeti lelkészüket, természetesen legyünk mi magunk is nyitottak arra, hogy az óra keretein kívül is kérdezhessenek tőlünk. A kérdező hit összefüggésében fontos könyv: Jálics Ferenc: *Fejlődik a hitünk*. Ebben a hit fázisait az életkor stációival állítja párhuzamba: gyermek hit (ősbizalom), kamaszhit (kérdések, kételyek), felnőtt hit (felelősség), érett hit (az eddigiek szintézise). Jálics Ferenc beszél az egyes fázisokban való megrekedés veszélyeiről is.

35. Isten feladatot ad, mihez kezdek vele? ♦ Jónás

Jón 1,1–3,9

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

A történet jelképei

Bűnbánat

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jónás megfutamodik a feladat elől

Jónás viselkedése a hajón

Jónás imája

A niniveiek bűnbánata

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért nem akarja Jónás vajon elfogadni azt, hogy Isten a niniveiekhez is kegyelmes?

Miért akarunk időnként mi is szigorúbbnak lenni másokhoz, mint Isten?

Milyen feladatokat kapunk mi, és mit kezdünk velük?

Mit jelent számunkra a bűnbánat? Hogyan gyakoroljuk?

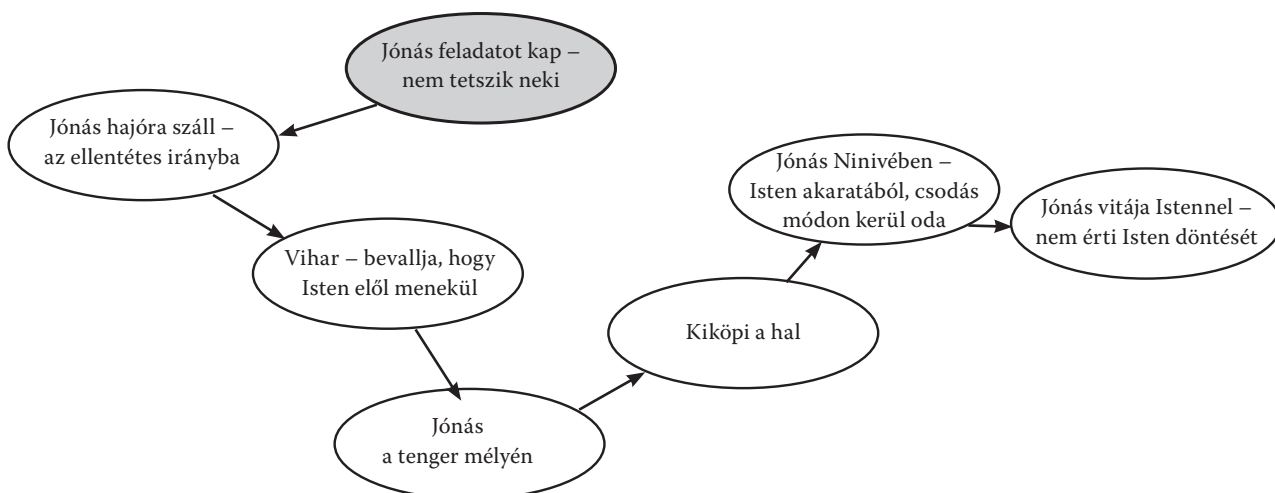
Hogyan bánik Isten Jónással, engedetlen prófétájával? Istennek milyen tulajdonságait rejtja a történet?

Javasolt óramenet

A két Jónásról szóló órának egy közös bevezetőt javasolunk, amikor magát a történetet áttekintjük, hiszen nyolcadikra valószínűleg a tanulóknak ez már nem újdonság, csak a részleteket kell felidézni, rögzíteni.

Ha a csoport egy része még nem találkozott a történettel, akkor adjuk fel házi feladatnak ennek a rövid könyvnek az olvasását.

Rajzoljunk együtt egy „útvonalrajzot”, amelyen elhelyezzük a főbb fordulópontokat! Mindegyik helyszínnél rögzíthetjük egy-egy gondolat erejéig, hogy mi a fő probléma. Segít a történet elrendezése is. Figyeljük meg, hogy az első beírnivaló nem az olvasás szokásos irányában van, hanem azzal épp ellentétes. Figyeljünk arra, hogyan halad a történet a mélypont felé, majd onnan újra fölfelé. (A történet maga jól meg is mutatja azt a folyamatot, ahogyan Jónás egyre távolabbra kerül Istentől és egyre mélyebbre süllyed.) Vajon az utolsó két kör miért van egy vonalban?

Csoporttól függően válasszuk meg a történet feldolgozásához a munkamódszert. Kreatívabb, önállóbb csoportban nyugodtan gondolkozzunk csoportmunkában; olyan csoportban, ahol több tanári segítségre van szükség, kezdhetjük tanári elbeszéléssel, utána csoportmunkában részletesebb szövegfeldolgozással folytatódhat az óra menete. A feladat legegyszerűbb megoldása a részletes tanári elbeszélés, a diákok találják meg azokat a pontokat benne, ami a vázlatba illik.

A tanári elbeszéléshez segítséget nyújthat a következő vázlat:

1. Jónás feladatot kap: Istenről kell beszélnie, de ő nem vállalja, elmenekül.
2. a) Jónás elbújik. Azt hiszi, elbújhat Isten elől és így a feladata elől.
b) A hajósok mindenképpen megoldást keresnek arra, hogy életben maradjanak. Keresik azt, aki miatt van vihar, azaz bűnbakot keresnek.
c) Jónás beszél nekik Istenről, elmondja a hagyományos hitvallást arról, hogy kiben hisz. A hajósok éppen akkor térnek meg Jónás szavára Istenhez, amikor Jónás ilyen jellegű feladata elől menekül. Jónás belátja, hogy vétkezett, és vállalja a büntetést.

3. Izgalmasnak tűnik ez a jelenet Jónással a hal gyomrában, de a problémát nem tudjuk megoldani. Nem is ott van a lényeg, hogy hogyan mentette meg Isten Jónást, hanem ott, hogy mi játszódik le közben Jónás lelkében: a bizonytalanságban is a szabadulás bizonyosságával és hálával fordul Istenhez. Mintha már megszabadult volna! Meg is szabadult az ellenkezni akarástól, az Istennel szembeni engedetlenségtől, már amikor belátta vétkét. Ennek köszönheti életét.

4. a) A város lakói megtérnek Jónás szavára, teljes bűnbánatot gyakorolnak. Szinte mesébe illik a leírás az állatok böjtöléséről. Isten pedig látja bűnbánatukat (ahogyan látta Jónásét is), és nem bünteti meg őket.

b) Jónás mint külső szemlélő tekint Ninive megmenekülésére, és nem érti Istent. Nem érti meg, hogyan bocsáthat meg egy ilyen népnek. Felháborodik azon, hogy eredményes volt a prédikációja, és ezzel megmenekülhetett egy nép. Felháborodik azon, hogy Isten nemcsak őt mentette meg a haláltól, hanem rajta kívül másokat is. Úgy gondolja, hogy Isten nem következetes: nem tud mit kezdeni Isten megbánásával. Ahelyett, hogy örülne annak, hogy szolgálata nem volt hiábavaló, hogy Isten működött rajta keresztül!

5. Ez a rész az ember kicsinyességét, önzését és Isten mindenek felett való nagyvonalú szeretetét, valamint szeretetteljes humorát mutatja.

A feladat kérdéséből kiindulva beszéljünk arról, hogy vajon miért nem akarja Jónás ezt a feladatot felvállalni. Mi az, amitől ez nehéz? Nehéz lehet ítéletet hirdetni, de félhetett is tőlük a gonoszáguk miatt! Milyen lehet ma bemerészkedni egy olyan városrészbe, ahol köztudottan magas a bűnözés, és ott ítéletet hirdetni? Meg mernénk tenni? Aligha... Van, ahová a mentőautó is csak rendőri kísérettel megy be, pedig az segíteni megy, nem ítéletet hirdetni.

A hajósinas tudatosan helyezi át a hangsúlyt az Istentől kapott feladatról oda, hogy bárkire gondolhatunk, aki parancsot ad. Hiszen a kamasz fiatal naponta él meg ilyen ellenkező helyzetet, és most alkalma nyílhat rá, hogy elgondolkodjon, miért teszi.

Meglepő Jónás őszintesége a hajósok felé. De példa lehet arra, hogy amikor az ember bajban van, akkor az őszinteség megkönnyebbülést ad, és előrevihet a probléma megoldásában, akkor is, ha büntetés a vége.

Jónás imájának tanulmányozása közben említsük meg, hogy Jónás az elején csak a nehézséget látja, de változik hozzáállása, ahogy nő a bizalma. Még nem menekült meg, de már bizonyos abban, hogy az Úrtól szabadulás jön.

Beszéljünk arról, mit jelent a bűnbánat, mi lehet az, amiért a város lakói hajlandók szembenézni életük bűneivel! Miben reménykednek? Hogyan gyakorolunk mi bűnbánatot?

36. Kinél van az igazság? • Jónás

Jón 3,10–4,11

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Bűnbánat

Kegyelem

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jónás keménysége, amikor nem örül a niniveiek megtérésének

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen helyzetekben ítélünk mi olyan keményen, mint Jónás?

Hova vezet közöttünk a kemény ítélet?

Javasolt óramenet

Csatlakozzunk az elmúlt órához azzal, hogy felidézzük, Ninive bűnbánatot gyakorol! A „Kinél van az igazság, mit érdemel Ninive?” feladatot megoldhatjuk úgy is, hogy felállítjuk a terem két végébe a tanulókat: az egyik oldalra azokat, akik szerint Jónásnak van igaza, Ninive pusztulást érdemel, a másik oldalra azokat, akik szerint joggal bíznak a kegyelemben. Ha valakit sikerült meggyőzni, átállhat a másik oldalra.

Figyeljük meg a képet, és olvassuk el Jón 3,10-et és 4,1-et! Miben hasonlít Jónás ehhez a gyerekekhez? Dacosan húzódik ki a város peremére, és onnan figyeli, mi fog történni. Gondoljuk végig, hogy Jónás személyes hitelességét látja veszélyben. Hiába prédikált, úgy tűnhet, nem mondott igazat, hiszen nem történik meg, amit hirdetett. Számára fontosabb, hogy neki igaza legyen, mint az, hogy a niniveiek bocsánatot nyerjenek.

Keressünk mai, személyes példákat arra, amikor a kemény ítéletet tartjuk helyénvalónak! Kit, milyen helyzetben, mivel büntetünk? (Szülőt, testvért, barátot – a „szóba sem állok vele” mozzanatától a durva bántásig; vagy ha nem személyes végrehajtói vagyunk az „ítéletnek”, akkor: „bárcsak intőt kapna”, „bárcsak a szüleim jól megbüntetnék”...) Vajon mindig igazunk van akkor, amikor úgy ítéljük, a másik vétkezett?

A törvényeskedésről szóló beszélgetésünk feltétlenül jusson el addig a gondolatig, hogy sok esetben a törvényeskedés kegyetlen, elriaszt, sőt kétségbe ejt. A túlzott szigor pedig nem jobbító hatást vált ki, hanem visszaüt, és könnyen még nagyobb baj, konfliktus lesz belőle.

A kegyetlen és a kegyelem szavak szembeállítását nem szükséges hosszan magyarázni, elég, ha asszociatív-érzelmi szinten szembeállítódik a két szó jelentése. Hiszen a kegyetlenségről sokat tudnak a tanulók.

37. Megmutatom-e Isten erejét? • Illés a Karmel-hegyen

1Kir 18,1–2.17–46

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Egyistenhit
Bálványimádás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Isten gondját viseli Illésnek a szárazság idején
Illés higgadtsága, bizonyossága Istenben a történet első felében
Illést elragadja a hev, emberi indulatokkal akar bosszút állni a Baal-prófétákon

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miben látjuk a világban Isten létezésének nyomát?
Mit jelent számunkra a kétfelé sántikálás? Milyen élethelyzetekből ismerős ez nekünk?
Hogyan hat ránk az őseink hite?

Javasolt óramenet

Kezdjük a tanórát a tanulók élethelyzetéről való beszélgetéssel! Talán előfordult már, akár az iskolában a hittanra nem járó osztálytársakkal, hogy arról vitatkoztak a diákjaink, Isten létezik-e. Gyűjtsünk érveket Isten jelenlétére, létezésére a mai világban! Jó lenne, ha minél több olyan konkrét történetet tudnánk gyűjteni, amikor valaki például meggyógyult egy betegségből, és ezt Istennek tulajdonította, vagy csodával határos módon szabadult meg egy élethelyzetből. Beszéljünk arról is, hogy Isten többféle módon nyilatkoztatja ki magát. Történhet ez a természetben, történelemben, lelkiismeretben és igéjén keresztül is. Érdekes témafelvetés az is, hogy a diákok szerint hisz-e Istenben az, aki elfogadja, hogy létezik, de nem számol vele a mindennapokban.

A feladat megoldása

Isten eszközei: Kerít-patak, hollók, özvegyasszony

A „kétfelé sántikálás” jól ismert taktika lehet a tanulók előtt. Amikor ennek is és annak is meg akarok felelni, amikor nem kötelezem el magam, nem vállalok fel valamilyen értékrendet egyértelműen, hanem például amikor az egyik közösségben vagyok, akkor úgy teszek, hogy ott idomuljak a többséghez, amikor egy másik közösségben vagyok, akkor ott igyekszem megfelelni, és esetleg pont ellentétesen cselekszem, mint a másik társaságban. A héberben ez a kifejezés a Baal-hívek liturgikus táncát is jelöli.

Illés kérdése azonban ennél is élesebb: a bálványokkal és Istennel való kapcsolatra vonatkozik. Nem kötelezhetik el magukat mindkettő felé, választaniuk kell. Nem kérhetnek és várhatnak segítséget mindkettőtől, dönteniük kell. Gondoljunk az első parancsolatra!

Az 1Kir 18,1–2.17–46-re vonatkozó feladat megoldása:

	Baal-papok	Illés próféta
Mit építenek? Milyenre?	Az egyik bikát darabokra vagdadják, és felrakják a fahasábokra, de tüzet nem gyújtanak	12 kőből oltárt épít az Úr nevében, árkot húz az oltár körül, elrendezi a fahasábokat, földarabolja a bikát, és rárakja a fahasábokra. Vizet önt az áldozatra meg a fahasábokra.
Hogyan kéri istenük segítségét? Mivel igyekeznek hatni rá?	Egyre hangosabban kiáltoznak, összevagdossák magukat kardjukkal és dárdájukkal, míg el nem borítja őket a vér.	Istenhez fohászkodik: „Uram, Ábrahámnak, Izsáknak és Izráelnek Istene! Hadd tudják meg a mai napon, hogy te vagy az Isten Izráelben, én pedig a te szolgád vagyok, és mindezt a te parancsodra tettem!”
Milyen eredményre jutnak?	Sikertelenség	Meggyullad az áldozati oltár.

Emeljük ki, hogy hol vannak a hangsúlyok a történetben, megfigyelve, hogy a Baal-próféták extázisával szemben Illés józansággal és Istenbe vetett bizalommal hívja az Urat.

A hajósinas kérdésselvetéséből kiindulva beszéljünk arról, hogy őseink egyrészt példát mutatnak, hogy lehet és érdemes Istenben bízni, gyűjthetünk olyan történeteket is, amelyekben az előttük járók megtapasztalták Isten kegyelmét. Másrészt hivatkozhatunk az őseink által épített templomokra, amelyek a mai napig otthonaink lehetnek, a számtalan művészi alkotásra, amelyek őseink hitét számunkra is megvilágítják, elmélyítik.

A következő ószövetségi térképet is igénylő feladat jó lehetőséget biztosít a tantárgyi koncentráció megvalósítására, a vihar a tenger felől érkezett, ahogyan ezt földrajzból is tanulhatták. A Karmel kiemelkedő hegycsúcsa (legmagasabb pontja ma 525m) tökéletesen alkalmas volt arra, hogy a tengert kémleljék és a közeledő esőt mihamarabb észrevegyék.

A Baal-próféták lemészárlása kapcsán beszéljünk arról, hogy az ószövetségi törvények szerint halál járt az istenkáromlónak. Jézus ezzel szemben mást mond, elítéli a bűnt, de megmenti a bűnöst, ahogyan ezt számtalan történet is igazolja az Újszövetségben (lásd Mt 9, 9–13; Lk 19,1–10; Jn 8,1–11).

A tükörben megfogalmazott gondolatok közül arról érdemes együtt is beszélgetni, hogy vajon van-e szükségünk olyan istenbizonyítékokra, mint a történetben a villámcsapás volt.

38. Hogyan élhetem meg Isten közelségét?

♦ Illés a Hóreb

1Kir 19,1–18

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Hóreb – Sínai: Isten hegye
Isten a halk és szelíd hangban jelenik meg

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Fásultság, belefáradás a küzdelmekbe, kimerültség
Illés Istenhez fordulhat, tőle kap megerősítést.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit várunk mi, hogyan találkozunk, találkozhatunk Istennel?
Hogyan szól ő ma hozzánk?
Milyen nehézségeinket vinnénk/visszük mi Isten elé?

Javasolt óramenet

Szinonimák a fásult szóra: merev, érzéketlen, kimért, sivár, lélektelen, rideg, kiégett, életunt, unott, távolságtartó, közönyös, bánatos, bús, gondterhelt, szomorkás, búskomor, szomorú, kedvetlen, levert, elkenődött, csüggedt, nyomott, lehangolt, rosszkedvű, gyászos, kesergő, depressziós, csalódott, elcsüggedt, boldogtalan, lelombozott, magába roskadó, mélabús, unott, hitevesztett, kiábrándult, letört. Egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy diákjaink nem ismerik a fásult szót. Osszuk ki szinonimákat, és keressük meg, hogy Illés a Karmel-hegyi események után miért lehetett olyan.

Reflektáljunk személyesen is a fásultság élményére, idézzünk fel ilyen helyzeteket, ennek okát! Tapasztalják meg a diákok az együttérzést, akkor lesznek nyitottak arra, hogy a folytatással azonosulni tudjanak.

Mi nehezíti még tovább Illés életét? Figyeltessük meg az üldözöttség helyzetét, ami végső kétségbeesésbe sodorja Illést. Beszéljük meg Illés kétségbeesésének okát, majd játsszuk el a következő játékot!

Teremtsünk teljes csöndet, és hívjuk a tanulókat az alábbi meditációra. Halkan, lassan olvassuk a szöveget, hagyjunk időt nekik arra, hogy végiggondolhassák a hallottakat, beleérezhessenek a mondatokba.

„Egy Illéssel közös útra hívlak most benneteket. Csukjátok be a szemeteket, tegyétek le a fejeteket a padra, mint akik fáradtak, fásultak vagytok, mint akiknek elege van a gyűrődésből...

Menekülök. Teljesen magamra maradtam. Egyedül voltam ott a Karmel-hegyen is, de éreztem, tudtam, hogy Isten velem van. Most mintha még ő is elhagyott volna... Ennél a rekettyebokornál megpihenek. Leroskadok. Talán mégis hall engem az Isten! „Uram! Vedd el az életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!” Kudarcot vallottam, és bár megmutattam erődöt, mégis futnom kellett. Jó lesz aludni most egyet, úgy ki vagyok merülve.

Milyen hangot hallok? Tán egy angyal szólít? Keljek föl és egyek? Ugyan mit...? Lángosillat van!

És itt egy korsó víz is. Hála Istennek, aki gondoskodik rólam! Ez jólesett. De továbbmenni? Nem, azt azért nem. Mint egy darab kő, úgy fekszem itt...

Vajon mennyit aludtam azóta? Most is angyal ébresztett vajon? Bizonyyal, Van még lángos és víz is. Mit is mondott az angyal? „Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted!” Hát az nehéz lesz... Hova is hív az Isten? A Hóbre? Negyven nap gyalogút legalább! De az az Isten hegye! Magához hív az Úr! Talán találkozhatom vele. Talán megjelenik nekem! Induljunk! És mert elindulunk, emeljük föl lassan a fejünket, nyissuk ki a szemünket...”

Ezután beszéljessünk arról, hogy mi segíti át Illést ezen a holtponton, hogyan nyer új erőt abból, hogy Istennel találkozik, találkozhat. Fontos itt látni, hogy a Biblia holisztikusan tekint az emberre: fizikai szükségleteit és lelki igényét egyaránt szem előtt tartja.

A Hóreb, más néven Sínai-hegy a zsidó hagyomány szerint Isten hegye. Több történet helyszíne is az Ószövetségben: Isten megjelenik Mózesnek az égő csipkebokorban; ennél a hegynél kapja a nép a Tízparancsolatot; Mózes vizet fakaszt a Hóreb szikláiból. A térkép izgalmas módon kérdőjellel jelöl több helyszínt, amelyek azonosítása nem bizonyos. Figyeljük meg, hogy a Sínai-félsziget déli csücskén kívül jelölve van a hegy kérdőjellel a félsziget északi részén is. A földrajzi helyek azonosításánál probléma az is, hogy a Sínai-félszigeten nincsenek vulkánok; márpedig a bibliai hagyomány azt sugallja, hogy Isten hegyén a teofániajelenség összekapcsolódik vulkanikus tevékenységekkel.

(A térkép forrása: *Bibliai Atlasz. A Biblia világának történeti térképei*. Magyar Bibliatársulat, Budapest, 1999.)

Feladat megoldása

Természeti jelenségek: *erős szél szaggatta a hegyeket és tördelte a sziklákat, földrengés, tűz.*

Melyikben hallja meg Isten hangját: *egyikben sem, a halk és szelíd hangban jelenik meg Isten.*

Az Isten és Illés közötti párbeszéd (1Kir 19,13–18) megfigyeltetése után meghallgathatjuk Mendelssohn *Éliás-oratóriumának* részletét (2. rész 14. kórustétel, esetleg az azt megelőző 13. és az azt követő 15. tételt), ahol a hangszerek és az énekesek erőteljesen kifejezik a természeti jelenségek hangjait.

Az óra elejei beszélgetésre utalhatunk vissza a végén – amikor nyomorultul érezzük magunkat, mert fáradtak vagyunk, elégünk van, nehezen birkózunk a feladatainkkal, akkor lehetőségünk van arra, hogy erőt merítsünk Istennél, aki elfogad, meghallgat, megerősít, új távlatot ad.

IV. ISTENRE FIGYELVE A MINDENNAPOKBAN

39. Mindent megtettem érted... ♦ Ézsaiás

Ézs 6,1–13; 5,1–7; 9,1–6

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Szentség
Elhívás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Megvan-e bennünk az ézsaiási tisztelet, félelem a Szent felé?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi az, ami számomra szent és sérthetetlen?

Javasolt óramenet

Tisztázzuk az óra elején, akár a tankönyv tartalomjegyzékét is megfigyelve, hogy Ézsaiás próféta nevével többször fogunk találkozni, de ez nem egyetlen próféta működését jelenti. Mindemellett a történeti Ézsaiás személye önmagában is hosszú időt, ötven évet ölel fel, négy király mellett. A történeti háttér azonban ez idő alatt hasonló, az asszír uralom fenyegeti az országot, Ézsaiás pedig megtérésre hívja az Istentől elfordult népet.

Beszélgessünk arról, hogy mi az, ami szent számunkra! Megtehetjük ezt úgy is, hogy különböző szavakat írunk a táblára (győzelem a spotban, úrvacsora, takarítás, csók, éneklés, utazás), és megkérjük a diákokat, hogy értékeljék azokat ilyen szempontból. Feltehetjük azonban a kérdést nyitott kérdésként is: mi az, ami számodra „szent és sérthetetlen”?

Figyeltessük meg tanulóinkkal az Ézs 6,1–13-ban található elhívástörténetet! Figyeljük meg a hangulatát, igyekezzünk képileg megragadni! Elképzelhetünk egy filmjelenetet is, beszéljük meg, hogyan rendeznék meg azt. Cél: hangsúlyozzuk ki a jelenet misztikumát. Ézsaiás megélheti Isten tiszta szentségét, amelynek fényében felismeri, hogy ő bűnös ember. Tisztátalan ajkú – talán olyan dolgokat mondott, amelyeket szégyellt a szent Isten előtt. Jelképes erejű a kép, hogy az Úr az oltárról vett parázzsal megtisztítja őt. Nem elítéli szavait, ez a parázs nem pusztító tűz, hanem tisztító. Így megtisztulva Ézsaiás már föl vállalja azt a feladatot, amelyre ebben a látomásban Isten elhívja. Ézsaiásnak a szája a tulajdonképpeni „munkaeszköze”: ennek kell alkalmassá válnia a prófétai szolgálatra.

(Ézsaiás tisztátalannak mondja magát az igében, hogy Isten érintse meg, tisztítsa meg ajkát parázzsal.)

A szeráfok éneke a háromszor szent Istenről megszólal az úrvacsorai liturgiában, például a 11., 12. vagy a 13. liturgia 1. énekében.

A tükör kérdéseiből kiindulva beszéljünk arról, mennyire él még bennünk a tisztelet, a félelem a Szent felé, tudunk-e ilyen tisztelettel tekinteni Istenre, ahogy Ézsaiás tette, vagy természetessé vált

számunkra, hogy Jézusban emberré lett, közel jött, szeret minket. Az a fajta misztika, ami ebben a történetben jelen van, a katolikusok, ortodoxok számára még jobban megélhető, hiszen liturgiájukban sok a misztikus elem. Annál jobban meg tudjuk becsülni Isten hozzánk hajló szeretetét, minél inkább tudatában vagyunk szentségének.

A feladat megoldása

Képek a Bibliában, amelyekben a kert Isten népének szimbólumaként jelenik meg: Édenkert – ahol az élet a kertben Isten közelségét jelenti, a vele való szoros kapcsolatot, biztonságot; Találunk példát erre a képre az Énekek énekében, és Ézsaiás könyvében többször is előfordul, de a tanulók ezeket valószínűleg nem ismerik. Elégedjünk meg az egy édenkerti képpel. Ha részletes választ várunk tanulóinktól, használjuk az [alábbi](#) honlapot a kereséshez.

A hajósinas kérdése kapcsán végiggondolhatjuk, mennyi mindent tett értünk Isten Jézusban, a keresztségünkben, a szentségekben, de gondolhatunk a családunkra és kibővítve mindarra, amit Luther a Miatyánk magyarázatában például leír.

Ézs 9,1–6: messiási kor és a messiás személye: világosságot hoz, örömet, vége lesz a sanyargatásnak, a békesség kora lesz; a Messiás pedig egy gyermek, „Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme”.

40. De én ehhez még fiatal vagyok! • Jeremiás 1.

Jer 1,1–19; 13,1–11

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Babiloni fogság
Jelképes cselekedetek

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Isten feladatot ad nekünk, hogyan reagálunk erre.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mennyire tükrözi életünk, cselekedeteink Isten akaratát?

Javasolt óramenet

A tankönyvben található kérdésekre, valamint a hajósinas problémafelvetésére alapuló beszélgetésünk során figyeljünk oda arra, hogy sok gyerekben ott van az „ide nekem az oroszánt is” mentalitás, de emellett nagyon sokakban ott van az önbizalomhiány, a félelem, a kisebbségi érzés, amit leginkább maguknak sem akarnak bevallani, csak szenvednek tőle. Sok elvárással találkozunk, ami riasztja őket.

Ezen kívül a fiatal korokra sokszor kibúvóként is hivatkoznak – nekem még nem kell dolgoznom, felelősséget vállalnom, hiszen még gyerek vagyok. Van olyan is, amikor a szülő késlelteti az önállósodást, mert fél, hogy elveszíti a gyermekét. Ezért fontos, hogy megmutassuk, mind a két félmondat alapérzése természetes és normális, ettől is nehéz egy kamasz élete.

Háttérinformáció a tanárnak

Jeremiás: Kr. e. 650 körül született Anatóliában, papi családban. Apját Hilkiájának hívták, de valószínű, hogy nem azonos a Jósias király idejében működő főpappal. Jeremiás prófétai működésének helyszíne csaknem kizárólag Jeruzsálem, legkevesebb 40 évre terjedt ki. A Kr. e. 622 és Kr. e. 609 közé eső időből egyetlen beszéde sem ismert. Jeremiás könyvét annyira átdolgozta a deuteronomista teológiai iskola, valamint a fogság utáni szerkesztők, hogy az eredeti jeremiási gondolatokat elég nehéz feltárni a szövegben. Jeremiás működése Júda utolsó királyainak idejére esett, főleg Jeruzsálem ostromának eseményeire vonatkozóan sok adatot találunk nála. *Cidkijját* megpróbálta rávenni a Babilóniának való behódolásra, ezzel Jeremiás elkerülhetőnek látta a véráldozatokat követelő harcot, de az Egyiptommal rokonszenvező körök fölülkerekedtek; ennek lett a vereség a következménye. Jeruzsálem ostroma alatt, valamint már előtte is sokat kellett szenvednie, a város elfoglalása után a babilóniaiak kiszabadították, és egyik barátját, *Gedalját* megtették helytartónak, akit hamarosan meggyilkoltak. Ekkor Egyiptomba menekül. Emberileg tehát teljes csóddal végződött pályafutása. További sorsáról és haláláról nincsenek megbízható adataink. Hűséges társa volt *Báruk*. A küldetést ifjúkorában kapta, Isten parancsára lemond a házasságról és a családi életről, egy ideig a közeletben sem vesz részt. Súlyos tehernek érezte a prófétai küldetést, ugyanakkor végtelen öröm forrása is számára.

Figyeljük meg a történeti összefoglalóban, hogy Ézsaiás korához képest hogyan változott meg a helyzet és a helyszín!

A feladat megoldása

Gyönyörű rész olvasunk arról, hogy Isten a kezdetektől ismeri Jeremiást, és már régen elhívta magának. Jeremiás azonban húzódozik, kibúvót keres.

Isten őt érvet is mond Jeremiásnak: vele lesz, szájába adja igéjét és országok fölé rendeli őt, megerősíti, és ellenségei nem bírnak majd vele.

A hajósinas kérdéseiről szóló beszélgetés jusson el addig a pontig, hogy próbáljunk meg konkrét példákat keresni/kerestetni erre a diákok életéből.

A feladat megoldása

A két látomás/látás a mandulavesszőről és a gőzölgő üstről szól.

Melyik a két fő üzenet? *A mandulavessző arra emlékeztet, hogy Isten megtartja szavát, beteljesíti igéjét. A gőzölgő üst pedig jelzi, hogy északról érkezik a veszedelem, amellyel ítéletet mond Isten Izrael népe felett.*

Mi az oka annak, hogy Isten veszedelmet hoz a népére? *Elhagyták őt és bálványokat imádtak.*

Mi lesz a konkrét büntetés? *Jeruzsálem elvész.*

A hétköznapi világ két jelenségére csodálkozik rá Jeremiás. A mandulavessző szó szerint örökös ágat jelent: Isten is örökös igéje beteljesedésén. A gőzölgő üst megdőlve van a tűzhelyen, így száján keresztül kifolyik a forró étel: ez utal a fenyegető babiloni veszélyre.

Figyeljük meg a térképen, hogy a Babiloni Birodalom valóban Északról támad Júdára.

A kép és hozzá kapcsolódó rövid információ viszonylatában beszéljünk tanulóinkkal arról, hogy valóban nyomatékosabb, ha szavainkat időnként konkrét cselekedetekkel is alátámasztjuk. Erre ad jó példát Jeremiás és a kínai művész esete.

41. Az életemmel prédikálok • Jeremiás 2.

Jer 18,1–12; 27,1–15; 32,1–15

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Babiloni Birodalom
Nebukadneccar
Hamis próféta

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan ismerhető fel Isten üzenete cselekedeteinkből, hétköznapi dolgainkból?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi az az életben, amit most rossznak látok, de Isten végül abból is jót hoz ki?

Javasolt óramenet

Tanóránk induljon ki a diákok konkrét élethelyzetéből, hogyan győznék meg a barátjukat arról, hogy jobb edzésre járni, mit a gép előtt ülni. Mit teszünk, ha nem hat a szép szó, nem hat a szülői ráhatás? Hagyjuk, hogy a tanulók maguk mondják ki: „Rávenném, hogy próbálja ki, jöjjön el, élje meg... Lássam rajtam, hogy én csinálom és élvezem...” Tehát a lényeg a szavakon túl a cselekedeten és a példán van. (Ahogyan Jeremiásnál is.)

Ezek után a három történetet, Jeremiás három jelképes cselekedetét dolgozzuk fel három csoportban. A csoportok mindegyike egy-egy történetet kap a következők közül: Jer 18,1–12; 27,1–15; 32,1–15. Feladatuk, hogy a történet végigolvasása után válaszoljanak a három kérdésre:

- Mit tesz Jeremiás?
- Mi a reakció?
- Mi az üzenete ezzel a jelképes cselekedettel?

A történetek feldolgozhatóak a tankönyv kérdései alapján is, illetve a kettőt kombinálhatjuk is egymással: miután csoportmunkában feldolgoztuk a történeteket, felhívhatjuk még a figyelmüket egy-egy a tankönyvben található momentumra, problémára, a hajósinas kérdésére.

Jer 18,1–12

Jeremiás szerepe: *Meg kell hogy figyelje, hogyan dolgozik a fazekas, és mit tesz a nem sikerült edénnyel. Ezt a tapasztalatot köti össze Isten üzenetével az ítéletéről.*

Isten üzenete: *Ha azt látja Isten, hogy „rosszul sikerült az edény”, hogy a nép azt műveli, amit rossznak tart, akkor veszedelmet hoz rájuk („begyúrja az agyagot”).*

Miért megdöbbenő a 12. vers? *Mert a nép gyakorlatilag lemond saját magáról.*

Jer 27,1–15

Kik a tanúi ennek a cselekedetnek, és mi az üzenete? *A különböző királyok, Nebukadneccar elfoglalja az országot.*

Miért ne hallgasson a nép a prófétákra? *Hamis prófétákról van szó, akik hazugságot szólnak, úgy beszélnek, ahogy a nép hallani szeretné, de Jeremiás szerint azt akarják, hogy elpusztuljon a nép.*

Jer 32,1–15

Milyen sors jut Jeremiásnak Jeruzsálem ostroma alatt? *Fogoly lesz, és mindemellett szántóföldet vesz.* Hangsúlyozzuk, hogy örülségnek tűnik, amit tesz, ki tudja, kijut-e a börtönből, túléli-e az ostromot, stb. Ha mégis földet vesz, akkor tud valamit. Ezzel a cselekedetével is azt hirdeti, hogy visszatér majd a nép a fogságból. Ez a remény cselekedete.

Mérlegeljük azt, mennyi súlyos csapásról kell hogy beszéljen Jeremiás. Beszéljünk a hajósinas megjegyzéséről – vajon miért válhat ez hosszú távon a nép javára?

Angol nyelven nagyon érdekes kiegészítő kortörténeti anyag található a következő honlapon például a [templom elpusztulásáról](#) vagy [magáról a fogságról](#).

Érdeklődő csoportban beszéljünk olyan keresztényekről, akik a legnehezebb körülmények között is felvállalják Isten igéjének és szeretetének hirdetését! Erre példa a 2017-ben elhunyt Olofsson Placid atya története, aki a Gulágon eltöltött időszakról is derűsen tudott nyilatkozni.

Forrás: [Egy magyar szerzetes pap a GULÁG-on](#).

42. És ha nem hisznek nekem? ♦ Jeremiás 3.

Jer 36,1–32; 38,1–28; 39,1–2.4–14

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Struccpolitika

Jeremiás próféciájának beteljesedése

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mi segít abban, hogy kimondd a véleményed?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Van-e türelmünk segíteni, biztatni, inteni? Jeremiás kitartása példamutató lehet számunkra.

Javasolt óramenet

Óra elején a beszélgetésből kiindulva hangsúlyozhatjuk, hogy mai eszközeink, lehetőségeink egészen mások; mint Jeremiásnak. Jeremiás személyesen prédikál, ugyanakkor igehirdetéseiben látványos képeket használ (fazekas), vagy szemléltet (járom), példát ad (földet vesz), ilyen szempontból közel áll ahhoz a pszichológiailag is alátámasztott felismeréshez, hogy az ember sokkal jobban megjegyzi azt, amit nemcsak hall, hanem lát, vizuálisan elképzeli.

Jer 36,1–32

Hogyan hat Isten figyelmeztető igéje a népre, közöttük Mikájehúra? Úgy tűnik, foglalkoztatni kezdi a dolog, jelenti a vezető embereknek.

Hogyan hat a vezető emberekre? *Megrettennek, és jelentik a királynak. Bárúkot pedig figyelmeztetik, hogy rejtőzzön el Jeremiással együtt.*

Hogyan hat a királyra? *Semmibe veszi az üzenetet, elégeti a tekercset.*

Annyira drámai a történet menete, hogy pantomimban próbáljuk meg előadni azt, ügyelve a mozdulatok kifejezésére.

A hajósinas struccpolitikára vonatkozó kérdése alapján beszéljünk arról, hol látunk a környezetünkben hasonlót. Mi az, amit szeretünk nem meghallani, észrevenni, ami elől legszívesebben homokba dugjuk a fejünket? Mi figyelmeztet minket ilyenkor? Valaki más, vagy a lelkiismeretünk szava?

A tükör ezúttal a segítő szerepébe hívja a tanulókat, és arra reflektál, hogy van-e türelmünk segíteni, biztatni, inteni... Hiszen Jeremiás kitartása, ahogy azután újra lediktálja a tekercset, egészen példamutató.

Jer 38,1–28

Figyeld meg Jeremiás és Cidkijá király viselkedését! Mi a fő konfliktusforrás? *A nép szerint Jeremiás ahelyett, hogy pozitív hatással lenne rájuk, elcsüggeszti a harcosokat, ezért dobják a ciszternába. A király gyakorlatilag kiszolgáltatja Jeremiást, ugyanakkor Ebed-Meleknek megengedi, hogy kihúzza onnan, és „csak” börtön legyen a büntetése. Cidkijával rossz tapasztalatai lehetnek Jeremiásnak, erre utal a 15. vers. A király biztosan fél, egyrészt Jeremiás szavaitól, másrészt mindattól, ami rá vár az ostromlott városban. A 19. versben mégis egyfajta őszinte hang szólal meg: Aggódok, hogy... Így az ember nem beszél azzal, akit semmibe vesz.*

Ebed-Melek bizonyára tiszteli Jeremiásban a prófétát, hiszen így is beszél róla a 9. versben.

Az, hogy Jeremiás elcsüggeszti a védőket, nagyon kemény vád ellene. Azonban sok előzménye van ennek, hiszen negyven éve prédikál, teljesen más hangnemben kezdett, de nem hallgattak rá, kilátástalan is most a helyzet, és az egyetlen menekülési utat kínálja. Mondhatnánk, hogy prófétaként jól rálát a reális viszonyokra, és a kisebbik rosszat ajánlja a népnek.

Jer 39,1–2.4–14: Cidkijá királyt elfogják, fiait lemészárolják, majd Cidkiját megvakítják, és bilincsben viszik Babilonba. Jeremiás kiszabadul.

Feltétlenül beszéljünk arról, hogy vajon miért csinálta mindezt végig Jeremiás. Jellemezte őt a megragadottság, a küldetés, bár emberileg örültségnek néz ki, amit csinál. Az óra menetének szép zárást, összefoglalást adhat a Jer 20,9-ben található mondat, Jeremiás vallomása hivatásáról.

43. Ha bajban vagy, vigasztallak • Második Ézsaiás

Ézs 40,1–11.27–31; 41,10–14; 42,1–4.9; 53,1–12; 55,6–11

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Vigasztalás, Isten vigasztalása, fogság, messiási prófécia

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Isten a bajban vigasztalja a népet, és útmutatást ad nekik. Lehetne szava keményen ítélő szó, de ő nem ezt teszi.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mi/ki az, ami megvigasztal engem, ha bajban vagyok? Milyen a jó vigasztalás?

Javasolt óramenet

Figyeltessük meg az alcímet, idézzük vissza azt, amit a történeti Ézsaiás kapcsán Ézsaiás könyvéről mondtunk! Gondoljunk bele abba, hogy Jeremiás milyen időszakban kísérte a népet, milyen sorsra jutott a nép Jeruzsálem elfoglalásával. Ezek után figyeljünk a főcímre! Vajon milyen szerepe lehet ennek a Második Ézsaiásnak?

Ézs 40,1–11.27–31

Vigasztalás: *letelt a nép rabsága, bűneikért már megbűnhődtek; örömhírt hoz a próféta arról, hogy az Úr jön hatalommal, mint a pásztor; ne féljenek, Isten megerősíti őket.*

Tovább mutató feladat: útépítők és útkészítők lesznek.

A hajósinas felvetése nevelésről, büntetésről és vigasztalásról tudatosan nem kérdez rá arra, hogy a diákok családjában milyen nevelési módszereket használnak. Ez talán túl direkt volna, és nem cél az, hogy rossz szülői módszerekkel szembesítsük őket. A jövőre nézve azonban megszívlelendő példa lehet számukra az, ahogyan Isten bánik a fogságba került néppel, ezért irányítjuk rá a figyelmet és tudatosítunk egy jó példát.

Bár a tükör kérdései általában nem arra valók, hogy együtt megbeszéljük őket, a jó vigasztalásról feltétlenül beszéljünk. Semmiképpen ne álljunk meg annál a válasznál, hogy „Á, ne sírj... Majd lesz ez másképp... Majd megoldódik...” Ezek ugyanis üres, semmitmondó reakciók. Persze gyűjthetünk ilyeneket is elrettentő példának, hogy leszokjanak róla.

Helyette nagyon fontos megérteni, komolyan venni azt, ami a másoknak fáj, együtt érezni vele, vele lenni ebben. Együtt nézni meg, hogy vajon miért, mi okból, mi célból történt mindez, s milyen megoldási lehetőségei lehetnek a problémának. Ha vétkezett, fontos a megbánás, a megbocsátás. Ha nem tehet róla, ebben is erősíteni. A legfontosabb azonban az, hogy az illető megértést, megértettséget tapasztaljon.

Nagyon nagy szerepe van a gesztusoknak, szavak nélküli vigasztalásnak. Ehhez alapos szövegelemző feladatot is adhatunk diákjainknak, hogy Ézs 40,1–11-ben és 41,10–14-ben keressék meg a vigasztalás eszközeit. A megoldás, ha „munka-Bibliájuk” van, a szövegben alá is húzható. (A megoldásban a gesztusok, szavak nélküli vigasztalás dőlt betűvel található.)

Konkrét hír a fogság végéről
Az Úr megjelenésének ígérete
A pásztor karjára vesz, ölébe vesz
Aki segít, annak hatalma van
A te erőd is megújul
Támogatlak, melletted vagyok
Az ellenség pusztulása
Fogom erősen a kezedet.

A feladat megoldása

Ézs 42,1–4 az Úr szelíd szolgáját ábrázolja. Figyeljük meg, hogyan köti össze ez az ábrázolás a keresztény értelmezés szerint a Messiás szenvedését az emberek, azaz a mi viselkedésünkkel:

- Mi vagyunk azok, akiknek törvényt hirdet, mi vagyunk a füstölgő mécses, mi vagyunk az elfáradtak.
- De azok is, akik miatt gyaláztatást kell szenvednie, akik megvetettük, elhagytuk, akiknek mégis viselte a vétkei következményeit.
- Mi vagyunk azok, akik félreértik ma is sokszor, amikor tévelygünk, a magunk útját járjuk.
- És mi vagyunk azok, akikért bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen.

Második Ézsaiás a szelíd szolgát állítja a nép elé, aki gyöngéden bánik a megrepedt náddal, füstölgő mécsessel – azaz a bajban lévő néppel, emberekkel, ugyanakkor érvényt szerez a törvénynek. Ezzel szemben a történeti Ézsaiás még egy dicső uralkodó képét vetíti a nép elé. Közös azonban a béke, a védettség motívuma.

Ézs 53,1–12: Deutero-Ézsaiás szenvedő szolgaként beszél az eljövendő messiásról. Ez azért is érdekes, mert a szenvedő messiás képe nagyon nem felel meg a zsidó hagyománynak. Nem is fogadják el ezt a szakaszt messiási jövendölésnek. Ennek ellenére valószínű, hogy abban a történelmi korban ez a kép nem okozott csalódást a zsidók körében, mert egy ugyanolyan kiszolgáltatott (velük együtt szenvedő) szabadító képét mutatta be.

A kép jó lehetőséget ad arra, hogy érdeklődő csoportban beszéljünk a börtönmisszióról. Bővebb információ a [Magyarországi Evangélikus Egyház](#) honlapján található.

Ézsaiás messiási próféciáinak beteljesedése Jézusban:

„Mint vesszőszál, sarjadt ki előttünk” – *Előttük nő fel Názáretben, egy közülük*

„Nem volt neki szép alakja, amiben gyönyörködhattunk” – *Nem győztes királyként, hadvezérként vonul be (gondoljunk csak pl. a jeruzsálemi bevonulás történetére)*

„A mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta” – Jézus közösségvállalása betegekkel, bűnösökkel, majd kereszthalála

„A mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze” – A mi megváltásunkért halt kereszthalált

„Amikor kínozták, alázatos maradt, száját sem nyitotta ki” – Jézus pere, elítélése

„A bűnösök közt adtak sírt neki, a gazdagok közé jutott halála után” – A kereszt mint kivégzőeszköz; „alászállt a poklokra”

„Mégis meglátja utódait” – Feltámadás

Keresztelő János ezzel szemben egy erős, dicsőséges Messiás eljövételét hirdeti, aki tűzzel keresztel, s akinek a saruja szíját sem méltó megoldani.

„A messiás a bűneink miatt szenved, hogy megváltson minket” gondolat előkerülése a szövegben:

„Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. [...] Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az Úr őt

sújtotta mindnyájunk bűnéért. meglegedett lesz. [...] Igaz szolgám sokakat tesz igazzá ismeretével, és ő hordozza bűneiket. [...] önként ment a halálba, hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják, pedig sokak vétkét vállalta magára, és közbenjárt a bűnösökért.”

A szöveg gyönyörű, engedjük, hogy tanulóink találkozzanak vele többször is, olvassák alaposan, ezért több a szövegelemző feladat. Ugyanakkor nagyon személyes is, megszólít.

Ézs 55,6–11 arra biztat, hogy keressék az Urat, hagyják el a bűnös dolgokat, és térjenek meg Istenhez. Azzal biztat, hogy Isten kész megbocsátani, máshogy gondolkodik, mint mi, szava pedig teremtő erő.

A címben is kiemelt igeszakasz és a hajósinas gondolatai lehetőséget adnak az óra végén arra, hogy végiggondoljuk, milyen kettősség feszülhet a mi elképzeléseink és Isten tervei között. Jó, ha látjuk, hogy nem a kétségbeesés az egyetlen lehetőség akkor, amikor valami máshogy alakul, hanem kereshetjük benne Isten akaratát. Ha sokszor nem is értjük meg, miért van úgy, de bízhatunk abban, hogy Isten kezében biztonságban vagyunk.

Érdeklődő osztályban hallgassuk meg Händel *Messiás*ának II. részéből a 23. tételt! Az angol szöveg jól érthető, a szöveg bevihető.

II. rész 23. Ária

He was despised and rejected of men, a man of sorrows, and acquainted with grief.

He gave His back to the smiters, and His cheeks to them that plucked off His hair: He hid not His face from shame and spitting.

He was despised... *da capo* (Ézs 53,3.6)

44. Úr a félelmeink felett is? • A tenger lecsendesítése

Mk 4,35–42

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Bizalom Istenben, Jézus a természet és a félelmeim ura

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen félelmeim vannak? Szoktam-e kérni Istent, hogy legyen úrrá a félelmeimen?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Jézus nem azt tanítja ebben a történetben, hogy nem lesznek viharok az életünkben, hanem azt, hogy ő úr ezekben a helyzetekben is. Nyugalmat tud árasztani.

Javasolt óramenet

A sok ószövetségi szakasz után jelentős ugrás most a következő négy evangéliumi történet. Mégis összetartoznak ezek, hiszen arról a gondviselő, minket megmentő Istenről szólnak, akit a próféták is hirdettek.

Óra elején csak annyit mondjunk el a történetből, hogy Jézus hajóra száll a tanítványaival a Genezárét-tavon, és azt mondja nekik: „Keljünk át a túlsó partra.” Ezzel a képpel indítsuk az órai beszélgetést, így tehetjük személyessé az egész kibontakozó történetet.

Nézzük tovább a történet következő mozzanatait, figyeljük meg az alvó Jézust! Bizonyára nagyon fáradt, emberi dolog, hogy kialudja kicsit magát. Másrészt úgy tűnik, a tanítványok hagyták aludni. Nem figyeltek rá, nem számítottak a segítségére.

A dramatizálás feladatát próbáljuk úgy megvalósítani olyan csoportokban, akik nem ismerik a történetet, hogy nem mondjuk el előre, hogy mi lesz a történet vége. Hagyjuk, hogy így játsszák a beszélgetést, és gondolkozzanak el azon, hogy vajon mi a történet végkifejlete. Akik ismerik a történetet, azoknak is hívjuk fel a figyelmét arra, hogy a Biblia nem írja le részletesen ezeket a percekét. Színezzék ki, ragadják meg ők fantáziájuk szerint!

Ezután nézzük meg a történet végét! Amikor Jézust felébresztik, szemrehányást tesznek neki: „Nem törődsz azzal, hogy elveszünk?” A tanítványok először nem törődnek Jézussal, nem jut eszükbe segítséget kérni, nem szólítják meg, amikor pedig végül eszükbe jut, egyből szemrehányást tesznek neki. Lehetett volna ez másképp?

Itt beszélgethetünk saját élethelyzeteinkről, ahol a bajban segítséget kérünk Istentől.

A történet részleteinek megbeszélése után tudatosítsuk tanulóinkban azt, ahogy egyáltalán nem arról szól Jézus csodája, hogy nem érhet minket baj az életben, hanem arról, hogy baj esetén Jézus az, aki segítséget adhat, megnyugtathat minket. Nem véletlenül mondja azt Pál apostol: Isten „*nincs messze egyiküinktől sem, mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk*” (ApCsel 17,27–28) – nem kell nélküle lennünk!

Végül mobilizáljuk Jézusra vonatkozó ismereteinket, és adjunk választ a tanítványok csodálkozó kérdésére: Ki ez? Tanárként érdekes lehet megfigyelni, hogy az egyes tanítványaink milyen tényeket hoznak fel magyarázatként.

Háttérinformáció a tanárnak

Genezárét-tó: Izrael legnagyobb édesvizű tava, az Ószövetségben Kinneret-tóként ismerik. Megjelenik még Tiberiás-tó, Galileai-tenger néven is. Jelenleg a Föld legalacsonyabban (209 méterrel a tengerszint alatt) fekvő édesvizű tava.

Hossza 21 km, legnagyobb szélessége 13 km. Kerülete kb. 53 km, területe 166 km², legnagyobb mélysége pedig 43 méter. Fő táplálója a Jordán folyó, amely észak-déli irányban folyik keresztül rajta, ezenkívül más földalatti források is beleömlenek.

További információ a [Parókia közösség honlapján](#) olvasható.

A tavat hegyek veszik körül, de gyakran hirtelen érkező viharok korbácsolják alacsony fekvése miatt.

A tavat Jézus idejében települések gyűrűje vette körül, és jelentős volt a tavon zajló kereskedelmi forgalom. A tó halban gazdag, így a környékén található falvak lakosságának foglalkozása jellemzően a halászat volt.

Izrael folyói nem voltak alkalmasak a hajózásra, ezért hajók csak a Genezárét-tavon közlekedtek. Ott is csak háromszög alakú vitorlákkal rendelkező halászcsonakok közlekedtek, kis hajótesttel. Hátsó végükben sátorral védett helyen találhattak védelmet a halászok a széltől és az esőtől. Jézus is ezen a helyen aludhatott. Mivel az ókorban a hajózás veszélyes volt, ezért ez megjelenhet az emberi élet jelképeként is, illetve az élet Istentől való függőségét is szimbolizálja.

A tenger hullámai is számos történetben úgy jelennek meg, mint valami legyőzhetetlen hatalom képei, amelyek mégis Isten hatalma alá vannak vetve, így Jézus uralkodik még felettük is.

45. Titokba pillanthatunk • Jézus megdicsőülése

Mk 9,2–10; 9,28–36

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

A hegy szimbóluma a Bibliában, Isten közelsége

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen helyzetben érezték azt a tanulók, hogy Isten közel volt hozzájuk?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért megy vissza Jézus a tanítványokkal közvetlenül a történetek után a nép közé, és miért gyógyít újra?

Javasolt óramenet

Kezdjük a tanórát a „Beszélgetés a táblánál” című játékkal! Ha táblával rendelkező teremben vagyunk, függőlegesen osszuk kétfelé a táblát, egyik felére írjuk fel, hogy *Jézus valóságos Isten*, másik felére pedig, hogy *Jézus valóságos ember*. Gyűjtsünk érveket, bibliai példákat mind a két állítás mellé! „Párbeszédünket” színesíthetjük úgy is, hogy a diákok kérdéseket is írhatnak a táblára, sőt egymás kérdéseire válaszolhatnak. A feladat természetesen megoldható tábla nélküli teremben is, itt csomagolópapírt használhatunk.

A leckében két párhuzamos igehelyet közlünk, amelyek szépen kiegészítik egymást, és alkalmat adnak arra is, hogy átismételjük mindazt, amit a szinoptikus evangéliumokról tanultunk. Kiadhatjuk tanulóinknak egymás mellé másolva a két szöveget, hogy könnyebben jelölhessék rajta az eltéréseket (lásd fénymásolásra előkészítve a következő oldalon).

Csoport- vagy pármunkában olvassák el a két szöveget, figyeljék meg, hogy miért volt fontos ezúttal mindkettőt olvasni. Milyen plusz információkhoz jutottunk?

A lukácsi textusban olvassuk, hogy Jézussal az élete végéről beszéltek, Márknál hangsúlyosabb a messiási titok – itt Jézus maga szólítja föl a tanítványokat a titoktartásra, és ő ír arról is, hogy Jézus előre utal a feltámadására, amit a tanítványok nem értenek.

Ez után az összehasonlítás után figyeljünk azokra a tankönyvi kérdésekre, amelyeket még nem érintettünk a beszélgetésben.

Háttérinformáció a tanárnak

A hegy a Bibliában az Istennel való találkozás helye, a vele való kapcsolat jelképe. A felhő pedig az Atya jelenlétét fejezi ki. „A hegy az a hely, ahol Isten megmutatkozik.” (Jacques Nieuviarts) Kapcsolódási pont föld és ég között, ahol ember és Isten találkozni tud egymással. Isten gyakran mutatkozik meg hegyeken a Bibliában, és Jézus életét is végigkísérik ezek a természeti képződmények. A Sínai-hegyen kapja meg Mózes a törvényt, és szintén ez az a hely, ahol Isten felfedi nevét Mózes előtt.

Számos más történetben is nagy jelentősége van a hegynek. Az özönvíz után Nőé bárkája az Ararát hegyén feneklik meg; Izsák feláldozásához is egy hegyre indul Ábrahám; a Bírák könyvében Debóra felmegy a Tábor-hegyre, hogy győzelmet arasson a kánaániak felett; Illéshez is kapcsolódik a hegy; az Énekek éneke is újabb hegyeket említ. A Zsoltárok könyvében Sion, Jeruzsálem dombja, amit megénekelnek.

Azonban nemcsak az Ószövetség, hanem az Újszövetség is rengeteg történetet mutat be, amelyekben a hegynek jelentősége van. A megkísértés történetében egy magas hegyre viszi fel Jézust a kísértő. Gyakran fordul elő, hogy Jézus hegyre vonul vissza imádkozni; hegyre helyezi Máté a boldog-

mondásokat, amelyekkel Jézus a Hegyi beszédet bevezeti. Jézus az Olajfák hegyén keresztül megy be Jeruzsálembe virágvasárnap, a keresztre feszítés pedig a Golgota hegyén történik meg.

A történetben Illés és Mózes beszélgetnek Jézussal. Illés azért, mert legendákkal övezett elragadása után hitték, hogy nem halt meg, és visszavárták őt; ő a prófétai hagyomány emblematisztikus alakja, így a Tóra és a próféták kánonrésze is reprezentált a történetben mint a kinyilatkoztatás két fontos hagyománya. Mózes pedig azért, mert az Ószövetség legmeghatározóbb alakja, akin keresztül Isten a törvényt adta a népnek. Ő jelképezi valójában az Ószövetséget. Ehhez jön oda, középre Jézus, aki Isten élő Igéje. Illés alakja visszatér Jézus szenvedéstörténetében is; amikor Jézus az Atyát hívja (Éli, Éli...), a sokaság azt hiszi, Illést hívja a kereszten. Jn 3,14-ben pedig arról a párhuzamról olvasunk, hogy „[a]hogy Mózés felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell az Emberfiának is felemeltetnie”.

Bár a tanítványok félnek ott a hegyen, mégis megérezhetnek valamit az Istennel való közösség örömeiből, abból, hogy „jó nekünk” Isten közelében lennünk. Talán ezért maradnának és építenének sátrat. Nagy hatással lehetett rájuk a találkozás Illéssel és Mózessel is, akiket felismernek, néven neveznek a beszámolóikban. Jézus fényes dicsőségével együtt kicsit talán előíze lehetett ez számukra a mennyek országának.

Izgalmas a messiási titok kérdése, amely Márk evangéliumának sajátossága. Ez bizonyára a diákok számára, de legyünk őszinték, számunkra is újból és újból kérdés: Miért titokzatos az Isten? Ott és akkor valószínűleg úgysem hittek volna a tanítványok szavának, csak bolondnak tartották volna őket. Jézus pedig nem a kor elvárásainak akart megfelelni, ezért kerülte, hogy messiási mivolta beszédtema legyen.

A hajósínással együtt elgondolkozhatunk azon, milyen jó volna még több forrásból tudni erről az eseményről. János, aki maga is ott volt, vajon miért nem írta le? János többnyire kiegészíti és korrigálja a szinoptikusokat, ha erről nem ír, bizonyára egyetért velük.

Érdemes beszélgetni tanulóinkkal arról, hogy hasonló módon mi is sokszor átélhetjük Isten közelségét egy konferencián, egy iskolai áhítaton, egy konfirmandustáborban, egy istentiszteleten, úrvacsora alkalmával, azonban érdekes módon a történet nem áll meg itt. Gyógyítástörténettel folytatódik mindkét evangélium szerint.

Mk 9,2–10

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, felvitte csak őket külön egy magas hegyre, és szemük láttára elváltozott. Ruhája olyan tündöklő fehér lett, amelyet a földön ruhafestő nem tud fehéríteni. És megjelent nekik Illés Mózessel együtt, és beszélgettek Jézussal. Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lenni; hadd készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Nem tudta ugyanis, hogy mit beszél, mert nagy félelem fogta el őket. De felhő támadt, amely beárnyékolta őket, és hang hallatszott a felhőből: Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok! És amint körülnéztek, már senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül.

Amikor jöttek lefelé a hegyről, megparancsolta nekik, hogy senkinek el ne mondják, amit láttak, csak amikor az Emberfia már feltámadt a halottak közül. Engedelmeskedtek a parancsoknak, de azon tanakodtak egymás között, mit jelent a halottak közül való feltámadás.

Lk 9,28–36

E beszédek után mintegy nyolc nappal Jézus maga mellé vette Pétert, Jánost meg Jakabot, és felment a hegyre imádkozni. Imádkozás közben arca elváltozott, és ruhája fehéren tündöklött. És íme, két férfi beszélt vele: Mózes és Illés, akik dicsőségben megjelenve, élete végéről beszéltek, amelynek Jeruzsálemben kell beteljesednie. Pétert és társait pedig elnyomta az álom. Amikor azonban felébredtek, látták az ő dicsőségét és azt a két férfit, akik ott álltak vele. És amikor azok távozni akartak tőle, azt mondta Péter Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Mert nem tudta, mit beszél. Alighogy ezt kimondta, felhő támadt, és beárnyékolta őket. Nagyon megrémültek, amikor a felhőbe kerültek. És hang hallatszott a felhőből: Ez az én Fiam, akit kiválasztottam, reá hallgassátok! Amikor a hang hallatszott, Jézust egyedül találták. Ők pedig hallgattak, és azokban a napokban senkinek nem mondtak el semmit abból, amit láttak.

Mk 9,2–10

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, felvitte csak őket külön egy magas hegyre, és szemük láttára elváltozott. Ruhája olyan tündöklő fehér lett, amelyet a földön ruhafestő nem tud fehéríteni. És megjelent nekik Illés Mózesrel együtt, és beszélgettek Jézussal. Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lenni; hadd készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Nem tudta ugyanis, hogy mit beszél, mert nagy félelem fogta el őket. De felhő támadt, amely beárnyékolta őket, és hang hallatszott a felhőből: Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok! És amint körülnéztek, már senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül.

Amikor jöttek lefelé a hegyről, megparancsolta nekik, hogy senkinek el ne mondják, amit láttak, csak amikor az Emberfia már feltámadt a halottak közül. Engedelmeskedtek a parancsnak, de azon tanakodtak egymás között, mit jelent a halottak közül való feltámadás.

Lk 9,28–36

E beszédek után mintegy nyolc nappal Jézus maga mellé vette Pétert, Jánost meg Jakabot, és felment a hegyre imádkozni. Imádkozás közben arca elváltozott, és ruhája fehéren tündöklött. És íme, két férfi beszélt vele: Mózes és Illés, akik dicsőségben megjelenve, élete végéről beszéltek, amelynek Jeruzsálemben kell beteljesednie. Pétert és társait pedig elnyomta az álom. Amikor azonban felébredtek, látták az ő dicsőségét és azt a két férfit, akik ott álltak vele. És amikor azok távozni akartak tőle, azt mondta Péter Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Mert nem tudta, mit beszél. Alighogy ezt kimondta, felhő támadt, és beárnyékolta őket. Nagyon megrémültek, amikor a felhőbe kerültek. És hang hallatszott a felhőből: Ez az én Fiam, akit kiválasztottam, reá hallgassátok! Amikor a hang hallatszott, Jézust egyedül találták. Ők pedig hallgattak, és azokban a napokban senkinek nem mondtak el semmit abból, amit láttak.

Mk 9,2–10

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, felvitte csak őket külön egy magas hegyre, és szemük láttára elváltozott. Ruhája olyan tündöklő fehér lett, amelyet a földön ruhafestő nem tud fehéríteni. És megjelent nekik Illés Mózesrel együtt, és beszélgettek Jézussal. Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lenni; hadd készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Nem tudta ugyanis, hogy mit beszél, mert nagy félelem fogta el őket. De felhő támadt, amely beárnyékolta őket, és hang hallatszott a felhőből: Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok! És amint körülnéztek, már senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül.

Amikor jöttek lefelé a hegyről, megparancsolta nekik, hogy senkinek el ne mondják, amit láttak, csak amikor az Emberfia már feltámadt a halottak közül. Engedelmeskedtek a parancsnak, de azon tanakodtak egymás között, mit jelent a halottak közül való feltámadás.

Lk 9,28–36

E beszédek után mintegy nyolc nappal Jézus maga mellé vette Pétert, Jánost meg Jakabot, és felment a hegyre imádkozni. Imádkozás közben arca elváltozott, és ruhája fehéren tündöklött. És íme, két férfi beszélt vele: Mózes és Illés, akik dicsőségben megjelenve, élete végéről beszéltek, amelynek Jeruzsálemben kell beteljesednie. Pétert és társait pedig elnyomta az álom. Amikor azonban felébredtek, látták az ő dicsőségét és azt a két férfit, akik ott álltak vele. És amikor azok távozni akartak tőle, azt mondta Péter Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Mert nem tudta, mit beszél. Alighogy ezt kimondta, felhő támadt, és beárnyékolta őket. Nagyon megrémültek, amikor a felhőbe kerültek. És hang hallatszott a felhőből: Ez az én Fiam, akit kiválasztottam, reá hallgassátok! Amikor a hang hallatszott, Jézust egyedül találták. Ők pedig hallgattak, és azokban a napokban senkinek nem mondtak el semmit abból, amit láttak.

46. Mire megyünk Jézus nélkül? • A néma lélek kiűzése

Mk 9,14–29

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Bűn és betegség kapcsolata a zsidó hagyomány szerint, valamint Jézus értelmezésében
Bölcsességirodalom
Pszichoszomatikus betegségek

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

A gyermek szüleinek csalódottsága, hogy hol van Jézus
A tanítványok csalódottsága, hogy Jézus nélkül semmit nem tehetnek

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Hatalmunkban áll-e ma is gyógyítani?
A hit szerepe az egészség megőrzésében, valamint a gyógyulásban

Javasolt óramenet

A történet tele van feszültségekkel, ezért feldolgozáshoz javasoljuk a történet eljátszását. Először olvassuk fel szerepek szerint az egészet. A tanári kézikönyvben található szereplap segítséget nyújt ebben.

	<i>(A sokaság Jézus elé futva köszönti őt.)</i>
JÉZUS	<i>(megkérdezi a feléje futó tömeget)</i> Miről vitatkoztok velük?
APA	Mester, elhoztam hozzád a fiamat, akiben néma lélek van; és amikor ez megragadja, úgy leteperi őt, hogy tajtékszik, fogát csikorgatja, és megmerevedik. Szóltam tanítványaidnak, hogy üzzék ki, de nem tudták.
JÉZUS	Ó, hitetlen nemzedék, meddig leszek még veletek? Meddig szenvedlek még titeket? Hozátok őt elém!
	<i>(A tanítványok odaviszik hozzá a fiút, aki a földön fetreng.)</i>
JÉZUS	<i>(a fiú apjához)</i> Mennyi ideje, hogy ő így van?
APA	Gyermekkor óta. Sokszor vetette tűzbe is, meg vízbe is, hogy elpusztítsa, de ha valamit lehet tenned, szánj meg minket, és segíts rajtunk!
JÉZUS	Ha lehet valamit tennem? Minden lehetséges annak, aki hisz.
APA	<i>(felkiáltva)</i> Hiszek, segíts a hitetlenségemen!
JÉZUS	<i>(meglátva a sokaságot)</i> Te néma és süket lélek, megparancsolom neked: menj ki belőle, és ne menj bele többé!
	<i>(A gyermek felkiált, majd olyan lett, mint a halott.)</i>
TÖMEG	Vége van! <i>(Jézus megfogja a kezét, és az felkel. Majd bemegy Jézus tanítványaival egy házba.)</i>
TANÍTVÁNYOK	Mi miért nem tudtuk kiűzni?
JÉZUS	Ez a fajta semmivel sem űzhető ki, csak imádsággal.

Másodszorra olvassuk apró részletenként, meg-megállva úgy, hogy legyen idő minden reakció megfigyelésére, érzelmek, gondolatok átélésére. A hittantanár akár egy-egy jól megfogalmazott kérdéssel segítheti is az elmélyülést.

Ezt követően játsszuk el a jelenetet, most már elszakadva a papírtól, saját szavainkkal megfogalmazva mindazt, amit az egyes szerepekben mondani szeretnénk, beleszöve a beszélgetésekből bennünk lecsapódó gondolatokat.

A tankönyvben található kérdések alapján beszéljük meg részletesen a történetet! Jézus hírére sok ember gyűlik össze a hegy lábánál, de valószínű, hogy nagy az emberek csalódottsága. A beteg gyermek szülei csalódottak lehetnek azért, mert Jézus nincs ott, csak a tanítványok. Ugyanakkor a tanítványokra is jellemző a csalódottság, hiszen semmire nem jutnak Jézus nélkül.

Nem tudjuk, miről vitatkoznak pontosan az írástudók és a tanítványok; a Jézus kérdésére adott válaszból az derül ki, hogy bizonyára a betegség, a gyógyulás, a gyógyíthatóság kérdéséről. Az orvostudomány ma is komolyan foglalkozik a kérdéssel, hogy milyen szerepe van a hitnek, az imádságnak a gyógyulásban (lásd lejjebb: háttérinformáció a tanárnak).

Izgalmas az a tény is, hogy vitatkoznak, amit sokan nyomon követnek. Adódik a kérdés, hogy ma köztünk zajlanak-e ilyen viták. Lázba hoz-e minket Jézus lény, a benne való hit? És ha igen, mi követjük-e őket?

A korabeli gondolkodásban nagyon intenzíven jelen van az a gondolat, ami ellen Jézus harcol, hogy a bűn és a betegség között, vagyis az ember tettei és sorsa között szoros összefüggés van, ennek megfelelően minden szerencsétlenséget Isten büntetéseként értelmeztek. Főleg a bölcsességirodalomban, zsoltároknak követhető nyomon a betegség és a bűn ilyen jellegű összekapcsolása. Persze azóta a pszichológia bebizonyította, hogy igenis sok betegség mögött bizonyos rossz szokások vannak, s léteznek pszichoszomatikus betegségek, de itt nem erről volt szó.

Szokatlanul részletesen beszélget Jézus az apával a fiú betegségéről. Jelen van itt a kapcsolatfelvétel minden részlete, láthatjuk az utat a csalódottságból a reménybe. Ugyanakkor felfoghatjuk az apa Jézussal való beszélgetését imádságként, amikor kitérhet a szívére Jézus előtt.

Mintha sértené Jézust az apa óvatos kérdése: „Ha valamit tehetsz...!” Nem egyszerűen Jézus hatalmán múlik, hanem az apa hitén. Az apa válasza pedig körülírható így: Nem tudok teljesen hinni, bízni, de ezen csak te segíthetsz... – és ez Jézusnak elég!

Komoly fejtörést okozhat a tanítványoknak, hogy ők miért vallottak kudarcot. „Semmiel sem űzhető ki, csak imádsággal” – mondja Jézus. Nem tudjuk, milyen praktikákkal próbálkozhattak a tanítványok. Talán megpróbálták megismételni Jézus gyógyító mondatait: „Kelj fel és járj”? Lehet ezt mondani, de ha nincs mögötte Istenben bízó, őt kérő hit, akkor üres szó csak. Azaz nem a tanítvány tud gyógyítani, ő csak kérni tudja Istent.

Vannak olyan közösségek, amelyek ma is állítják, hogy hatalmukban áll gyógyítani. Idézzük vissza, mit tanultunk erről az első fejezetben! Beszélgessünk arról is, hogy Jézus csodái jelek voltak, így tekinthetünk erre a gyógyításra is. Itt térhetünk vissza ahhoz a gondolathoz is, hogy a hitnek jelentős, ma már tudományosan is igazolt szerepe van az egészség megőrzésében és a gyógyulási hajlamban.

Háttérinformáció a tanárnak

Számos pszichológiai tanulmány szól az istenhittől, az imádságtól és az egészségtől, a gyógyulás kapcsolatáról. Igazolt tény, hogy kevésbé betegszenek meg és jobban gyógyulnak azok a betegek, akik aktívan megélik hitüket, akik imádkoznak és akikért imádkoznak. Ezen fáradozik a Keresztény Orvosok Magyarországi Társasága, és erről számolnak be Kopp Mária magatartáskutató tanulmányai is.

„A lelki egészség tekintetében a vallásgyakorlás igen szignifikáns kapcsolatban áll a depresszióval, a szorongással, a reménytelenséggel alacsonyabb fokával, valamint a WHO *Jól-lét Kérdőív*ének magasabb értékével.

Ugyanakkor a depressziós és a szorongásos tünetegyüttes szignifikánsan gyakoribb azok között, akiknek mindennapi életvitelében fontos a vallás. Ezt a jelenséget, amelyet többen leírtak más vizsgálatok során is, fontos tovább vizsgálni. Valószínűleg a lelkileg sérülékenyebb emberek közül

többen érzik, hogy szükségük van a spiritualitásra, de az is lehetséges, hogy a lelkiileg érzékenyebb, kifinomultabb emberek inkább élnek át krónikus stresszállapotot a mai, átalakuló, versengő, gyakran „ember embernek farkasa” társadalomban. Erre mutat, hogy az alacsony ellenségesség, tolerancia, egységes világnézet (sense of coherence) szignifikánsan gyakoribb azok között, akiknek mindennapi életvitelében fontos a vallás.

Mind a vallásgyakorlás, mind a vallás fontossága igen jelentős védőfaktor az önkárosító magatartásformákkal kapcsolatban. A dohányzás és a töményalkohol-fogyasztás lényegesen ritkább azok között, akiknek fontos a vallás, illetve akik vallásukat gyakorolják. Ennek hátterében a leglényegesebb tényező, hogy a megbirkózási (coping) stratégiák közül az, hogy nehéz élethelyzetben eszik, iszik, illetve az ún. érzelmi, nem adaptív konfliktusmegoldási módok szignifikánsan gyakoribbak mind a nem hívők között, mind azok között, akiknek nem fontos életvitelükben a vallás. A vallásosság tehát igen jelentősen csökkenti a legnagyobb népegészségügyi jelentőségű megbetegedések – a szív- és érrendszeri megbetegedések, daganatos betegségek – legfontosabb életvezetési rizikófaktorait, a dohányzás és káros alkoholfogyasztás és az ezek hátterében álló nem adaptív megküzdési stratégiák gyakoriságát. A megbirkózási, coping faktorok közül a problémaorientált konfliktusmegoldási módok, ezen belül különösen a kognitív áthangolás, átstrukturálás készsége – az, hogy nehéz helyzetből más emberként kerülök ki, jó értelemben véve, valamint az, hogy igyekeztem a dolgot a másik személy szempontjából nézni – szorosan összefügg a vallásgyakorlással.” (Kopp Mária – Skrabski Árpád: [Vallásosság és lelki egészség. Távlatok](#).)

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE

(A sokaság Jézus elé futva köszönti őt.)

JÉZUS *(megkérdezi a feléje futó tömeget)* Miről vitatkoztok velük?
APA Mester, elhoztam hozzád a fiamat, akiben néma lélek van; és amikor ez megragadja, úgy leteperi őt, hogy tajtékzik, fogát csikorgatja, és megmerevedik. Szóltam tanítványaidnak, hogy üzzék ki, de nem tudták.

JÉZUS Ó, hitetlen nemzedék, meddig leszek még veletek? Meddig szenvedlek még titeket? Hozzátok őt elém!

(A tanítványok odaviszik hozzá a fiút, aki a földön fetreng.)

JÉZUS *(a fiú apjához)* Mennyi ideje, hogy ő így van?
APA Gyermekkora óta. Sokszor vetette tűzbe is, meg vízbe is, hogy elpusztítsa, de ha valamit lehet tenned, szánj meg minket, és segíts rajtunk!

JÉZUS Ha lehet valamit tennem? Minden lehetséges annak, aki hisz.
APA *(felkiáltva)* Hiszek, segíts a hitetlenségemen!

JÉZUS *(meglátva a sokaságot)* Te néma és süket lélek, megparancsolom neked: menj ki belőle, és ne menj bele többé!

(A gyermek felkiált, majd olyan lett, mint a halott.)

TÖMEG Vége van!
(Jézus megfogja a kezét, és az felkel. Majd bemegy Jézus tanítványaival egy házba.)

TANÍTVÁNYOK Mi miért nem tudtuk kiűzni?
JÉZUS Ez a fajta semmivel sem űzhető ki, csak imádsággal.

(A sokaság Jézus elé futva köszönti őt.)

JÉZUS *(megkérdezi a feléje futó tömeget)* Miről vitatkoztok velük?
APA Mester, elhoztam hozzád a fiamat, akiben néma lélek van; és amikor ez megragadja, úgy leteperi őt, hogy tajtékzik, fogát csikorgatja, és megmerevedik. Szóltam tanítványaidnak, hogy üzzék ki, de nem tudták.

JÉZUS Ó, hitetlen nemzedék, meddig leszek még veletek? Meddig szenvedlek még titeket? Hozzátok őt elém!

(A tanítványok odaviszik hozzá a fiút, aki a földön fetreng.)

JÉZUS *(a fiú apjához)* Mennyi ideje, hogy ő így van?
APA Gyermekkora óta. Sokszor vetette tűzbe is, meg vízbe is, hogy elpusztítsa, de ha valamit lehet tenned, szánj meg minket, és segíts rajtunk!

JÉZUS Ha lehet valamit tennem? Minden lehetséges annak, aki hisz.
APA *(felkiáltva)* Hiszek, segíts a hitetlenségemen!

JÉZUS *(meglátva a sokaságot)* Te néma és süket lélek, megparancsolom neked: menj ki belőle, és ne menj bele többé!

(A gyermek felkiált, majd olyan lett, mint a halott.)

TÖMEG Vége van!
(Jézus megfogja a kezét, és az felkel. Majd bemegy Jézus tanítványaival egy házba.)

TANÍTVÁNYOK Mi miért nem tudtuk kiűzni?
JÉZUS Ez a fajta semmivel sem űzhető ki, csak imádsággal.

47. Nem segít Jézus, hiába kérem? • Lázár feltámasztása

Jn 11,1–44

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Korabeli temetkezési szokások
Sírbolt, sírbarlang, halottsiratás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen kétségbeejtő, reménytelen helyzeteket éltünk már át?
Hogyan vélekedik Márta és Mária az eseményekről?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Tudott-e valamit kezdeni Lázár a saját életében a feltámasztás ajándékával?

Javasolt óramenet

A cím és az első kérdés alapján beszéljünk arról, milyen kétségbeejtő, reménytelennek tűnő helyzeteket éltünk már meg. Figyeljünk arra is, amikor a tanulók úgy érezték, Isten cserben hagyta őket.

Lázár feltámasztása összetett történet első olvasásra, készítsünk ezért eseményvázlatot a helyszínekhez igazítva, a szereplőket megfigyelve, a hangsúlyokat elhelyezve! Mi történik a Jordánon túl, Betániában, a házban és a sírboltnál? Ha ezt már jól átlátjuk, akkor nézzük végig másodsorra a történetet, és egészítsük ki az érzések, gondolatok, mondanivaló megfigyelésével.

Mielőtt azonban elkezdjük, hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy kulcstörténet ez Kajafásék szemében is. Emeljük ide előre Jn 11,49–50-et!

Eseményvázlat

Betánia – Mária, Márta – Lázár haldoklik

Üzenet Jézusnak

Jordánon túl – Jézus, tanítványok – várnak, a tanítványok tartanak tőle, hogy Júdeába menjenek

Lázár meghal

„Tiértetek, hogy higgyetek”

Betánia, falu széle – Márta és Jézus – szemrehányás, mégis remény, beszélgetés a feltámasztásról

Mária csatlakozik, szemrehányás, Jézus sír

„Ő ne tudta volna megtenni”

Sírbolt – Jézus imádsága, Lázár feltámasztása

Lázárt „hagyják elmenni”

Lázár további élete?

Jézus tudatosan várja meg, míg Lázár meghal, jelnek szánja az ő feltámasztását a saját halála előtt. Ez János evangélista koncepciója: a jel mindig több, mint a csoda! A „honnan tudja Jézus?” kérdés azt a célt szolgálja, hogy ismét megerősítsük: Jézusnak nincs szüksége információforrásra, mindenestül ismer minket. „Tudod, ha leülök vagy ha felálllok...” (Zsolt 139,1–4)

Nyomasztja a tanítványokat, hogy vissza kell térni Júdeába. Játsszuk el a tanítványok közti beszélgetést, érveljünk pro és kontra, hogy erre miért van szükség!

Figyeljük meg Máriát és Mártát, viselkedésüket a történetben, és hasonlítsuk össze azzal, amit a kettejükéről szóló történetből megismertünk! Ebben a történetben is Márta az aktív, aki megy, szemrehányást tesz, de mégis bízik Jézusban.

A történet lényege nem az egyszeri csoda, hanem az a tény, hogy Jézus úr a halál fölött. A hajósinas által idézett mondat épp arra hívja fel a figyelmünket, hogy a biológiai értelemben vett halálon túl vár egy másik, örök élet.

Jézus valóságos emberként sír Lázár halálán, együttérző barátként megy el a családhoz, ugyanakkor pontosan tudja, hogy meg fogja mutatni isteni hatalmát. Érdekes, hogy az Atyának múlt időben mondja: meghallgattál. Ebben a rövid imádságban is kettejük összetartozását emeli ki.

A hajósinas kérdése kapcsán gondolkozzunk el azon, hogyan alakul, hogyan változik meg Lázár élete a feltámadás után! Lázár későbbi életéről ugyanis semmit nem tudunk az evangéliumokból. Tudott-e mit kezdeni a saját életében már megtapasztalt feltámadás ajándékával? Itt fontos hangsúlyozni, hogy Lázár a földi élet keretei közé tért vissza, tehát még egyszer vár majd rá a halál, Jézus azonban feltámadásával már egyszer s mindenkorra túljutott a halálon. A feltámadás szava, *egeiro* a görögben annyit tesz, mint felkelni, talpra állni, tehát van egy nagyon erős hétköznapi vetülete is. Az életünk kis feltámadásain keresztül készít föl minket Isten a nagybetűs Feltámadásra.

Érdekes elolvasni vagy a következő linken található hangoskönyv formátumban meghallgatni [Lázár történetét Karel Čapek feldolgozásában](#). Beszélgessünk arról, hogy vajon milyen lehetett Lázárnak másodszor is szembesülnie a halállal és a feltámadással!

Háttérinformáció a tanárnak

A kor temetkezési szokásai: Az elhunytat rendszerint rögtön a halála után, ha lehetséges, a következő napon eltemették. Azt tartották ugyanis, hogy aki egy halottat éjszakára temetetlenül hagy, meggyalázza őt. Valószínűleg ennek az is az oka, hogy azon az éghajlaton nagyon hamar elkezdődik a test felbomlása. Általában szokás volt a halottat a temetést követő három napon keresztül látogatni és siratni, ez azt a célt is szolgálta, hogy kizárják a tetszhalottság állapotát. Megmosdatták és felöltöztették, s általában lenvászonba göngyölték. A mezítelenül eltemetés szégyennek számított. A holttestet hordágyon, gyakran a halottas ágyon vitték a sírhoz, s közben siratóasszonyok halottsiratást végeztek. Elsősorban mesterségesen kibővített sziklamélyedésekbe, barlangokba temették a halottakat, ilyenek főleg Jeruzsálem környékén szép számmal akadtak. A sírboltok a következő részekből álltak: előkamra és nyolc sírvájatot tartalmazó főkamra. A tetemet általában alvó ember alakjához hasonló formában, lenvászonba göngyölve helyezték a sírba, s a sírbarlangot nagy kővel zárták le.

Forrás, az [alábbi](#) oldalról.

V. TEREMTETT VILÁG

48. Amit Isten jónak teremtett, az most rosszra csábít?

♦ Jézus megkísértése

Lk 4,1–13

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Jézus is kísértést szenvedett

A kísértésben Isten igéje segít megállni

Jézus életében többször visszatér annak a kísértése, hogy a földi hatalomért elhagyja azt, amit az Atya rábízott.

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus a negyvennapos böjt után is szilárdan megáll a kísértésben.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen kísértéseink vannak nekünk?

Van-e értelme kísértésről beszélni a mai világban?

Mi a különbség próba és kísértés között?

Javasolt óramenet

Kezdjük az órát a fejezetcímhez való kapcsolódással! A teremtett világot Isten jóra teremtette, jónak nevezi mindazt, amit megalkotott. Már az őstörténet elején szembesülnünk kell azzal a ténnyel, hogy a kísértő megjelenik, és megzavarja Isten és ember kapcsolatát. A bűneset történetében, de a mai kísértéseinkben is igaz, hogy a kísértő váratlanul jelenik meg, kételkedést, bizalmatlanságot ébreszt az emberben aziránt, hogy Isten valóban jót akar-e neki. Felmerül az emberben, hogy jobb lenne magunknak Isten helyére lépni, olyanná válni, mint ő. A kísértésben sok hazugság is van, hiszen a kísértő már a kérdésében is hazudik, eltorzítja, elferdíti az eredeti megjegyzést: „*Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek?*” „*Dehogy haltok meg...*” A kísértő ezután elhagyja az embert, aki társával együtt dönt arról, hogy esznek a fáról.

Kisebb csoportokban beszéljünk arról, ma mi mindent jelent a kísértés! Irányíthatják beszélgetésünket a következő szavak, amelyeket fénymásolt lapokon kioszthatunk: megszerezni valamit; birtokolni valamit; erősnek lenni; menőnek lenni; vonzónak lenni; jobbnak lenni, mint más; mohónak lenni; feloldódni, távol kerülni a problémáktól; kényelemben élni; gazdagságban élni. Hogyan vannak jelen ezek a vágyak az életünkben? Van-e velük gond? Épp ehhez az utolsó kérdéshez csatlakozik a hajósinas.

A kép pedig a kísértések vonzó mivoltát mutatja nekünk. Hiszen amit látunk, vicces, jópofa, csillogó, édesnek tűnik, de nem az, aminek látszik, és ha megkóstolom, beletörik a fogam...

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE

megszerezni valamit

birtokolni valamit

erősnek lenni

menőnek lenni

vonzónak lenni

jobbnak lenni, mint más

mohónak lenni

gazdagságban élni

kényelemben élni

feloldódni, távol kerülni a problémáktól

megszerezni valamit

birtokolni valamit

erősnek lenni

menőnek lenni

vonzónak lenni

jobbnak lenni, mint más

mohónak lenni

gazdagságban élni

kényelemben élni

feloldódni, távol kerülni a problémáktól

megszerezni valamit

birtokolni valamit

erősnek lenni

menőnek lenni

vonzónak lenni

jobbnak lenni, mint más

mohónak lenni

gazdagságban élni

kényelemben élni

feloldódni, távol kerülni a problémáktól

megszerezni valamit

birtokolni valamit

erősnek lenni

menőnek lenni

vonzónak lenni

jobbnak lenni, mint más

mohónak lenni

gazdagságban élni

kényelemben élni

feloldódni, távol kerülni a problémáktól

A feladat megoldása

A kísértő szavai	Életkérdés	Jézus válasza
„Mondd ennek a kőnek, hogy változzék kenyérré.”	napi betevő falat, megélhetés	„Nem csak kenyérrrel él az ember...”
„Mindezt neked adom, ha leborulva imádsz engem.”	Kié a hatalom az életemben? És mi fölött uralkodom én? Birtoklás	„Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!”
„Vesd le magadat innen, mert meg van írva: Angyalainak megparancsolta, hogy őrizzenek téged; és tenyerükön hordoznak, hogy meg ne üsd lábadat a kőben.”	Híressé válni valami üres látványossággal; „médiacelebek”	„Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!”

A feladat megbeszélésében emeljük ki, hogy a Sátán többször is hivatkozik arra, hogy „ha Isten Fia vagy”, Jézus pedig mindhárom alkalommal Isten ígését idézve veri vissza a támadásokat. Hívjuk fel a tanulók figyelmét a történetben található csúsztatásokra is! Érdekes lehet kiemelni azt is, hogy az első bűnesetnél és Jézus esetében is Isten szavát idézi a kísértő, ez abszolút megtévesztő lehet. Az első esetben kiforgatva, a másodikban kontextusából kiragadva teszi. Az ördög nem tulajdonosa a világnak, így oda sem adhatná Jézusnak. Vonjunk párhuzamot a bűneset történetével, ahol szintén elhangzik csúsztatás, hazugság.

Jézus későbbi életének konkrét eseményeiben köszön vissza hasonló kísértés, a feladat megoldása:

Jó király lenne, ha mindig megegetne mindenkit...	Ötezer ember megvendéglése, hiszen utána királlyá akarnák tenni
Földi királynak kéne lennie, aki megszabadítja a zsidókat a római uralom alól	Bevonulás Jeruzsálembe
Biztatják, hogy szálljon le, mert megtehetné	Jézus keresztre feszítése, káromlások

A kísértés és a próba problematikájának megbeszélésére ajánljuk, hogy körvonalazzunk olyan fontos gondolatokat, hogy a próba értünk van, a kísértés meg ellenünk. Idézzük fel Izsák feláldozásának történetét, és beszéljünk arról, hogy a történet eseményei nem választják el Ábrahámot Istentől, hanem éppen szorosabbra fűzik az elkötelezett kapcsolatot. A próba egy-egy nehéz élethelyzet, küzdelem a tanulóval, a fejlődésért stb. A kísértés Isten ellen és magunk ellen hangol, rosszra csábít, hiszen jónak tűnik első ránézésre, mégis árt, ha belemegyünk.

A kísértés személyre szabott, mindig a gyenge pontunkon érkezik. Jézus negyven nap böjtölés után nyilván az étellel volt kísérhető, a negyvennapos elvonulással szolgálatára készült fel: vagyis az isteni hatalom öncélú használatának lehetőségével kísértette a Sátán. Szolgálatára bizonyosság arra, hogy isteni hatalmát csak az Istenről való bizonyágtételre használta. Utolsó megkísértésének, hogy „ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről”, éppen ezért állt ellen.

Nagyon jó alapot biztosíthat beszélgetésünknek nemcsak az a gondolat, hogy a Tízparancsolat egyfajta útmutató lehet számunkra a kísértésekben, hanem Luther Nagy kátéban található gondolatai a Miatyánk 6. kéréséről:

„A megkísértés pedig háromféle: a test, a világ és az ördög kísértése. Mert testben élünk, és nyakunkon ül az óember, az izeg-mozog, és erkölcstelenségre, renyheségre, falánkságra, iszákosságra, fukarságra, álnokságra ingerel naponként, hogy megcsaljuk felebarátunkat, és túljárunk az eszén. Szóval minden gonosz vágyakozásra, mely kezdettől fogva hozzánk tapadt, és más emberek társasága, példája, hallás-látás által izgat, ami gyakran az ártatlan szívűeket is megsebzí és lángra lobbantja.

Azután jön a világ, amely sérteget, haragra, türelmetlenségre ingerel szóval és tettel. Nincs is itt más tehát, mint gyűlölködés, irigykedés, ellenségeskedés, hatalmaskodás, igazságtalanság, hűtlenség, bosszúállás, átkozódás, szidalmazás, emberszólás, büszkélkedés, kevélykedés, esztelen cicoma, tömjenezés, dicsvágy és erőszakoskodás, ahol senki sem akar a legkisebb lenni, de a legnagyobb, bámulatot keltő – mind, ahány csak van.

Ezek mellé sorakozik azután az ördög, és uszít, tüzel minden oldalról. De különösen azzal foglalkozik, ami a lelkiismerethez és a lelki dolgokhoz tartozik. Tudniillik, hogy Istennek úgy ígét, mint művét szélnek eresszük és megvessük, hogy a hittől, reménységtől, szeretettől elszakítson, és a tévhitre, hamis vakmerőségre, nyakasságra juttasson: vagy pedig kétségbeesésbe, istentagadásba, istenkáromlásba és számtalan más ocsmány bűnbe sodorjon. Ezek azok a kötelek és hálók, sőt valóságos tüzes nyilak, amelyeket nem a test és a vér, de az ördög lövell legdühödtebben az emberek szívébe.

»Kísértésbe nem vinni« mármost azt jelenti, hogy Isten erőt és kitartást ad az ellenállásra, de magát a kísértést nem szünteti meg s nem távolítja el. Mert a kísértést vagy az ingerlést senki el nem kerülheti, mivel a testben élünk, és az ördög megkönyékez. Akarva, nem akarva el kell szenvednünk a kísértést, sőt gázolnunk kell benne: itt azonban azért fohászunk, hogy bele ne essünk és el ne merüljünk benne.

Nagy a különbség azért között: kísértést érezni és abba beleegyezni, ahhoz hozzájárulni.

Mi, keresztyének legyünk azért készen, s gondoljuk meg naponként, hogy szünet nélkül ki leszünk téve a kísértésnek. Nehogy bárki is annyira bátorságosan és gondtalanul viselkedjék, mintha az ördög messze lenne. Inkább várjuk a támadását minden oldalról, és szegüljünk ellene. Mert ha ebben a pillanatban tiszta, türelmes, barátságos vagyok, és erős a hitem is, megtörténhetik, hogy az ördög még ez órában oly dühödten ostromolja meg a szívemet, hogy alig állhatok meg. Mert olyan ellenség az, amelyik soha nem tágít, soha ki nem fárad, s ha az egyik kísértés megszűnt, nyomban jön a másik.

Emiatt nincs is számunkra más tanács és vigasztalás, mint hogy ide meneküljünk, megragadjuk a Miatyánkot, és szívből beszéljünk a jó Istennel: »Jóságos Atyám, te parancsoltad meg, hogy imádkozzam, ne engedd, hogy elbukjam a kísértésben!« – akkor meglátod, hogy lankad a kísértés, és végül is megadja magát. Máskülönben, ha saját értelmekkel és tanácsokkal próbálsz magadon segíteni, csak elrontod az ügyedet, és az ördögnek adsz tág teret. Mert kígyófeje van annak, amely ha egy kis rést talál, ahol befurakodhatik, már utána megy az egész teste. De az imádság meggátolhatja és visszavetheti.” (Luther Márton: *Nagy káté*, A Miatyánk hatodik kéréséről)

1Kor 10,13 szerint „*Isten pedig hűséges, és nem hagy titeket erőtkön felül kísérteni; sőt, a kísértéssel együtt el fogja készíteni a szabadulás útját is, hogy el bírjátok azt viselni*”. Ez a biztatás zárhatja le az órát és adhat reményt, tartást.

49–50. Fordítsunk hátat a világnak? ♦ Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból...

Só és világosság
Jn 17,15–21; Mt 5,13–16

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Só és világosság
Szolgálat

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Az elvonulás, a feltöltődés vágya és szükségessége
A hatékony szeretet igénye, szükségessége a világban

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Milyen szolgálati területeken van jelen az egyház?
Hol volna nagyobb szükség a keresztény szeretet jelenlétére?
Hol van a mi helyünk? Mi a mi küldetésünk, feladatunk? Milyen lehetőségei vannak a szolgálatnak a mi számunkra?

Javasolt óramenet

Fontos megjegyezni a két óra tananyagával kapcsolatban, hogy szerves egységet alkotnak, tehát ne kezeljük őket külön mint Jézus főpapi imáját és a só és világosság történetét. Álljon a két óra fókuszában a mai keresztény ember szolgálata az egyházban és a világban.

Idézzük vissza a hetedikben tanultakat, ahol a 12. lecke foglalkozott a világból való kivonulás kérdésével, a keleti és nyugati szerzetesség kialakulásával.

A szerzetesi mozgalmak kialakulásával kapcsolatban feltétlenül jegyezzük meg, hogy szerzetesrendek főleg akkor alakultak az egyházban, amikor intenzíven előjött a gondolat, hogy a hivatalos egyház nem tudta betölteni Krisztustól kapott feladatát, s elvilágiasodott. Közösséget vállalt a világgal olyan kérdésekben is, ahol nem kellett volna, vagyont gyűjtött, politikai célra használta fel hatalmát stb.

Elsősorban előre kiadott internetes kutatómunka alapján készülhetnek kiselőadások három különböző típusú szerzetesrend mai életéről. Azért választottuk éppen ezt a három közösséget, a karthauziakat, ferenceseket és jezsuitákat, mert nagyon különböző mértékben és különböző hangsúlyú szerepvállalással vannak jelen a mai világban. Alkalmasak arra, hogy a sokszínűséget bemutassuk. Ehhez csatlakozik negyedikként a nazarénusok közössége, akik nem szerzetesközösség, mégis megvalósítanak egyfajta elvonulást, elszigetelődést a mai világtól.

A három szerzetesrend összehasonlításában emeljük ki a következő pontokat: a karthauziak a teljes elvonulást, csendet élik (utalhatunk itt egy filmrészletre *A nagy csend* című filmből), a ferencesek részben kolostorban, részben a világban szolgálva teszik feladataikat. Szolgálati területeik is igen sokszínűek: jelen vannak a lelkipásztorkodás, az oktatás-nevelés területén, szociális és jószolgálati feladatokat látnak el, és részt vesznek a kulturális örökségvédelemben. A Jézus Társaság szintén

sokoldalú feladatkörrel rendelkezik (oktatás-nevelés, szeretetszolgálat), de náluk nagy szerepe van a keresztény lelkeség fejlődésének is.

Beszélgessünk arról is, hogy miről mondanak le, akik ezt az életformát választják. (Például a ferenceseknek semmi magántulajdonuk nincs, pénzük sincs, még egy buszjegyet sem tudnak venni, a rend veszi meg nekik stb.)

Folytathatjuk a témát a nazarénus közösségről való beszélgetéssel, amelynek tagjai nem folytatnak szerzetesi életmódot, valamilyen módon azonban mégis elkülönülnek a társadalomtól. Kiemelhetjük, hogy gyakorlatilag csak egymás között élnek a világban, hiszen világi állásuk van, mégis teljesen elkülönülve, hiszen csak egymás között házasodnak, házassági szerződést kötnek, fegyvert nem fognak stb.

Amennyiben nincs lehetőségünk internetes kutatómunkát végeztetni, fénymásolhatjuk a tanári kézikönyv alábbi összefoglalóit forrásként.

A szerzetesi közösségek bemutatása után, valószínűleg már a második tanórán kerülhet sor a Hegyi beszéd részletének megfigyelésére, amelyben Jézus a követőiről mint sóról és világosságról beszél. Gondoljuk végig, hogyan töltheti be ezt a feladatot az, aki a fent bemutatott közösségek tagja, illetve mit jelent ez ránk nézve személyesen.

Egyházi iskolában érdekes kérdés lehet, hogy vajon egy egyházi iskolába járás is kiemel-e bennünket a világból. Milyen mértékben? És hogyan hat ez a felnövekvő fiatalra?

A tankönyv „világiként egyházi alkalmazásban” kérdésfelvetésével kapcsolatban mindenképpen jegyezzük meg, hogy nincs rangsor. Hiszen mindkét helyen a szolgálat a lényeg. Talán nehezebb terep a világi környezet, de egy egyházi intézménynek, ahol összeadódnak az egyéni erők, sokkal erősebb kisugárzása lehet. Mindkét helyen kell és lehet sónak és világosságnak lenni. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy nem lehet preferenciákat mondani, mindenkinek a maga útját kell megtalálnia, amikor hivatást keres. Mindenütt szükség van az elhivatott, keresztény szeretettel végzett munkára, legyen az egyházi vagy világi állás.

Érdeklődő csoportokban feltétlenül beszéljünk még arról a számtalan szolgálati lehetőségről, amelyet a keresztény egyházak nyújtanak a témában: börtönmisszió, anyaotthonok, vakmisszió, romamisszió stb. Adhatjuk ezt a témát házi feladatnak, válasszanak egyet, és írjanak róla rövid bemutatást. Segítség a téma feldolgozásához:

[A Magyar Testvéri Börtöntársaság Facebook-oldala](#)

[A Magyar Testvéri Börtöntársaság honlapja](#)

[Tessedik Sámuel Családok Átmeneti Otthonának honlapja](#)

[A Magyarországi Evangélikus Egyház honlapja](#)

[Az Evangélikus Országos Vakmisszió honlapja](#)

[A nyíregyházi evangélikus roma szakkollégium honlapja](#)

Izgalmas kérdés az is, honnan hiányzik a világban a „föld sója” és a „világ világossága”. Bizonyára megélnék a tanulók is hiányokat, ahol nagy szükség lenne a segítő szeretetre, mégsem jut oda erő, energia, odafigyelés. Hol érzik ők ezt? Tudnak-e ők valamit tenni? Elképzelhető, hogy később, felnőttkorukban majd tudnak?

Milyen aktuális társadalmi kérdések azok, amelyekben meg kéne szólalnia a keresztény hangnak? Jó-e, kell-e az, hogy az egyház mint szervezet véleményt nyilvánítson? Vagy inkább az elkötelezett keresztény emberek hangjára van szükség?

A lecke vége felé a hajósinas még egyszer hangsúlyt helyez arra is, hogy a szolgálathoz erő kell, azt pedig az elvonulásban, az Istennel való közösségben kaphatom meg. A kettő nem játszható ki egymás ellen.

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE

Ferences rend (Ordo Fratrum Minorum)

A ferences lelkiség az Istenhez, egymáshoz és a világhoz való viszonyban fejeződik ki. Ha kulcsszavakban kellene megfogalmazni lelkiségük alapjait, a következők kerülnének elő: istentisztelet, emberszeretet, testvériség, kicsinység, szegénység, szolgaság, derű. Assisi Szent Ferenc „számára Isten teremtő és gondoskodó Atya, a legfőbb Jó és minden jónak forrása, aki Fiában és Lelkének működésében nyilatkoztatja ki magát. Nagy tisztelettel van az üdvtörténet nagy eseményei, különösen a megtestesülés és a kereszthalál iránt, mely számára egyértelműen bizonyítja Isten alázatát és emberhez való odafordulását.” ([A ferencesek honlapja](#))

Assisi Szent Ferenc a közösség számára nem írt elő különleges tevékenységet vagy speciális életvitelt. Buzdított az evangélium szerinti életre, s minden elé az *imádságot és az áhítatot* helyezte. Számára Isten jelenvaló, aki megmutatja fenségét és jóságát.

Második fontos alappillérük a *fraternitás* vagy testvéri élet. Nélküle a ferences élet elképzelhetetlen, ezért a ferencesek nem élnek teljes magányosságban. A ferences közösségek olyan testvérekből állnak, akik nagyon különbözőek neveltetésük, tudásuk és műveltségük következtében, mégis Isten ajándékai egymás számára. Egy család tagjai, ahol az otthon légköre megtapasztalható. Egymást tisztelik, gondozzák és elfogadják, egymással szemben gyakorolják a megbocsátást. A testvéri élet azonban nem csak a közösségen belül jelenik meg, hiszen a közösség kilép a világ felé is, hogy felkínálja ezt az életet; különösen az elesettek, a társadalom peremén élők, valamint a sérültek körében végeznek kiemelkedő munkát.

A *minoritás* vagy „*kicsiny lét*” szintén fontos ismérve a ferences lelkiségnek. Szent Ferencet megrendíti Isten alázata, ahogy Fiában az emberekhez fordul. Ezért kéri testvéreit, hogy *mindenkinél kisebbek és mindenkinek alárendeltjei legyenek*, ezért nevezi közösségét kisebb testvéreknek. Az őt követőktől azt kéri, hogy mondjanak le minden rangról és hatalomtól, vállalva akár a kiteszítottságot is, maradjanak meg egyszerűségben és béketűrésben. Tanításukhoz továbbá hozzátartozik a megalázzottakkal, a nyomorgókkal vállalt sorsközösség.

A szegénység szintén fontos eleme lelkiségüknek: „*A testvérek semmit se sajátítsanak ki, se házat, se földet, se más egyebet. És mint zarándokok és jövevények, akik szegénységben és alázatosságban szolgálnak e világon az Úrnak, menjenek bizalommal alamizsnát gyűjteni, és nem kell szégyenkezniük, mert az Úr is szegénnyé lett értünk ezen a földön.*” (2Reg 6,1–2) A szegénység nem más szerintük, mint Krisztus követése, aki megalázta magát, és szegénnyé lett értünk.

A ferences testvérek számára nagyon fontos az evangélium hirdetése. Az igehirdetésnek és evangélizációnak a bensőből kell fakadnia, az Úr felé kell fordítania a megszólítottak figyelmét. A ferences prédikáció fontos ismérvei a bűnbánatra felhívás, a szívek megvidámítása, rövidség, béke és üdvösség közvetítése, egyszerűség. Nagyon fontos „ferences erény” a derű. Szent Ferenc szerint nagyon nagy szerepe van az Istenből, az ő kegyelméből nyert öröme és derűnek, amely minden bajban megmarad. ([A ferencesek honlapja](#))

A ferences rend Magyarországon felvállalja a tanítás szolgálatát, számos iskolát működtetnek. Nagyon sok helyen végez komoly szolgálatot még a ferences rend. Világi szolgálataikról részletek megtalálhatóak a következő honlapokon:

[Autista Segítő Központ](#)

[Dévai Szent Ferenc Alapítvány](#)

[Ferencesek \(A kozármislenyi ferences nővérek szolgálata\)](#)

[Ferencesek](#)

Karthauziak (Ordo Cartusiensis)

Szemlélődő remete-, illetve szerzetesrend. Nevük a Grenoble-tól északra található Chartreuse-völgyből származik, ugyanis ide vonult vissza a rend alapítója, Brúnó és hat társa 1084-ben. Szigorú remeteéletet kezdtek el itt élni, egyelőre rendalapítási szándék nélkül. Alapítójuk nem írt regulát, egy későbbi prior, Guigo állította össze az első, azóta lényegében változatlan szabályzatot.

Jelmondatuk: „A kereszt áll, míg a világ forog.” Életformájukat tekintve a 3–4. századi egyiptomi remetékhez hasonlóan élnek. Különálló házikókban, teljes csöndben elmélkednek és imádkoznak. Hétköznapokon harangszóra egyedül imádkoznak, a matutinumot és a vesperást a templomban közösen végzik. Vasár- és ünnepnapokon a teljes zsolozsmát a templomban éneklük, részt vesznek szentmisén, és kétszer együtt étkeznek.

Lelkiségük sajátossága föltételezi a szív teljes tisztaságát, a minden teremtménytől való elszakadását. Vezérmotívumuk: egyedül Istent keresni a tökéletes magányban. Ennek fő eszközei a cella magánya, az engedelmisség, a böjt és a virrasztás, ami az érzékek szigorú megtagadása.

Azt tartják róluk, hogy egyáltalán nem beszélnek, ők a »néma barátok«. Ez nem teljesen így van, hiszen embertelen volna beszéd nélkül élni, és hetente egy nap a kiránduló nap, amikor egy kiadós séta keretében van módjuk a testvéri beszélgetésekre. Közösségi találkozási évenként csak 3-4-szer tartanak, főleg az ünnepekkor. Közösen is csak ünnepi alkalmakkor étkeznek az ebédlőben, amúgy mindenki egyedül étkezik a cellájában. Az ételt egy testvér osztja ki minden házikóhoz, egy tálcán teszi be az ajtó mellett kis zsípbe. A szerzetes onnan veszi be magának az ételt.

Beszélgetni más alkalommal is lehet, sőt kell: különösen a növendékeknek, akik teológiát tanulnak a kolostorban és a tanárokkal beszélgethetnek. A másik fontos alkalom a lelki beszélgetés, amit mindenki a lelki vezetőjével folytathat rendszeresen. Nagyon ellenőrzött így a lelki élet, hiszen életük leginkább erre a területre koncentrálódik. Csak nagyon komoly hivatással és benső elkötelezettséggel tud egy szerzetes megmaradni boldogan ebben az életformában.

A karthauziak családját az atyák (papok és papságra készülők), a laikus munkástestvérek (*conversi*), a harmadrendieknek megfelelő *donati* és az apácák alkotják. A laikus munkástestvérek a magányban folytatott szemlélődés mellett munkájukkal biztosítják az atyák életét, s tartják a világgal a legszükségesebb kapcsolatot. Sírjukon név nélkül csak egy kereszt áll (életük Krisztussal el van rejtve Istenben). Nagyon kevés szent van közöttük, hiszen nem szorgalmazzák a szentté avatást. Szellemi téren a kódexmásolásban, nyomdászatban és a lelki irodalomban tettek nagy szolgálatot. 1500-ig szinte minden monostorban másoló-, miniatúrafestő, könyvkötő műhely működött. (Forrás: [Magyar Katolikus Lexikon](#))

[„A magány és a csendes visszavonulás értéke”](#) A karthauzi rend és a karthauzi spiritualitás
[The Charthusian order](#)

Ha érdeklődnek diákjaink, feltétlenül vetítsük le nekik [A Nagy csend](#) című film egy-két részét. A film nagyon jól bemutatja a rend mindennapjait, életét.

[A film honlapja](#)

Jezsuiták (Jézus Társasága)

Loyolai Szent Ignác számára minden jó forrása Isten volt, ezért a jezsuiták mindenben, ami jó, a jelen lévő Istent tisztelik. Ebben a tiszteletben nagy szerepet tulajdonítanak a szolgáló szeretetnek, amely által az ember Istenhez juthat. Szent Ignác a lelki élet sajátos eszközeit a *Lelkigyakorlatokban* mutatja be, ezenkívül sok lelki segítség található még az általa szerkesztett jezsuita rendalkotmányban, sok ezer levelében és a különböző életrajzi írásokban. Módszerének fontos elemei az elmélkedő és szemlélődő imamódok, valamint az elmúlt napra visszatekintő szerető figyelem imája. Szerinte a lelki élet gyakorlatainak végzése éppen annyira fontos, mint a testi gyakorlatoké.

Tanításuk szerint a lelki élet alapritmusa a folyamatos jóról jobbra haladás. „Ez először a megtérés,

majd a Jézus követésére való elköteleződés, a szenvedő megváltó Krisztussal való közösségvállalás és a feltámadás örömeinek mély lelki tapasztalatainak keresztül jelenik meg az isteni kegyelem és az emberi szabadság találkozásában.” (A [Jezsuiták honlapja](#)) A lelkigyakorlatok több napos vagy több hetes formájában, vagy akár a mindennapok imájában és negyedórás visszatekintésében, azaz az Examenben is megjelenhetnek. Nagy szerepe van a csendnek, hiszen a csendben születik meg a jobb és több melletti elköteleződés. „Ha mi elhallgatunk, akkor meghalljuk Isten szavát, és belülről ízelve azt jobb meggyőződésre jutunk.” (A [Jezsuiták honlapja](#))

A jezsuita rendnek nincsen női szerzetesi ága vagy világi harmadrendje, de vannak női szerzetesi közösségek (Jézus Szíve Népleányok Társasága, Segítőnővérek Társasága), amelyek a Szent Ignác-i lelkiségből születtek.

Társadalmi szerepvállalásukat tekintve sok-sok lelkigyakorlatot szerveznek laikusoknak, segítve őket az Istennel való közösség megélésében (pl. [Manréza Lelkigyakorlatos Ház](#)), tanítanak, iskolákat, kollégiumokat tartanak fenn, lelkigondozói, mentárhigiénés segítséget nyújtanak (pl. [Oázis ahol meghallgatnak](#)).

Nazarénusok (Jézus Krisztusban Hívó Nazarénusok Gyülekezete)

A protestantizmus anabaptista ágához sorolható keresztény közösség.

A megtérés és az újjászületés biblikusan megalapozott és alapvető jelentőségű számukra. Ez a döntés a múlttal való gyökeres szakítástól a bűnös étellel és szokásokkal való általános szembeforduláson és a bűnök minden formájától való tartózkodáson keresztül a nazarénusi keresztény normák, erények gyakorlásáig, a vallásközösségbe való tudatos beolvadásig terjedő változást jelenti. A gyermekkeresztséget szentírásellenesnek tartják, így csak felnőtteket keresztelnek meg. Részei: vízkeresztség és a Szentlélek keresztsége.

A nazarénusság időtállóságának fő erejét a család adja. A nazarénusok között kizárólag hittestvéri házasság köthető, a válás megengedhetetlen, a szexuális szabadság tiltva van, a családtervezés elítélendő dolog, az abortusz gyilkosság, a gyermekek pedig Isten áldásai, tehát mindegyiket meg kell szülni, és fel is kell őket nevelni a nazarénus elvek alapján. Hangsúlyozzák a fegyvertelenség parancsát és az eskü tilalmát. Nem folytatnak missziói munkát, mert véleményük szerint a megtérésre való elhívás közvetlenül Istentől jön.

A vasárnapokat két rövid szünettel gyülekezetükben töltik. Ezenkívül kedd vagy péntek este énektanulást és rövid éneklést, csütörtök este pedig éneklést és istentiszteletet, helyenként szombat este bibliaórát és éneklést tartanak.

A nazarénusok nagy hangsúlyt helyeznek Krisztus követésére. Nincsenek lelkészeik. Öltözködési szabályaik meghatározóak: a nők számára fejfedő (ami ma általában a hosszú, összefogott hajra tűzött sötét csipke), nem sminkelhetik magukat, nadrágot nem hordhatnak, a szoknya hossza térd alatti kell hogy legyen. A férfiak számára is a tisztességes öltözködés az előírás.

51. Isten öröme a mi örömünkben • Kánai menyegző

Jn 2,1–12

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

A Jézus korabeli házassági/esküvői szokások
A kővedrek szerepe a háztartásokban
Jézus első csodája jele a hatalmának

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mária reménye és bizonyossága abban, hogy Jézusnak van hatalma segíteni
A vőfély meglepődése

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miért lehetett ez Jézus első jele?
Hogyan fogadhatták a tanítványok és a menyegzői sokaság Jézus csodáját?
Hogyan van jelen Jézus a mi ünnepeinkben?

Javasolt óramenet

A bevezetőben található személyes élményekre vonatkozó kérdések megbeszélése után ismerkedjünk meg a Jézus korabeli menyegzők kortörténeti háttérével! Tanári előadás vagy a tanulók kiselőadása keretében meséljünk arról, hogy a leendő férjet és feleséget a szülők vagy egy közvetítő választotta ki egymásnak, sokszor már egészen fiatal korban. A fiúk esetében ez akár 13 éves kort is jelentett, a menyasszony pedig nem lehetett 12 évesnél fiatalabb. A jegyesség alatt a fiú nem láthatta jegyese arcát, a menyasszony csak az esküvő napján vehette le a fátylat. Jézus korában az esküvőnek nem volt templomi szertartási része. A házasságot a vőlegény apja kötötte meg, egymásba téve a fiatalok kezét és megáldva őket. A menyegző hét napig tartott, az első nap estéjén vezették át a menyasszonyt az apja házából a vőlegény házába. Ezután kezdődhetett meg az ünnepség, az emberek bort ittak, vidámak voltak, közben találós kérdéseket adtak fel (Bír 14,12). A vendégek naponta jöttek-mentek, a násznagy pedig végig gondoskodott a jóllétükről.

Kána: helye vitatott, valószínű, hogy település Galileában, Názárettől 13-14 km-re északi irányban. Híres volt hűvös forrásairól és árnyas fügefáiról. A [filmben látható helyszín](#) lehetett.

Kővedrek: Az eredetileg papokra vonatkozó tisztasági előírásokat Jézus korában az emberek már a mindennapokban is gyakorolták. Ennek a gyakorlatnak egyrészt higiéniai, másrészt vallási oka is volt (pl. Mt 6,17; 15,2; 23,25; 27,24; Mk 7,1–4; Lk 11,38; Jn 13,5–14). Ezt a vizet tartották valószínűleg a kővedrekben.

Métréta: Egy métréta kb. 40 liter. Öt kétmétrétás és egy hárommétrétás edény esetén: $5 \times 80 + 120 = 520$ liter. Egy kétmétrétás és öt hárommétrétás edény esetén: $80 + 5 \times 120 = 680$ liter.

A történet feldolgozása történhet úgy is, hogy együtt elolvassuk a történetet, meg-megállunk egy-egy

részletnél, és „körbenézünk”, hogy melyik szereplő hogy érzi magát, mit gondol a helyzetről. Egy-egy jelenetrészletet el is játszhatunk, megszólaltatva a ki nem mondott gondolatokat is. Háttérinformáció a tanárnak a bibliológ módszerről: <http://bibliolog.weebly.com/biblioloacuteg-bibliodraacutema.html>.

A tanítványok bizonyára meglepődnek, hiszen András például annak előtte Keresztelő János követője volt, aki szigorú aszketikus életet élt.

Hangsúlyozzuk, hogy ami Kánában történik, jel Jézus részéről. János evangélista szerint az első jel, ez a menyegzőszimbólum arra utal, hogy Jézussal érkezett Isten országának valósága, amelyet a közösség, a szolidaritás, az öröm jellemez. János részéről tudatos koncepció, hogy Jézus nyilvános működésének kezdetét ezzel a borcsodával kapcsolja össze, ezzel jelezve azt is, hogy Jézus személyével a bőség evangéliuma is összetartozik. Jézus nem aszketikus, sőt megszenteli a mi örömünket, tehát hívhatjuk a mi ünnepeinkre is. A születésnapok például nem olyan dolgok, amit annak ellenére megtartunk, hogy keresztények vagyunk, hanem úgy tarthatunk meg, hogy közben tudjuk, Jézus is jelen van közöttünk. Neki köszönhetjük a felhőtlen szórakozást, de a kísértésekben is segít megállni, ha számítunk rá.

Mária viselkedésében figyeljük meg azt a feltétlen bizalmat, hogy a látszólagos elutasítás ellenére mondja a szolgálóknak, hogy tegyék meg mindazt, amit Jézus mond.

VI. EMBERI KAPCSOLATAIM

52. Adósom vagy! • A gonosz szolga

Mt 18,21–35

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Példázat, megbocsátás, talentum, dénár

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Kitől várjuk, hogy törlesszen, és kitől, hogy nem?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Mit jelent a Miatyánk kérdése a megbocsátásról?

Javasolt óramenet

A tankönyv bevezető kérdéseivel kapcsolatban nagyon fontos megjegyezni, hogy itt nem egyszerűen az anyagiak kérdése kerül elő, hanem a valakinek való tartozás mint állandó zsarolási lehetőség. Akit szeretek, attól nem várom a viszonzást, nem is nagyon tartom számon, hogy tartozna.

Figyeljük meg a példázat keretét! A megbocsátás problémája a tanulóknak is elevenébe vág, hiszen számtalan konfliktusuk rendezéséhez meg kell tanulniuk megbocsátani, de ez sokszor nagyon nehezen megy, ütközik az igazságérzetükkel, igazságkeresésükkel. Jézus válaszát így is fordíthatnánk: Mindig, kivétel nélkül mindig meg kell bocsátanunk.

Háttérinformáció a tanárnak

A hét szimbolikus szám, a teljesség száma a zsidó hagyományban. Több helyen is előfordul az Ószövetségben: Isten a világot hat nap alatt teremtette, és a hetedik napon megpihent, az Ószövetség szerint a szolgák a hetedik évben felszabadulnak, jelen van a hét bő és hét szűk esztendő. Az Újszövetség is rendszeresen előkerülő szám: a Jelenések könyvében János apostol hét üzenete található, szintén a Jelenések könyve hét gyertyatartóról, hét csillagról, hét harsonás angyalról beszél, ugyanitt jelen van egy hét pecséttel lezárt könyv.

A tankönyv feladatai előtt ismételjük át, amit a példázatokról ötödik osztályban tanultunk! Emeljük ki, hogy most a példázat kerete értelmezési keretet is ad számunkra.

A feladat megoldása

Vajon hogyan halmozhatott fel a szolga ekkora adósságot? Ezt bízzuk a diákok fantáziájára, azt mindenképpen érdemes már itt hangsúlyozni, hogy hatalmas összegről van szó. Jézus azért mond ennyire nagy számot, hogy érzékeltesse a törlesztés teljesen irreális voltát.

Mit kér a szolga a számadáskor az urától? És milyen lehetőséget kap? *Tűrelmet, időt a fizetésre. Az úr elengedi tartozását.*

Hogyan bánik hasonló helyzetben ő a szolgatársával? *Mezragadja, fojtogatja, és követeli, hogy fizesse meg tartozását. Majd börtönbe veti.*

Vajon tényleg hasonló a helyzet? *Nem, a szolgatárs tartozása jóval kisebb, belátható, törleszhető összeg.*

Miért visszás ez a viselkedés? *Mert éppen az előbb könyörültek meg rajta. A szolgának már nincs szüksége arra, hogy minden fillért begyűjtsön ahhoz, hogy ő törleszteni tudjon. Teljesen okafogyottá vált ez az adósságbehajtás.*

Tízezer talentum: *attól függően, hogy arany vagy ezüst talentumról van szó, 492 000 kg arany vagy 435 000 kg ezüst (492 tonna arany, 435 tonna ezüst) ára.*

Száz dénár: *attól függően, hogy arany vagy ezüst dénár, 385 g arany vagy ezüst ára (száz napi munkabér).*

Számolassuk ki a tanulókkal, hogy megérezzék, mekkora a különbség a két összeg között.

A példázat értelmezését ne a tanár mondja el, a kerettörténet ismeretében a tanulók igyekezzenek párhuzamot vonni és megtalálni a kapcsolópontokat saját életükhöz, a Miatyánk kérdéséhez a megbocsátásról.

A gonosz szolgálja érzéseit azért figyeljük meg ennyire részletesen, mert a tanulók menet közben ráébredhetnek, hogy milyen sok indulat ismerős számukra mindennapi csatározásaikból.

A hajósinas több problémát is felvet. Egyrészt az árulkodás vagy a kiszolgáltatott megmentésének kérdését, másrészt a király igazságos döntésének a problémáját. Mindkettőnél kereshetünk megint személyes tapasztalatokat.

Gondolkodjunk el együtt, kinek a feladata megvédeni a kiszolgáltatottat! Eljátszhatunk egy osztályszituációt, amikor valaki bánt egy kisebbet, gyengébbet, kiszolgáltatottat, másvalaki pedig szól a tanárnak.

Hogy néz ki ez a jelenet az erős ember szemszögéből? Hogyan a kiszolgáltatottéból? Hogyan a tanáreből? És hogyan annak az osztálytársnak a szemszögéből, aki szól a tanárnak? Mi mindenben vívódhat vajon előtte?

Az adósságlista örök összehasonlítókat, méricskélést jelent, nélküle a kapcsolat sokkal felszabadultabb, örömtelibb lehet, és teret ad a kölcsönös bizalomnak, megbecsülésnek. Beszélgethetünk diákjainkkal arról is, hogy az adósság-bűn analógiája Pál apostolnál is előkerül Kol 2,14-ben. Zárjuk az órát hálalista íratásával, hogy ezzel is érzékelhetővé váljon, mennyi mindent kaptunk már eddig másoktól – csupán szeretetből.

53. Ki a bűnös? • A házasságtörő asszony

Jn 8,1–11

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Ítékezés, megkövezés, megbocsátás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Jézus figyelmeztet minket arra, hogy a magunk bűneire kevésbé szoktunk odafigyelni, mint másokéra.

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Jézus figyelmeztet minket arra, hogy ne ítélkezzünk, hiszen mi magunk sem vagyunk bűntelenek.

Javasolt óramenet

Kezdjük a tanórát a tankönyvben található feladattal! Nyomozzunk, nézzünk mögé, milyen szempontokat vennénk figyelembe, milyen információkra volna még szükségünk a döntéshez.

Háttérinformáció a tanárnak

Miért is akarták megkövezni a farizeusok az asszonyt? A házasságtörés azon bűnök közé tartozott a Jézus korabeli zsidó társadalomban, amelyeknek megkövezés volt a büntetése. Ennek a közösség előtt kellett történnie, hiszen az illető nemcsak a másik ember ellen követett el bűnt, hanem a közösség ellen is, amelyben élt. Minimum két tanú részletekig megegyező vallomásra volt szükség, s a tanúknak kellett az első követ rádobni a bűnösre. Olyan szinten szabályozták a megkövezés menetét, hogy még az is meg volt szabva, hogy a végén viszont – hogy biztos legyen a halál beállta – egy nagyobb követ még rá kellett dobni az elítélt mellkasára.

A farizeusok provokálni akarják Jézust ezzel a kérdéssel, kelepcebe akarják csalni. Ha Jézus azt válaszolja: „Ha Mózes azt parancsolta, kövezzétek meg, akkor kövezzétek meg”, akkor ezzel vége mind annak, amit eddig képviselt, hogy a bűnösökhöz jött, hogy leült a vámszedőkkel egy asztalhoz, hogy bűnös nőknek hirdette Isten országát, és ennek következtében az emberek élete megváltozott. Ha így dönt, az ellentétes azzal, hogy eddig mindig a bűnösöket hívta magához. Ráadásul a római hatalom ellen is vét, hiszen halálos ítéletet csak nekik volt joguk végrehajtani. Ha pedig ellentmond Mózes törvényének, jogos a felháborodás: hogy mer ellentmondani Isten kijelentésének? Akkor nem igazhitű ember, nem gyermeke Izraelnek, akkor nem engedelmeskedik az Isten akaratának. Tehát akár így, akár úgy válaszol Jézus, megfogták. Ha besétál a csapdájukba, ő lehet a következő, akit megköveznek!

Jézus nem válaszol a kérdésre, lehajol és ír a földre. Nem tudjuk miért, az evangélista sem tudósít arról, hogy mit ír a földre és miért. Talán időt akar nyerni? Hogy gondolkozzanak el a vádlók az eseten? Egyes ókori kéziratok ezt úgy próbálják magyarázni, hogy mindannyiuk bűnét írta a porba. Mások Jer 17,13-ra hivatkozva („A tőled elpártolók nevét a porba írják...”) azt mondják, hogy emlékezteti a farizeusokat a próféta szavára. Vagy talán betűket írt csak Jézus, s ezzel azt próbálta meg jelezni, hogy őket csak a törvény betűje érdekli? Ha a tartalom igazán fontos lenne, akkor János leírta volna. Az események azonban kifejezik rendíthetetlen nyugalmát, azt, hogy nem jön zavarba a helyzettől,

amelybe a farizeusok hozták, hagyja őket gondolkodni, nem feszélyezi őket azzal, hogy körbenéz és figyel, hogy ki megy el. Mert a válasza megadásra kényszeríti a vádlókat.

Jézus elítéli a bűnt, de megmenti a bűnöst. Ez a szándéka derül ki az asszonynak szóló egyértelmű felszólításból: „Menj el, és többé ne vétkezz!”

A történetben rejlő feszültség nagyon jól kifejezhető mozdulatokkal. Ha már részletesen megbeszéljük az eseményeket s a mögöttük levő tartalmat, pantomim jellegű, nagyon kifejező mozdulatokkal játsszuk el a történetet. Figyeljünk oda közben a farizeusok mozdulatainak megváltozására. Hogyan változik az a történet elején található magabiztos fellépésből elkullogásba?

Írhatunk párbeszédet is, amely az eloldalgó emberek között zajlik, vagy egy beszélgetést az asszony és egy barátja között.

Az utolsó kérdések és a tükör magunk felé irányítják a figyelmünket. Saját ítélkezésünkre, amelyben oly könnyen bélyegezzük meg a másikat, nem is kutatva a teljes igazságot. Továbbmehetünk: Máté evangéliuma 7. részében Jézus „szürreális” képe nagyon provokáló a szálkával és a gerendával. Mennyire magunk felé hajlunk, milyen kettős mércét alkalmazunk emberi kapcsolatainkban...

54. Tényleg mindent tud rólam? ♦ A samáriai asszony

Jn 4,1–31.39–42

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Samária, Garizim hegye, nők helyzete, örök élet vize/forrás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mennyire más Jézus hozzáállása a samáriai asszonyhoz, mint kortársaié? Vajon miért? Egy adott helyzetben az előítéleteim a fontosabbak, vagy a rám bízott üzenet?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Továbbadom-e az örömhírt?

Javasolt óramenet

Tanóránk induljon ki a tanulók közvetlen élettapasztalataiból, és beszéljünk arról, hogy ki az, aki a legtöbbet tud róluk, vannak-e olyan dolgok, amelyekről nem szeretnék, hogy tudjanak az emberek, s ennek mi az oka.

Háttérinformáció a tanárnak

A Jézus korabeli zsidóság a samáriaiakat rosszabbnak tartotta még a pogányoknál is. Ekkor már több évszázados gyűlölködés feszült a zsidók és a samáriaiak között. Ez például azt is jelentette, hogy

Samária területére zsidó ember nem tette be a lábát. Nézzük meg a térképen, hol található Samária, s diákjaink érteni fogják, hogy ez időnként nagyon megnehezítette a közlekedést. Ha valaki Jeruzsálemből Galileába ment, nem egyenesen Samárián keresztül tette, hanem keleti vagy nyugati irányban kerülővel jutott csak célba.

Ellenszenvük oka részben az volt, hogy a samáriaiak a jeruzsálemi templom helyett két saját szentélyt építettek, és ott gyakorolták tovább vallásukat. A babiloni fogság idején az elhurcolt zsidók megőrizték vallási és nemzeti tisztaságukat, ellentétben a samáriaiakkal. A samáriaiak iránti ellenszenv ott gyökerezik, hogy Kr. e. 722-ben az asszírok elfoglalták az északi országrészt, és a lakosságcsere révén erre a területre pogány népcsoportokat telepítettek be. Ettől az időszakról kezdve a déli, júdai szemszögből nézve az északi térséget tisztátalan, szünkretista régiónak tekintették (lásd 2Kir 17).

„Amikor a következő nagy hatalom, Perzsia legyőzte Babilont, a foglyok engedélyt kaptak a hazatérésre, s ezzel a lehetőséggel sokan éltek is. Kyros perzsa király még pénzt is adott a jeruzsálemi templom újjáépítésére, amiben a samáriaiak is segíteni akartak, de a júdeaiak – tisztátalanságukra hivatkozva – elutasították őket. Ennek a vége komoly ellenségeskedés lett. A samáriaiak leállították a templom építését azzal, hogy feljelentették a júdeaiakat a perzsa hatóságoknál, miszerint nem templomot, hanem erődöt építenek.

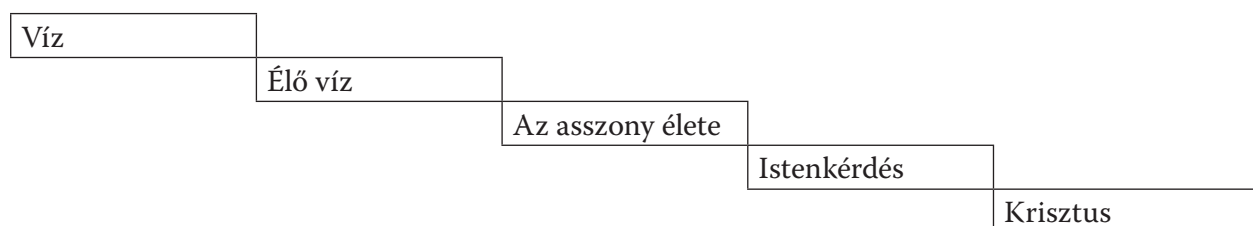
A déliek végül sok évnyi küzdelem után felépítették a templomot, valamint politikai és vallási reformot hajtottak végre. Ennek során teljesen és végleg kizárták a társadalmi és vallási életből a samáriaiakat, akik ezért saját templomot építettek a Garizim-hegyen, amelynek a romjainál még Jézus idejében is folyt a kultusz.

Jézus korában a zsidók számára megvolt a bejáratott kerülőút dél és észak között, amit követve nem kellett Samária területére lépni, Jézus azonban nem ezen ment. János evangélista így fogalmaz: *Samárián kellett pedig átmennie*. Ennek a *kell*-nek az oka nem a sietség és a rövidítés volt, hanem valami más...” (Forrás: [Teológia blog](#))

Jézus korában a nők nem is álmodhattak egyenjogúságról, a saját sorsuk alakításáért, változtatásáért nem sokat tehettek. Nem vették őket számításba, hiszen például amikor bibliai létszámokról volt szó, a nőket és a gyerekeket nem számolták, csak a férfiakat. Általában nem férjhez mentek, hanem férjhez adták őket, de Jézus korában ez jelentette a nők számára a biztonságot, mert mindig szükségük volt egy férfira, akinek a pártfogása alá tartoztak. Nők nem szólhattak bele hivatalos ügyekbe, peres kérdésekben nem képviselhették a saját érdekeiket, és ha tanúskodni kellett, akkor sem számított a szavuk. (Ez különösen a Jézus feltámadásáról tanúskodó asszonyok esetében izgalmas!) Saját tulajdonuk (pl. örökölt földrész) ugyan lehetett, de mindezt férfi pártfogó nélkül nem tudták megtartani. Majdhogynem a férfiak tulajdonának számítottak. Nekik kellett ellátni a háztartást és elvégezni a nehéz fizikai munkákat, mint a vízfordást is. Nem állhattak szóba az utcán idegen férfiakkal; aki elvált, annak sokszorosan nehéz volt a helyzete, tisztátalannak számított, és a rabbikkal sem érintkezhetett.

A samáriai asszony és Jézus beszélgetése délidőben történik, ami igen érdekes időpont erre a tevékenységre. Ez volt az az időpont (valószínű, hogy a nagy meleg miatt), amikor az emberek nemcsak a vízfordást, hanem az utazást is szüneteltették. Az utazók ilyenkor igyekeztek árnyékba vonulni, hogy később újra folytassák útjukat, tehát valószínű, hogy a történet „időpontválasztása” sem lényegtelen.

A feladat megoldása

Olyan ez a beszélgetés, mint a félreértések vígjátéka. A közös feldolgozás után játsszuk el a történetet a következő módon: A bibliai szövegeket olvassák fel a szereplők, de minden mondat után hagyunk annyi szünetet, amelyben a többiek belső hangot adnak a szereplőknek, kiszínezve, elmagyarázva az elhangzott tömör mondatokat, és megmutatva, hogyan rezonál rá a másik.

JÉZUS Adj innom!
ASSZONY Hogyan? Te zsidó létedre tőlem kérsz inni, mikor én samáriai vagyok?
JÉZUS Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki így szól hozzád: Adj innom!, te kértél volna tőle, és ő adott volna neked élő vizet.
ASSZONY Uram, merítő edényed sincs, a kút is mély: honnan vennéd az élő vizet? Talán nagyobb vagy te atyánknál, Jákóbnál, aki ezt a kút adta nekünk, és aki maga is ebből ivott, sőt fiai és jószágai is?
JÉZUS Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne. ASSZONY Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam meg, és ne kelljen idejárnom meríteni.
JÉZUS Menj el, hívd a férjedet, és jöjj vissza!
ASSZONY Nincs férjem.
JÉZUS Jól mondtad, hogy férjed nincs, mert öt férjed volt, és akivel most élsz, nem férjed: ebben igazat mondtál.
ASSZONY Uram, látom, hogy próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádták az Istent, ti pedig azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol Istent imádni kell.
JÉZUS Higgy nekem asszony, hogy eljön az óra, amikor nem is ezen a hegyen, nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi azt imádjuk, akit ismerünk, mert az üdvösség a zsidók közül támad. De eljön az óra, és az most van, amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres magának. Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.
ASSZONY Tudom, hogy eljön a Messiás, akit Krisztusnak neveznek, és amikor eljön, kijelent nekünk mindent.
JÉZUS Én vagyok az, aki veled beszélek.
ASSZONY *(otthagya korsóját, elment a városba, és szólt az embereknek)* Jöjjetek, lássátok azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: vajon nem ez-e a Krisztus?
TANÍTVÁNYOK *(Jézushoz)* Mester, egyél!
JÉZUS Nekem van eledelem, amit egyem, amiről ti nem tudtok.
TANÍTVÁNYOK *(egymástól)* Valaki talán hozott neki enni?
JÉZUS Az én eledelem az, hogy teljesítsem annak akaratát, aki elküldött engem, és bevégezzem az ő munkáját. Vajon nem ti magatok mondjátok-e, hogy még négy hónap, és jön az aratás? Íme, mondom nektek: emeljétek fel a szemeteket, és lássátok meg, hogy a mezők már fehérek az aratásra. Az arató jutalmat kap, és begyűjti a termést az örök életre, hogy együtt örüljön a vető és az arató. Mert ebben az esetben igaz a közmondás, hogy más a vető, és más az arató. Én elküldtelek titeket, hogy azt arassátok, amiért nem ti fáradtatok: mások fáradoztak érte, ti pedig az ő munkájukba álltatok be.
(Abból a városból pedig a samáriaiak közül sokan hittek benne az asszony szava miatt.)

Gondoljuk végig együtt, milyen gazdag kép az élő víz képe! Konkrétan jelenti az életet biztosító tiszta forrást, az asszony számára a lehetőséget arra, hogy vizet merítsen. Jézus azonban az élő Igére, arra

a tiszta forrásra utal, amely utáni vágyakozásról már a 42. zsoltárban is olvasunk („*Ahogy a szarvas kívánczik a folyóvízhez... Isten után szomjazik lelkem, az élő Isten után*”), vagy arra az ígéretre, amely Ézs 49,10-ben megszólal („*Nem éheznek és nem szomjaznak majd..., aki könnyörült rajtuk, az vezeti őket forrásvizekhez*”).

A hajósinas elmerengő kérdése a lélekben és igazságban való istenimádatról 1Jn 3,18–19-et idézheti fel bennünk („*Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és valóságosan. Ebből tudható, hogy az igazságból valók vagyunk*”). A tanulók ezt talán saját szavaikkal úgy fogalmazzák meg: ne csak a szánk járjon, hanem valóban tegyük azt, amit Isten mond, szívből, megbocsátással, ítélet nélkül. Itt visszaköszönhet az előző órák summája.

Az asszony élete gyökeres fordulatot vesz, hiszen az, aki addig csak délben mert a kúthoz menni, hogy senkivel ne találkozzék, az most önként megy a városba és beszél az embereknek Jézusról.

A samáriaiak reakciója: sokan hisznek Jézusnak az asszony elbeszélése alapján, kéri, hogy maradjon közöttük Jézus, s még többen hisznek neki.

FÉNYMÁSOLÁSRA ELŐKÉSZÍTVE

- JÉZUS Adj innom!
- ASSZONY Hogyan? Te zsidó létedre tőlem kérsz inni, mikor én samáriai vagyok?
- JÉZUS Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki így szól hozzád: Adj innom!, te kértél volna tőle, és ő adott volna neked élő vizet.
- ASSZONY Uram, merítő edényed sincs, a kút is mély: honnan vennéd az élő vizet? Talán nagyobb vagy te atyánknál, Jákóbnál, aki ezt a kutat adta nekünk, és aki maga is ebből ivott, sőt fiai és jószágai is?
- JÉZUS Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne.
- ASSZONY Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam meg, és ne kelljen idejárnom meríteni.
- JÉZUS Menj el, hívd a férjedet, és jöjj vissza!
- ASSZONY Nincs férjem.
- JÉZUS Jól mondtad, hogy férjed nincs, mert őt férjed volt, és akivel most élsz, nem férjed: ebben igazat mondtál.
- ASSZONY Uram, látom, hogy próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádták az Istent, ti pedig azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol Istent imádni kell.
- JÉZUS Higgy nekem asszony, hogy eljön az óra, amikor nem is ezen a hegyen, nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi azt imádjuk, akit ismerünk, mert az üdvösség a zsidók közül támad. De eljön az óra, és az most van, amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres magának. Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.
- ASSZONY Tudom, hogy eljön a Messiás, akit Krisztusnak neveznek, és amikor eljön, kijelent nekünk mindent.
- JÉZUS Én vagyok az, aki veled beszélek.
- ASSZONY *(otthagyt a korsóját, elment a városba, és szólt az embereknek)* Jöjjetek, lássátok azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: vajon nem ez-e a Krisztus?
- TANÍTVÁNYOK *(Jézushoz)* Mester, egyél!
- JÉZUS Nekem van eledelem, amit egyem, amiről ti nem tudtok.
- TANÍTVÁNYOK *(egymástól)* Valaki talán hozott neki enni?

JÉZUS

Az én eledelem az, hogy teljesítsem annak akaratát, aki elküldött engem, és bevégezzem az ő munkáját. Vajon nem ti magatok mondjátok-e, hogy még négy hónap, és jön az aratás? Íme, mondom nektek: emeljétek fel a szemeteket, és lássátok meg, hogy a mezők már fehérek az aratásra. Az arató jutalmat kap, és begyűjti a termést az örök életre, hogy együtt örüljön a vető és az arató. Mert ebben az esetben igaz a közmondás, hogy más a vető, és más az arató. Én elküldtelek titeket, hogy azt arassátok, amiért nem ti fáradtatok: mások fáradoztak érte, ti pedig az ő munkájukba álltatok be.

(Abból a városból pedig a samáriaiak közül sokan hittek benne az asszony szava miatt.)

55. Segítség, mert ő fontos nekem...

♦ A kapernaumi százados

Mt 8,5–13

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Kapernaum, százados, pogány

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Miért hozza példának Jézus a százados hitét?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Ki az a környezetemben, akinek szüksége van most közbenjáró imádságomra?

Javasolt óramenet

Beszélgessünk arról, hogyan és kitől szoktunk segítséget kérni, valamint arról, hogy miért nehéz a segítségkérés! Feltétlenül térjünk ki arra, hogy időnként nehéz segítséget kérni, mert kínos, hogy meg kell alázkodni a másik ember előtt, hogy szívességet kell kérni, és ezzel talán ki is szolgáltatjuk magunkat neki. Ez a kérdés a százados és Jézus viszonyát vetíti előre.

A következő kérdés viszont a százados és a szolga viszonyához teremt személyes kapcsolódási pontot, és segít megérteni azt, hogy van, amikor a fenti kínos helyzeteket is vállaljuk valakiért, akit szeretünk, aki fontos számunkra.

Háttérinformáció a tanárnak

Kapernaum a Genezáret-tó északi partján fekvő település, amelyet már Kr. e. 150-től laktak, helyén ma csak feltárt romok vannak. Valószínű, hogy több tanítvány is innen származott, Péter, András, Jakab és János, valamint Máté is idevalósi volt, és Jézus is megszállt itt egy darabig. Nem olyan régen feltárták a régi zsinagóga romjait, ahol valószínű, hogy Jézus is tanított.

A százados saját példájából kiindulva tudja, hogy Jézusnak is „hatalma” van dolgokat megtenni. Pogány származású volt, tehát tisztában kellett lennie azzal, hogy Jézus nem léphetett be a házába. Ugyanakkor bizonyára hallott már arról, hogy Jézus betegeket gyógyít, és bízhatott is benne, más-különből nem jutott volna eszébe megkeresni őt.

Katonatársaitól bizonyára epés megjegyzésekre számíthatott, hiszen a leigázott és megvetett nép képviselőjétől kér valamit. Az ilyeneknek csak parancsolni szokás. Nagyon izgalmas, hogy Máténál és Lukács evangéliumában is (ez utóbbi köztudottan pogánykeresztényeknek íródott) szerepel a százados szolgálójának meggyógyítása (Mt 8; Lk 7), és az evangélium végén Jézus halála kapcsán a százados megjegyzése – „*Ez az ember valóban igaz volt*” (Lk 23,47); „*Bizony, Isten Fia volt ez*” (Mt 27,54) – nagyon fontos teológiai üzenetet hordoz. A pogányok is felismerhetik Jézusban azt, hogy őt Isten küldte, illetve hogy ő Isten Fia.

A történetet a „határátlépésekről” is szól: Jézus tágítja a kereteket a pogányok felé (ugyanakkor az elbizakodott zsidók ellen szól), a százados átlépi a határt egyrészt Jézus felé, másrészt a szolgálója felé.

„*Legyen a te hited szerint*” – mondja Jézus a századosnak. A pszichológia is azt tanítja, hogy ha hiszek valamiben, azt könnyebben meg tudom valósítani; ha kételkedem, negatívan állok hozzá valamihez, akkor sokkal több nehézségem támad. Jézus szava azonban nem egyszerűen erről beszél, hanem arról, hogy a százados Jézusban bíz, és rá bízta ezt a dolgot. Jézus a hozzá forduló kérést áldja meg ezzel a mondattal.

Hívjuk fel tanulóink figyelmét a közbenjáró imádság erejére! Az a tapasztalatunk, hogy mindig van olyan osztálytárs, akiért imádkozni lehet egy nyitott, egymást jól ismerő csoportban. Ilyen jellegű kéréseinket is Isten elé vihetjük a tanóra végén. Ehhez kapcsolódva kérhetjük a diákokat, hogy ha legközelebb istentiszteleten vesznek részt, figyeljék meg, hogy a közbenjáró imádságban kikért, miért imádkozik a gyülekezet.

VII. TÁRSADALOM

56. Kellene ma egy Ámósz a világnak! • Ámósz

Ám 3,1–15; 4,4–13; 5,4–15; 6,3–8; 8,11; 9,14

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Próféta, Bétel, társadalmi problémák

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mennyire aktuálisak ma Ámósz próféta szavai?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Ma milyen társadalmi problémákra reagálna Ámósz?

Javasolt óramenet

Tanóra elején beszéljünk arról, hogy a diákok tapasztalata szerint milyen társadalmi problémák vannak ma Magyarországon, amelyeken változtatni kellene! Ámósz is kora társadalmi problémái ellen emeli fel szavát.

Háttérinformáció a tanárnak

Ámósz Kr. e. a 8. században lett próféta Izraelben, az északi országrészben, és csak néhány hónapig profétált. Foglalkozását tekintve pásztor, állattenyésztő, a nyáj mellől hívta el az Úr profétájának. Ő az első olyan próféta, aki le is írta intelmeit, így lett ez a gyűjtemény az Ószövetség legrégebbi könyve. Tartalma: ítélet Damaszkusz, Gáza, Tírusz, Edóm, Ammón, Móáb, Júda és Izrael felett; négy „Halljátok a szót!” kezdetű figyelmeztetést tartalmaz Izrael számára; három jajkiáltást Izrael ellen; öt látomást: sáskák, szárazság, mérőőn, a gyümölcsrel tele kosár, az Úr az oltárnál. Ámósz próféta üzenetének két fókusza van: az Istennel szembeni vétkek (hűtlenség, kiüresedett istentisztelet) és a társadalmi igazságtalanság. Tehát a vertikális és horizontális viszonyokban is nagy baj van! És ez a kettő szorosan összefügg egymással.

Bételben még Jeroboám király rendezett be kultuszhelyet, mert nem akarta, hogy a kettészakadt ország északi részéről is Jeruzsálembe járjanak az emberek áldozatot bemutatni. Így Bételben állított fel egy aranyborjút, az lett Észak-Izrael szent helye. Ősi gyökere van ennek a helynek, Jákób állított itt először emléket annak, hogy álmában megszólította őt az Úr. Ehhez hasonló volt Gilgál is, ahol a pusztai vándorlás, a Jordánon való átkelés után először ütött tábort a nép az ígélet földjén.

Az arám uralom alóli felszabadulás jólétet eredményezett, és ezzel óriási különbség alakult ki szegények és gazdagok között; a jómódú birtokosok kiforgatták jogaikból a bérlőket. A vallási életben is az önelégültség jellemezte őket. A próféta korholta kora tévhitét, szerinte a jog és az igazság sokkal fontosabb, mint a külsőleges istentisztelet (amely Izrael népét jellemzi ebben az időszakban), s a jogtiprással csak magukra vonják az Úr ítéletét.

Ám 3,1–15-ben fontos, hogy Isten *a vele szövetségben lévőket figyelmezteti*. Nem csak úgy a nagyvilágban teszi szóvá azt, ami rossz, hanem azért kéri számon, mert szövetségsszegés történt! Isten figyelmeztetése ellenére mégsem térnek meg (pedig a bírák korából ismerős lehet, hogy baj esetén azért sokszor észbe kapnak). Gondolkodjunk el ennek aktualitásán, mennyire fontos ez ma Európában is! Baj esetén észbe kapunk? Tanulunk a hibáinkból?

Bajok amelyeket lát: *zűrzavar, elnyomás, erőszak, zsarolás, kincsek felhalmozása*.

A büntetés ez lesz: *ellenség veszi körül az országot, elpusztul az ország, megsemmisül Bétel, a pogány áldozati hely, elpusztulnak a házak*.

Ám 4,4–13 szerint a nép istentisztelete is hamis, és hiába figyelmezteti a népet Isten csapások sorával, nem térnek meg hozzá. Ezért küld pusztulást az Úr az országra.

Ám 5,4–15; 6,3–8-ban Ámósz kiutat mutat és további vétkeket is felsorol: *felhívja Izrael figyelmét, hogy az Urat keressék, és rá figyeljenek; ostromozza őket, hogy kihasználják a nincstelent, és a szegényekkel nem foglalkoznak, míg ők jólétben élnek*.

Ám 8,11; 9,14

Ijesztő kép: éhínséget bocsát rájuk Isten.

Bátorító kép: *„Nem kenyérre fognak éhezni, és nem vízre fognak szomjazni, hanem az Úr igéjének hallgatására.”*

Ígéret a könyv végén: *„Jóra fordítom majd népemnek, Izráelnek a sorsát. Az elpusztult városokat fölépítik, és azokban fognak lakni.”*

Mivel a könyv nagyon komoly társadalomkritikát fogalmaz meg, beszéljünk arról, hogy mely mondatai aktuálisak ma Ámósznak, ma mi ellen emelné fel a szavát, és mivel biztatna minket! Kiket ismerünk mint mai Ámószokat? Lehetünk-e mi is Ámószok?

Az internet világában egészen más lehetőségek vannak arra, hogy nagyobb fórum elé jussanak valakinek a gondolatai. Izgalmas kérdés, hogy mi alapján érezzük valakinek a szavait mértékadónak, iránymutatónak. Pláne mikor érezzük azt, hogy valaki Isten akarata szerint szól. És miért van vajon az, hogy sok értelmes megszólalásra alig-alig van reakció, sokkal nehezebben hallják meg az emberek az értékes gondolatokat, a találó figyelmeztetéseket, mint sok igénytelen butaságot? A valós kritika sokszor kényelmetlen, nem akarunk szembenézni azzal, hogy rosszul teszünk valamit, hogy változtatni kellene.

57. Integrálódni vagy az identitást megőrizni? • Fogság

Jer 29,1.4–14

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Fogság, identitás, integrálódás

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Milyen választási lehetőség áll a fogságban élők előtt?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Miben mutatkozik meg valakinek az identitása? Miben egy népé?

Javasolt óramenet

Kezdjük a tanórát ismétléssel, hiszen már tanultak a diákok Jeremiásról. Megtehetjük ezt szókartyás ismétléssel is. Írjuk fel a tananyag kulcsszavait cetlikre, mindenki húzzon magának egy szót, és ismételjük át a kulcsfontosságú momentumokat!

Háttérinformáció a tanárnak

Kr. e. 598-ban Nebukadnecar (Nabukodonozor) elfoglalja Júdát és Jeruzsálemet, s először az előkelőket, nemesi származásúakat, majd a kézműves iparosokat, az építőmestereket, a katonákat és a papok egy részét Babilonba deportálja. Sokan abban reménykednek, hogy ez majd nem tart sokáig, azonban Ezékiel próféta és Jeremiás próféta (aki Jeruzsálemben maradt) arra figyelmeztetik a fogságban élőket, hogy rendezkedjenek be Babilonban. Hamis próféták azzal hitegetik az embereket, hogy az egész nem tart sokáig, néhány hónap vagy év csupán, nem érdemes berendezkedni az idegen földön. Jeremiás elmondja az embereknek, hogy 70 évi fogság vár rájuk, és arra buzdítja őket, hogy munkálkodjanak annak a városnak a jólétén, ahova kerültek. Cidkijjá király megtagadta az adófizetést Babilonnak, ezért elkerülhetetlen volt az újabb hadjárat, ennek következtében 587-ben teljesen lerombolták Jeruzsálemet és a templomot, s a nép egy jelentős részét a templom edényeivel és kincseivel együtt Babilonba vitték. Júda és Jeruzsálem területén csak a nincstelenek maradtak, az elhurcoltak helyére pedig idegen népek települtek.

A fogságra nem úgy kell tekintenünk, mint börtönben vagy rabszolgaként töltött időre. A zsidók aránylag szabadon élhettek, továbbra is űzhették a foglalkozásukat, csak Júdába és Jeruzsálemben nem térhettek vissza. Érdekes módon egy tömbben telepítették le őket a Kébár folyó vidékén, így később is együtt maradhatott itt a zsidó közösség. Jelentős diaszpóra alakult ki Babilonban, majd később a perzsa korban és a hellenizmus időszakában is több településen laktak nagy számban zsidók. Ebben az időben kezd el kereskedelemmel foglalkozni a zsidó nép, aminek köszönhetően némelyek úgy meggazdagodtak, hogy már nem is tértek vissza szülőföldjükre, amikor Círus (Kürosz) megengedte nekik.

Beszélgessünk arról, hogy vajon mi hiányozhatott a fogságba hurcoltaknak, mire nem volt lehetőségük, milyen érzésekkel voltak távol, hogyan tekintenek elveszett hazájukra! Ezeket az érzéseket jól bemutatja a 137. zsoltár. Olvassuk el a zsoltárt, s ha tehetjük, hallgassuk is meg a *Babilonnak folyóvize mellett* című dalt Gryllus Dániel és Sumonyi Zoltán *Tizenöt zsoltár* című CD-jéről!

Milyen út állhat a fogságban lévők előtt? Hogyan rendezhetik be az életüket Babilonban? Erről a kérdéstről beszélgetve hozzuk be a címben szereplő két kulcsszót! Bár mindkettő számos jelentésben használatos, most integráció alatt a beolvadást értjük, amely különböző mértékű, mélységű lehet. Az identitás kapcsán emeljük ki, hogy a zsidóságot leginkább meghatározó saját tulajdonság az a tény, hogy Isten választott népe, hogy hozzá tartoznak. Mutassunk rá, hogy bizonyos mértékű integrációra szükség van, nem lehet a többségi társadalmon kívül, attól teljesen elszigetelve élni, ugyanakkor meg kell őrizni azokat a kincseket, ami a nép lényegi sajátja.

Az identitásról, egy nép identitásáról szóló beszélgetésünket továbbvihetjük Köves Slomó rabbi gondolataival:

„Nincs még egy olyan nép a földön, ahol a népi, nemzeti meghatározás annyira ősi lenne, mint a zsidóságnál. Míg más népek nemzeti tudatának alapját csak a közös terület, közös nyelv és közös történelmi tudat adja, és alapvetően csak a feudalizmus felbomlásával erősödik meg a nemzeti fogalom, addig a zsidóság esetében a nép és a terület, Izrael földje jelentőségét maga a vallás adja meg, amely elválaszthatatlan népi meghatározásától, és nem csupán azért, mert »az imakönyvben is így nevezik a zsidó népet«, hanem azért, mert maga a Biblia az, amelyik a vallás kötelezettségeit magukra vállaló héber törzsekről azt írja: »És ti legyetek nekem papok birodalma és szent nép!« Évezredek keresztül fel sem merült annak a kérdése, hogy nép-e a zsidóság, hiszen a zsidóságban egyszerre testesült meg a vallás és a nép, sőt még a közös őshazához való ragaszkodás is.” (Forrás. [Identitás – Vallás nélkül nincs zsidó nép](#))

Jeremiás konkrét tanácsokat is ad az embereknek:

- Építsetek házakat, és lakjatok bennük!
- Ültessetek kerteket, és egyétek azok gyümölcsét!
- Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok!
- Házasítsátok meg fiaitokat, és adjátok férjhez leányaitokat!
- Szüljenek azok fiúkat és lányokat! Szaporodjatok azon a helyen, és ne fogyjatok!
- Fáradozzatok annak a városnak a jólétén, ahová fogságba vitettek titeket, és imádkozzatok érte az Úrhoz, mert annak a jólététől függ a ti jóléteket is!

Izgalmas belegondolni, hogy a hetven év sok magyar gyökerű, a világháború és '56 után külföldre került család életében most jár le. Milyennek látjuk az ő életüket, lehetőségeiket? Nagyon szép illusztrációs lehetőséget biztosít Márai Sándor *Halotti beszéd* című verse. Az emigráns, szétszóródott nép problémája kerül elő a versben, a lassú asszimiláció fenyegetése stb. Komoly, nagy vers, de jól érthető, prófétai nyelve, látomásossága miatt különösen. <https://www.youtube.com/watch?v=DARZSa5Mn60>.

Ma Európán belül sok ember a jobb megélhetés reményében megy külföldre dolgozni. E családok számára is izgalmas a kérdés, hogy vajon mennyire tudnak és akarnak magyarok maradni ott, ahol élnek. Csak évekre terveznek új lakóhelyükön, vagy örökre maradni szeretnének?

Az elmúlt évek fejleményei különösen is aktuálissá tették az integráció és identitás kérdését. Ez a lecke talán más megvilágításba helyezi a problémát, mint ahogyan eddig a diákok tekintettek rá. Ez a szál a tankönyvben nem jelenik meg.

A fotón egy osztrák iskola diákjai láthatók, közösségben és élénk beszélgetésben a különböző származású gyermekek, jó például arra, hogy számukra természetes a békés együttélés.

Márai Sándor: Halotti beszéd

Látjátok feleim szem'ekkel, mik vagyunk.
 Por és hamu vagyunk.
 Emlékeink szétesnek, mint a régi szövetek.
 Össze tudod még rakni a Margitszigetet? ...
 Már minden csak dirib-darab, szilánk, avított kacat.
 A halottnak szakálla nőtt, a neved számadat.
 Nyelvünk is foszlik, szakadoz, és a drága szavak
 Elporlanak, elszáradnak a szápadlat alatt.
 A „pillangó”, a „gyöngy”, a „szív” – már nem az, ami volt,
 Amikor a költő még egy család nyelvén dalolt,
 És megértették, ahogy a dajkaéneket
 A szunnyadó, nyugós gyerek álmában érti meg.
 Szívverésünk titkos beszéd, álmunk zsványoké,
 A gyereknek T o l d i -t olvasod és azt feleli, o k é.
 A pap már spanyolul morogja koporsónk felett:
 „A halál gyötrelmei körülvettek engemet!...”
 Az ohiói bányában megbicsaklik kezed,
 A csákány koppan, és lehull nevedről az ékezet.
 A tyrrheni tenger zúgni kezd, s hallod Babits szavát,
 Krúdy hárfája zengi át az ausztrál éjszakát.
 Még szólnak és üzennek ők, mély szellemhangokon,
 A tested is emlékezik, mint távoli rokon.
 Még felkiáltasz: „Az nem lehet, hogy oly szent akarat...”
 De már tudod! Igen, lehet... És fejtetted a vasat
 Thüringiában. Posta nincs. Nem mernek írni már.
 Minden katorga jeltelen, halotttért sírni kár.
 A konzul gumit rág, zabos, törli pápaszemét,
 Látni való, untatja a sok okmány és pecsét. –
 Havi ezret kap és kocsit. A Mistress s a baby
 Fényképe áll az asztalán. Ki volt neki Ady?
 Mi volt egy nép? Mi ezer év? Költészet és zene?
 Arany szava? ... Rippli színe? Bartók vad szelleme?
 „Az nem lehet, hogy annyi szív...” Maradj nyugodt. Lehet.
 Nagy hatalmak cserélnek majd hosszú üzenetet.
 Te hallgass és figyelj. Tudjad, már él a kis sakál,
 Mely afrikai sírodon tíz körmével kapál.
 Már sarjad a vadkaktusz is, mely elfedi neved
 A mexikói fejfán, hogy ne is keressenek.
 Még azt hiszed, élsz? ... Valahol? ... S ha máshol nem is,
 Testvéreid szívében élsz? ... Nem, rossz álom ez is.
 Még hallod a hörgő panaszt: „Testvért testvér elad...”
 Egy hang aléltan közbeszól: „Ne szóljon ajakad...”
 Egy másik nyög: „Nehogy, ki távol sír e nemzetén...”
 Még egy hörög: „Megutálni is kénytelen legyen.”

Hát így. Keep smiling. És ne kérdjed senkitől: m i é r t?
Vagy: „Rosszabb voltam, mint e z e k ? ...” Magyar voltál, ezért.
És észtl voltál, litván, román... Most hallgass és fizess.
Elmúltak az aztékok is. Majd csak lesz, ami lesz.
Egyszer kiás egy nagy tudós, mint avar lófejet,
A radioaktív hamu mindent betemet.
Túrd, hogy már nem vagy ember o t t, csak osztályidegen,
Túrd, hogy már nem vagy ember i t t, csak szám egy képleten,
Túrd, hogy az Isten túri ezt, s a vad, tajtékos ég
Nem küld villámot gyújtani, hasznos a bölcsesség.
Mosolyogj, mikor a pribék kitepi nyelvedet,
Köszönd a koporsóban is, ha van, ki eltemet.
Őrizd eszelősen néhány jelződet, álmodat,
Ne mukkanj, amikor a b o s s megsámolja fogad.
Szorongasd még a bugyrodát, rongyaidat, szegény
Emlékeid: egy hajfürtöt, fényképet, költeményt –
Mert ez maradt. Zsugorian még számba veheted
A Mikó utca gesztenyefáit, mind a hetet,
És Jenő nem adta vissza a Shelley-kötetet,
És már nincs, akinek a hóhér eladja a kötetet,
És elszáradnak idegeink, elapadt vérünk, agyunk,
Látjátok, feleim, szem'tekkel, mik vagyunk?
Íme, por és hamu vagyunk.

58. Mi a fontossági sorrend? • Hazatérés, Haggeus és Zakariás

Ezsdr 1,1–8; 4,1–5.11–16.21–24; 5,1–2; Hagg 1,1–4.8.12–14; 2,1–9; Zak 8,1–7; 9,9–10

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Babiloni fogság (vége), Círusz, samaritánusok, templomépítés

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Mi a zsidók első feladata/teendője a hazatérés után?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

Nálunk mi a fontossági sorrend? Jól van-e ez így?

Javasolt óramenet

Figyeljük meg az óra elején a történelmi szituációt, amelyben ez a sok ígerészet megszólal majd! Figyeljük meg a hajósinnal együtt a perzsa Círusz motivációját!

Háttérinformáció bibliai beszámoló szerint a tanárnak

Isten a fogságból való hazatérés eszközéül Círusz perzsa királyt használta fel, akit Ézsaiás az Úr felkentjének nevez. Ézs 45 elején a névtelen próféta Círuszt egyenesen messiásnak tekinti! Círusz Kr. e. 539-ben foglalta el Babilont, és felszabadította a hazájukból oda telepített népeket, köztük a zsidókat is. E rendelet szövegét a Círusz-felirat (Kürosz-felirat/henger), egy agyaghenger is őrzi.

[The British Museum \(The Cyrus Cylinder\)](#)
[Cyrus Cylinder US Tour, 2013](#)

Az asszírok és a babiloniak tömegmészárlással és deportálással igyekeztek letörni az általuk meghódított népek szabadságvágyát, és azt hirdették, hogy a saját isteneik győztek. Ezzel szemben Círusz azt hirdette, hogy őt az istenek pártfogolják, bármi is a nevük, ezért tudott győzelemre jutni. Ezért hirdeti ki azt, hogy Isten parancsára cselekszik, amikor elbocsátja a népet, s előhozatja az Úr házának edényeit, amelyeket Nebukadneccar vitt el Jeruzsálemből. A zsidók annyira nem sietnek a csomagolással és az indulással, hiszen a többségük már Babilonban született, és sokuknak virágzó üzlete, háza, földje volt, amit nem akartak elhagyni. Tudták, hogy Jeruzsálem romokban hever. Ekkor született meg a 126. zsoltár. Van olyan elképzelés is, amely szerint Círusz önző módon hasznat is próbál húzni abból, hogy elengedi a zsidókat, hiszen azt kéri tőlük, hogy imádkozzanak érte Istenükhöz.

Helyezkedjünk bele egy olyan család szituációjába, amely lehetőséget kapott a hazatérésre! Játsszuk el azt a családi vitát, amelyben különböző életkorú családtagok érvelnek! Vajon mi a végső érv?

Háttérinformáció a tanárnak

A templom újjáépítésénél samaritánusok okozták a legtöbb nehézséget, ugyanis Samária a Kr. e. 722-ben bekövetkezett pusztulása után az asszírok nem az egész lakosságot hurcolták el, hanem helyükre másokat telepítettek be, akikkel az ottmaradt lakosság összeházasodott. Többségük a távoli Kúta földjéről érkezett, így kútínak nevezték őket, ráadásul pogány isteneiknek is mutattak be áldozatot a zsidó áldozati szertartás mellett. Mivel ők a tíz törzs törvényes leszármazottainak tekintették magukat, ők is jelentkeztek, hogy rész akarnak venni a templomépítésben. Ezsdrás és a hazatértek nem vállaltak velük közösséget, és visszautasították a templomépítéshez történt felajánlkozásukat.

Ekkor egy játszma kezdődött, a samaritánusok ugyanis azt a hamis hírt kezdték terjeszteni, hogy a zsidók nemcsak a szentélyt építik újjá, hanem Jeruzsálemet ismét megerősített várossá akarják tenni, és fel akarnak lázadni. Perzsiában hitelt is adtak ezeknek a rágalmaknak, s leállították a szentély újjáépítését. 522-ben Dárius (Dárajavaus, Dareiosz, Dariusz) lépett a trónra, a hivatalnokok jelentették neki ezt a dolgot, a király azonban a levéltárban megtalálta Círus rendeletét, és jóváhagyta az építkezés folytatását. Kr. e. 516-ban, hetven évvel az első szentély pusztulása után felavatták a második szentélyt.

A hajósinas kérdéséből kiindulva beszéljünk arról, mennyire ismerős jelenségről van itt szó! Rámutathatunk arra is, hogy a nemzetközi politikát mindig is felhasználták, felhasználják az országok arra, hogy saját belső harcaikban szövetségeseket szerezzenek. A hatalom képviselője lehetett a Szovjetunió vagy Amerika, de akár ma az Európai Unió is.

Kövessük végig az igeszakaszok segítségével az eseménysort, de legyen ott végig a szemünk előtt a cím! Újra és újra tegyük fel a kérdést: mi a fontosabb? Mi az, ami valóban fontos? Miért ennyire fontos a haza, a templom? Miért fontos a ragaszkodás Isten tisztán felismert igéjéhez akár konfliktusok árán is?

Végül figyeljünk az eljövendő békét megszólaltató próféciákra és a messiási próféciára, amely ismerősként köszönhet a tanulóknak.

59. Újrarendezni egy nép életét? • Ezsdrás, Nehémiás

Ezsd 7,1.6.9–10 (9,1–4; 10,1); Neh 1,1–4; 2,1–5.11–18; 3,33–38; 4,1–2.8; 8,1–18

Tények, fogalmak, amelyeket meg kell tanítani

Lombsátor ünnepe, Tóra

Helyzetek, reakciók, érzések, amelyeket meg kell figyelni

Hogyan próbálják meg Ezsdrás és Nehémiás újrarendezni egy nép életét?

Kérdések, amelyeket fel kell tenni, témák, amelyeken el kell gondolkodni

A nép sír, Ezsdrás és Nehémiás örömnappal megtartására hívja őket? Vajon miért? Hogyan lehet újrakezdeni dolgokat, egy életet „fogság” után?

Javasolt óramenet

Háttérinformáció a tanárnak

Ezsdrás ('Isten a segítség'): Pap és írástudó, valamint a zsidókat illető ügyekben a perzsa kormányzat tanácsadója. Valószínűsíthetően Kr. e. 398 környékére tehető a föllépése. I. Artaxerxész (Artahszasztá) perzsa király Jeruzsálembé küldte, hogy az ottmaradt zsidók között állítsa vissza a törvény tekintélyét. Egy ünnepélyes összejövetelen Ezsdrás felolvasta a törvényt, majd fellépett a vegyes házasságok ellen; később valószínűleg visszahívták Perzsiába.

Nehémiás ('Jahve megvigasztal'): Helytartó Júdeában a babiloni fogság után. Hakalja fia, Súsánban a perzsa király pohárnoka, a fogságból hazatértek közösségének egyik újjászervezője. Kr. e. 445-ben a perzsa udvar felhatalmazottjaként indult Jeruzsálembé. A samaritánusok és más ellenséges népek szembeszegülése ellenére ötvenkét nap alatt fölépítette Jeruzsálem falait. Nagy hangsúlyt helyez a szegények védelmére a gazdagok kapzsiságával szemben, a szombat megszenteltségtelenítésének felszámolására és az adózás újjászervezésére.

Ezsdrás az Isten törvényeit ismerő ember, aki *szívből* kutatja az Úr törvényeit, hogy taníthassa. Nehémiásnak *szívügye* ősei földje, a város ügye. Ezen túl taktikus, tervszerű, céltudatos, lelkesíteni tudja az embereket és megszervezni a munkát. Sőt példát mutatva maga is épít. Ők ketten a restauráció időszakában a politikai (Nehémiás) és a vallási (Ezsdrás) vezetés reprezentánsainak tekinthetők. Érdeklődő csoportban a vezetői alkalmasság kérdéséről magyar példák segítségével is gondolkodhatunk.

A falak kérdésének, amelyet a hajósinas föltesz, egyre nagyobb az aktualitása. Megoldás az, ha elszigeteljük magunkat? Vagy így tudjuk megvédeni magunkat? Beszélgethetünk nemcsak a konkrét, országhatárokon megjelenő falakról, de azokról a lelki falakról is, amelyeket mi emelünk magunk köré.

A törvény felolvasása különös hangsúlyt kap, egyfajta újrakezdés jele, újra megalapozása a nép életének. Külön kiemeli a 3. vers, hogy olyan férfiak és nők hallgatták, akik meg tudták érteni. Nemcsak egy szertartás ez, amelynek külső szemlélői, hanem megszólít, hatni akar bizonyára érzelmi szinten, de racionális síkon is. Vajon mi odafigyelünk-e így az igehirdetésre? A nyolcadikosok már képesek megérteni, de vajon figyelnek-e, vagy csak hagyják, hogy elússzanak a szavak, elteljen az idő?

A nép sír, mert felismeri az elé tárt tükörben a bűneit. Ugyanakkor Isten hűsége öröme ad okot. A 12. versben így olvassuk: örömmünnet tartottak, „*mert megértették mindazt, amire oktatták őket*”.

Háttérinformáció a tanárnak

A Neh 8,13–18-ban található lombsátrak ünnepe különösen fontos ünnep a zsidó nép életében. A hétnapos lombsátorünnep (szukkot) alkalmával a zsidók arra emlékeznek, hogy az egyiptomi szolgaságból történt szabadulás után, mielőtt az ígért földjére léptek volna, negyven évig a pusztában vándoroltak, s ez idő alatt sátrakban laktak. (Raj Tamás felhívja a figyelmet, hogy a sátoros ünnep helytelen szóhasználat.) Betakarítás ünnepének is nevezik, mert ekkor hálát adnak az Örökkévalónak a bőséges termésért, ugyanakkor kéri a Mindenhatótól a természet áldásait az elkövetkező esztendőre, valamint a Szentföldön elengedhetetlenül fontos téli esőt.

„Hajdan a jeruzsálemi Szentély fennállása idején a szukkot napjain áldozatokat mutattak be a világ akkor ismert minden nemzetéért, hét napon át összesen hetven áldozatot. Legvégül önmagukért is imádkoztak. Ugyancsak vallási mondanivalót rejt az ősi szukkoti előírás: a sátrat úgy kell megépíteni, hogy a tetejére helyezett nádon keresztül látni lehessen az égboltot, hogy éjszaka átragyogjanak rajta a csillagok. Egész életünk, tanítják a régiek, olyan, mint ez a sátor: ideiglenes hajlék itt, a Földön. Ám mégis van egy, egyetlen biztos pont, a Mindenható Isten, akire mindig számíthatunk.” Forrás: [Szukkot](#).

Az ünnepi csokornak óriási jelentősége van, ezzel járják ugyanis napjainkban körbe a zsinagógát. Ez a következőkből áll: etrog (citrusalma), pálmaág, mirtusz, fűzfaág.

Beszélgessünk arról, hogy volt-e Magyarország életében hasonló „fogság”, s hogyan sikerült újrakezdeni az életet utána!

Számos ilyen időszak volt Magyarország életében, akár a 150 éves török uralom, de a kommunizmus ötven éve is hasonló „fogság” volt.

Érdekes, hogy a török idők alatt a törökök többnyire megengedték a szabad vallásgyakorlást, ami lehetőséget adott a reformáció terjedésére, a hit megújulására. A kommunizmus ilyen szempontból jelentősen más volt.

Bár nem vitték el a népet a földjükről, de elvették a földjeiket, és sokan menni kényszerültek. A nép vezető rétegét is eltávolították, az emberek személyes szabadságát, lehetőségeit nagymértékben korlátozták. De amíg a zsidóság Babilonban szabadon gyakorolhatta vallását, és megerősödött benne, addig nálunk az ateizmus kiszorította a közgondolkodásból az Istenbe vetett bizalmat, ami pedig tartást és erőt adhatott volna. E nélkül a múlt feldolgozása és az újrakezdés is sokkal nehezebb.

60–61. Tanév végi ismétlő játék

Az év végi összefoglaló játék körülbelül 2×45 perc időt vesz igénybe, de lejátszható csak az egyik táblázat is.

A „mindent vagy semmit” szabályai alapján három fordulóban folyik a verseny három csapat között. A gyors válaszadás miatt célszerű úgy játszani, hogy minden csapattag saját felelősségére jelentkezhet válaszadásra, hogy csapatának pontot szerezzen. Válaszegyeztetésre nem mindig van idő.

Az **első fordulóban** az alább látható első táblázatot rajzoljuk a táblára, de természetesen üresen, kihagyva a kérdések helyét. A sorsolással kiválasztott kezdő csapat tetszés szerint választ egy témát (oszlopot). Az oszlop első feladatát kapja a csapat.

Hívjuk fel a tanulók figyelmet, és mutassunk példát is arra, hogy a feladatok nem kérdés formában vannak megfogalmazva, hanem definíciószerűen, egy utalószó jelzi a kitalálandó dolgot!

Aki a leggyorsabban tud válaszolni *bármelyik csapatból*, az jelentkezik, és felszólítás után mondhatja a választ. Sikeres válasz esetén az ő csapata kap annyi pontot, amennyit a megválaszolt kérdés a táblázat szerint ér, es megszerezzi csapatának az új feladat kérésének jogát. Helytelen válasz esetén a csapat a kérdés értékének megfelelő számú pontot veszít, a játékvezető ismerteti a helyes megoldást. Az új feladatválasztás joga pedig azé marad, aki a legutolsó helyes választ adta. A pontozást legegyszerűbb a táblán vezetni, mindig letörölve az előző értéket.

Addig ismétlődik ez így, amíg az első táblázat összes kérdése el nem fogy. Egy adott témán belül mindig a még meglevő legkisebb értékű kérdés következik.

A **második forduló** az alábbiakban tér el ettől: a feladatok pontértéke kétszerese az előző fordulónak. A témán túl bármely pontszámú kérdés is kérhető. Ha egy csapat rossz választ ad, akkor a másik kettőnek, szinten jelentkezési sorrend alapján, még lehetősége van megpróbálkozni a válaszadással. Van két olyan (a feladatlapon színes háttérrel jelölt) kérdés, amely szólo feladata annak a csapatnak, amelyik kérte. Ez esetben tehát más csapatból nem jelentkezhetnek válaszadásra.

A **harmadik forduló** egészen rövid, egyetlen feladatot tartalmaz. A forduló elején ismertetjük ennek a kérdésnek a témáját. Ezután minden csapat írásba adja, hogy hány pontját teszi kockára. A feladat elhangzása után most minden csapatnak ideje van röviden megbeszélni és leírni a megoldást, amelyet a játékvezető megnéz. Helyes válasz esetén a csapat a kockára tett pontjainak kétszeresét kapja vissza, helytelen válasz esetén pedig elveszíti. Az így kialakuló végső összpontszám dönti el a helyezéseket.

Az első két forduló táblázatait lásd a következő oldalakon.

A harmadik forduló feladata ebben a játékban.

Záró kategória: Küzdelmek

Két hasonló nevű király küzd egymással, végül Ahijjá próféta ígérete alapján az egyik tíz részt kap az országból, a másiknak csak Júda marad.

Jeroboám és Roboám

	Feladatok	Építmények	Proféták	Vizek	Isten szava	Világvallások
200	Sorsvetéssel választották, első azok között, akik ezt a tisztviséget viselik Izraelben. Saul király.	Ebben sokáig őrizték a Szövetség ládáját, többek között kos- és delfinbőr-ből, aranyozott oszlopokkal készült. Szent Sátor	Lehet-e földi királya Izrael népének? Ezzel a gonddal kellett megküzdjön ez a próféta. Sámuel	Ezt a vizet hol tónak, hol tengernek emlegetik, sokszor haragos, és nem mindig könnyű rajta halászni. Genezáret-tó	Isten ígérete szerint, ha megmárt valakit a kígyó, és feltekintett erre, életben maradt. Rézkígyó	Mi a természetfeletti bevett hit tagadása? ateizmus
400	Salamon király valójában ezt a képességet kéri ahhoz, hogy fiatalon megtudjon felelni az Istenől kapott feladatának. Hogy különbséget tudjon tenni jó és rossz között	Ennek az épületnek a pártkányára állítja a kísértő Jézust, és arra bízhatja, hogy vessen le magát, hiszen az angyalok tenyerükön hordozzák majd. Templom	Ez a próféta teljesen elbizonytalanodik élete végén, de Jézustól magától kap választ a kérdésére. Keresztelő János	Így hívják a kutat, amely Sikár közelében van. Jákób kútja	Rossz módszerekkel próbálkoznak a tanítványok, amikor meg akarnak gyógyítani egy fiút. Amikor Jézustól kérdezik, hogy miért nem sikerült, ő azt mondja: Nem üzhető ki csak ezzel. Imádsággal	Mi ez: Az élet körforgásából való kitörés a hindu/buddhista hagyományban? móksha, nirvána
600	Babilonban még a király pohárnoka volt az az ember, aki elhívást érez arra, hogy visszatérjen Jeruzsálembe és irányítsa a város újjáépítését. Nehémiás	Jeruzsálem pusztulását hirdeti ez a próféta, és még az életében bekövetkezik a tragédia, elpusztul a templom is. Jeremiás	Ez a próféta egy gazdag emberről mond példázatot, aki elveszi a szegény ember bányáját. Te vagy az az ember! - mondja végül hallgatójának. Nátán	Ennél a víznél kell elrejtene Jeremiásnak az övet, hogy jelképévé legyen a nép fogságának. Eufrátesz	„Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz, és így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békeség Fejedelme!” – mondja ez a próféta. A történeti Ézsaiás	Sorolj fel hatot a buddhisták nyolcas ösvényéből! helyes beszéd, cselekvés, szándék, belátás, nézőpont, erőfeszítés
800	Jelképes cselekedetek sorával tanítja Isten ezt a prófétáját, van, hogy igával a nyakában kell a várost járja. Jeremiás	Talán éppen a kapernaumi százados építtethette a városnak ezt az épületét. zsinagóga	Jézus ennek a prófétának a kalandját jelnek nevezi, amikor arról beszél, hogy három napig lesz a sírban. Jónás próféta jele	Jézus egyre komolyabban beszélget a samáriai asszonnnyal, végül ilyen vízet ígér neki. Élő vizet	Újjonnan, azaz felülről kell születetnek – mondja Jézus ennek a beszélgetőtársának. Nikodémusnak	Mondd el a Maslow-i piramis lényegét, nevezd meg a csúcását is! fiziológiai szükségletektől a transzcendensig...
1000	Ez a férfi kemény fizikai munkát végzett egy éjszaka, de Baal nem állt bosszút érte. Gedeon kivágja a szent fát	Hármat akarnak építeni ebből a tanítványok, de végül egy sem lesz belőle, mert le kell jönniük a hegyről, nem maradhatnak ott hosszabban. Három sátor a megdicsőülés hegyén	Ez a próféta arra biztatja a fogságba került népet, hogy éljenek ott teljes életet és munkálkodjanak a békeesség, mert annak a városnak a békeességétől függ az ő békeességük is. Jeremiás	Körülbélül ennyi víz lehetett a hat kövederben, amit Jézus borrrá változtattott Kánában. 520-680 I (bármilyen számot elfogadhatunk a kettő között)	Tudtam, hogy te kegyelmes és irtalmas Isten vagy, türelmed hosszú, nagy a szereteted, és még a rosszat is megbánod. – Mondja ez az alak némi sértődöttséggel. Jónás	Mit jelentenek ezek a fogalmak: tao, sinto, kami, jin-jang; dzsíva? út; istenek útja; japán isten, szellem; két ellentétes őserő; szellemi szubsztancia

	Isten emberei	Asszonyok	Hegyek	Kövek	Isten szava	Világvallások
100	Kém voltam, majd népem vezetője lettem, sikeres hadvezér. Józsúé	Ez a két testvér a harmadikat siratja, bánatuk akkor fordul örömmre, amikor már senki nem bízik benne. Mária és Márta	Ezen a hegyen villámcsapás bizonyítja a Baál-papok előtti is, hogy az Úr az Isten. Kármel-hegy	Nem véletlenül éppen ennyi kőből épített oltárt Illés, amikor istenítéletre hívta az Úrtól elfordult népet. 12	Folytasd Jn 3,16-ot! Úgy szerette Isten a világot, hogy... egyszülött fiát adta, hogy aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.	Mi volt Buddha eredeti neve? Gautama Sziddhárta herceg
200	Ezeket az embereket az Úr adta, amikor a nép már teljesen kétségbeesett az ellenség miatt, és végre az Úrhoz fordult segítségért. Bírák	Ez az asszony lesz az édesanyja a bölcsességéről messze földön híres királynak. Betsabé	A Sinai-hegy másik neve, ahol Illés halk és szelíd hangban találkozik Istennel. Hóreb	Ennek a városnak a falából hét szertartásos nap után csak kövek maradtak. Jerikó	Egészítsd ki a Péld részletét! Bízzál az Úrban teljes szívvel, és... ne a magad eszére támaszkodj!	Mi az univerzizmus? Kínában együtt a konfucianizmus, taoizmus, buddhizmus
300	Ez az ember már gyermekként szembeszáll az- zal, aki az Urat káromolja, és bár később ő is súlyosan vét Istent ellen, hozzá menekül irgaloméért. Dávid	Ezt az asszonyt elvakult dühvel viszik Jézus elé, hogy elítélje, de végül vádlói kullognak el szegyenben. Házasságtörő asszony	Péter, Jakab, János, Illés, Mózes és Jézus különös találkozása történik itt, a hegy az eseményről kapta a nevét. Megdicsőülési hegye	Ezeket a köveket nem ott faragták ki, ahol később szükség volt rájuk, hanem készen szállították a Sion hegyére. <i>Salomon templomának</i> kövei	Fejzd be a mondatot! Amivel csordultig van a szív... azt szólja a szája.	Nevezd meg a hindu főisteneket! Brahmá – teremítő Visnu – fenntartó Siva – pusztító, újjáteremtő
400	Ez a próféta a fogságban bátorítja a népet, a szelíd szolgáról beszél, vigasztalja Istent népet. Második Ézsaiás	Ez a pogány jerikói asszony elismeri Istent hatalmát és így az ostromban megmenekül ő és a családja is. Ráháb	Ezen a hegyen egy sziklavár állt, ezt foglalja el Dávid, itt lesz Dávid városa. Sion hegye	Őt kicsi lapos kőből csak egyre volt szükség, a másik négy gazdája pástortartisznyájában maradt. Dávid parittyakövei	Folytasd az 51. szoltár részletét: Tiszta szívet teremtés bennem Istenem, és... az erős lelket újítsd meg bennem!	Nevezd meg a négy nemes igazságot a buddhizmusban! minden szenvedés, stb.
500	Istennek ez az embere csak néhány hónapig volt próféta, egyébként pásttor lehetett. Mégis maradtan-dót alkotott. Ámós	Ennek az asszonynak a fia soha nem ivott bort, ténnetében mégis szerepe van a részegségnek. Anna	Ezen a hegyen imádják a samáriaiak az Istent. Jézus szerint lélekben és igazságban imádjuk az Atyát. Garizim hegye	Fejzd be Pál apostol mondatát: Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok, és... <i>az Isten Lelke bennetek lakik?</i>	Mi a New Age? Vízöntő-korszak várása, tudományos eklektika, ezotéria, személyes Isten helyett személytelen erő	